

352,12

BERETNING

OM

ARBEIDERNES FAGL. LANDS- ORGANISATIONS VIRKSOMHET I AARET 1908

FOR SEKRETARIATET VED OLE O. LIAN

KRISTIANIA 1909 — ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

Beretning

om

Arbeidernes fagl. landsorganisa- tions virksomhet i aaret 1908

Fra sekretariatet ved Ole O. Lian

Kristiania
Arbeidernes Aktietrykkeri
1909

Hovedstyret.

I henhold til de paa kongressen 1907 vedtagne nye repræsentationsregler skal de av forbundstyrerne og de enkeltvis tilsluttede foreningers bestyrelser valgte repræsentanter danne landsorganisationens hovedstyre til næste kongres.

I 1908 har hovedstyret bestaaet av følgende:

Norsk arbeidsmandsforbund:

Kristen Tørres,
Joh. Karlgreen,
Martin Horgen,
Petter Fjeld,
Ivan Bjerkmann.

Norsk jern- og metalarbeiderforbund:

Anton Olsen,
G. Lindahl,
A. H. Johannesen,
M. Carlsen.

Norsk træarbeiderforbund:

N. Würtz,
M. Rebnord.

Norsk centralforening for boktrykkere:

M. N. Aarstad,
G. Ousland.

Norsk havne- og transportarbeiderforbund:

A. Nilsen,
P. Andersen.

Norsk skotøiarbeiderforbund:

A. E. Gundersen.

Norsk malerforbund:

Nils Løften,
Ole S. Næss.

Norsk formerforbund:

A. Arnesen.

Norsk murerforbund:

Aug. Torp.

Norsk stenhuggerforbund:

Albin Pettersen,
C. Johansen.

Norsk baker- og konditorforbund:

Jonas Nygaard.

Norsk møbelsnekkerforbund:

Albert Andersen.

Norsk skrædderforbund:

N. Mittet.

Norsk bokbinderforbund:

A. Steinhauser.

Norsk slagter- og pølsemakerforbund:

E. K. Briskerud.

De enkeltvis tilsluttede foreninger:

O. T. Aasen,
E. Sæther.

Hovedstyret har i aarets løp avholdt 3 møter. Den 28. februar avholdtes det ordinære aarsmøte, hvor beretning for 2. halvaar 1907 og regnskap for aaret 1907 behandledes og godkjendtes. Der vedtoges paa samme møte en opfordring til organisationerne om paa en mere tilfredsstillende maate end hittil at indsende til sekretariatet statistiske oplysninger, særlig angaaende arbeidsledigheten.

Den 1. juni avholdtes ekstraordinært hovedstyremøte til behandling av den foreliggende situation i anledning bygningskonflikten i Kristiania og eventuelt utskrivning av ekstrakontingent.

I anledning samme konflikt holdt hovedstyret atter møte den 12. juli. De paa disse 2 møter fattede beslutninger og hvad dermed staar i forbindelse vil findes omtalt under avsnittet lønsbevægelser og konflikter.

Sekretariatet.

I 1908 bestod sekretariatet av følgende paa kongressen valgte medlemmer:

Ole O. Lian, formand.
Sverre Iversen, viceformand.

Gunnar Sethil, sekretær.
Rich. Hansen,
M. Ormestad,
Arnt Aamodt,
H. Pettersen,
P. Aarøe,
M. Nygaard,
M. Christoffersen.

Tilforordnet fra Det norske arbeiderparti *Edv. Svendsen*.

Suppleanter: P. Myhre, A. E. Gundersen, L. Svendsen, Kr. Torres, G. Ousland og E. Svendsen.

Suppleant fra partiet: Jonas Nygaard.

Som sekretariatets repræsentanter i centralstyret for Det norske arbeiderparti: Ole O. Lian og Arnt Aamodt.

Sekretariatet har i aaret avholdt 58 møter. Suppleanterne P. Myhre og A. E. Gundersen har jevnlig deltatt i disse. Der har været behandlet 238 forskjellige saker, hvorav størsteparten er krav om opsigelse av overenskomster og gjennomførelse av tariffer etc. Disse saker har selvfølgelig været oppe til behandling flere gange eftersom vedk. sak har skredet frem. Der er til kontoret ankommet 552 skrivelser, foruten talrike forespørsler ang. opplysninger om organisationsforholdene, foredrag og lign. I aaret er fra kontoret avsendt 509 skrivelser. Hertil kommer desuten endel cirkulærer og rundskrivelser etc.

Malerstriden.

Ifølge den trufne voldgiftsavgjørelse i malerstriden, skulde nyt styre for Norsk malerforbund snarest bli at vælge inden de begge forbund tilhørende foreninger. Der skulde vælges 7 mand ved forholds- talsvalg inden hvert forbund. Sekretariatet skulde foreta optælling av stemmelisterne med bindende virkning.

Ved optællingen av stemmelisterne viste det sig at der var valgt 5 repræsentanter av de paa Malersvendenes landsforbunds liste foreslaaede og 2 repræsentanter av Norsk malerforbunds liste. Resultatet blev av sekretariatet meddelt det midlertidige styre.

Regler for samarbeide inden bygningsfagene i Kristiania.

I møte 31. januar forelaa skrivelse fra Træarbeiderforbundet med forslag til regler for samarbeide inden bygningsfagene i Kr.a. Efterat sekretariatet hadde behandlet saken i et par møter og foretat endel ændringer i forslaget, vedtoges følgende regler gjældende for Murernes union, Murarbeidernes forening, Tømmerfagforening, Bygningsssnekernes forening og Stukkatorernes forening:

Regler for samarbeide mellem bygningsarbeidernes organisationer.

§ 1. Samarbeidets formaal er:

a. Ved gjensidig kontrol paa arbeidspladsene at paase, at samtlige fagets utøvere er medlemmer av sine respektive organisationer.

b. Skulde der paa den ene arbejdsplads være nogen, der ikke er medlem, eller paa opfordring negter at gi fyldestgjørende oplysninger, skal dette snarest meldes til vedkommende foreningers styre eller fælleskomitéen, der straks undersøger forholdet.

§ 2. Ved oprettelse av kontrakter med arbejdsgiverne skal disse saavidt mulig for samtlige her tilsluttede organisationer utløpe samtidig. Er flere organisationsgrupper kommet i streik til samme tid, bør ikke denne avsluttes for den enkelte gruppe, men for alle samtidig, saafremt berettigede interesser ikke skades derved. Fælleskomitéen har indstillingsmyndighet, men er til enhver tid undergit de respektive forbunds hovedstyrer og sekretariatets beslutninger.

§ 3. a. Til at paase samarbeidet opretholdt vælges en komité, bestaaende av 2 mand fra hver organisation. De vælger selv sin formand og sekretær samt utarbejder arbeidsreglement.

b. Fælles styre- og medlemsmøter avholdes saa ofte det findes nødvendig.

c. Eventuelle utgifter bæres av organisationerne i fællesskap.

Regler for samarbeide mellem de direkte tilsluttede foreninger.

Som en nødvendig følge av de paa kongressen vedtagne repræsentationsregler til kongres og hovedstyre for de tilsluttede foreninger, har disse foreningers bestyrelser i et fællesmøte 7. januar vedtat følgende:

Regler for samarbeide mellem de landsorganisationen direkte tilsluttede fagforeninger og dissers repræsentanter i centralledelsen.

§ 1. De av foreningernes bestyrelser valgte repræsentanter til landsorganisationens hovedstyre samt repræsentanten i sekretariatet danner sammen et arbeidsutvalg. Sekretariatets repræsentant fungerer som utvalgets formand. Til at føre protokol over møterne vælges en sekretær.

§ 2. Utvalget avholder møter foran hvert ordinært hovedstyremøte til behandling av møtets dagsorden, samt naar der foreligger saker, som formanden finder nødvendig at indhente utvalgets mening om.

§ 3. Naar en forening har besluttet at indhente sekretariatets godkjendelse til krav vedrørende arbeidsforhold m. v., paalægges det vedk. bestyrelse samtidig at gjøre repræsentanten i sekretariatet bekjendt med, hvori kravet bestaar, ledsaget av nødvendige oplysninger.

§ 4. Bestyrelsernes formænd pligter til enhver tid at holde utvalget underrettet om sin adresse. Det samme gjelder utvalgets formand likeoverfor hver forening.

§ 5. Senest 4 uker efter hvert ordinært hovedstyremøte sammenkaldes bestyrelserne til fællesmøte, hvor utvalget avgir beretning over det forløpne aar. I det aar, hvor kongres avholdes, sammenkaldes fællesmøte, saasnart dagsorden til kongressen foreligger, til behandling av denne samt opstilling av repræsentanter til kongressen.

§ 6. Til bestridelse av de med administrationen forbundne utgifter indbetaler hver forening forskudsvis til utvalgets formand 2 kr.

pr. aar. Paa hvert aarsmøte fremlægges regnskap revideret og undertegnet av utvalget.

§ 7. Overenskomsten træder ikraft 1. januar 1908 og undertegnes ved de tilsluttede foreningers formænd.

Disse regler godkjendtes i sekretariatets møte 14. februar.

Agitationen.

Agitationen for tilslutning til organisationen har i aaret i likhet med tidligere aar væsentlig været drevet av de tilsluttede forbund, hver inden sin ramme.

I overensstemmelse med kongressens beslutning har sekretariatet virket kraftig for *agitationen blandt sjømændene*.

Til dette formaal utgav sekretariatet en av hr. M. Puntervold utarbeidet „*Haandbok for den norske sjømand*“, indeholdende oplysninger om landsorganisationen og fagforeningsbevægelsen i Norge, den internationale fagforeningsbevægelse, den internationale sjømandsunion m. m. m. Haandboken er trykt i flere tusen eksemplarer og omdelt til sjøfarende i alle kystbyer.

Som hjælp til agitationen inden Kr.a underordnede sjømandsforening er bevilget kr. 300.00.

For om mulig at faa organisert sjømændene i et forbund i tilslutning til landsorganisationen utsendte sekretariatet i august og september hr. O. Ruud for næmere at træde i forbindelse med *sjømandsforeningerne* i de forskjellige større sjøfartsbyer og eventuelt virke for denne tanke. Hr. Ruud besøgte paa sin agitationsreise *Bergen, Aalesund, Kristiansund N., Trondhjem, Haugesund, Stavanger og Kristiansand S.*, hvor der blev avholdt massemøter med sjømændene og konferencer med de ledende mænd. Resultatet av denne agitation blev, at Bergens matrosforening sammenkaldte et landsmøte av sjømænd i Bergen den 16. november og følgende dage. Efter indbydelse mødte som repræsentant for sekretariatet formanden *Ole O. Lian*.

Paa dette møte stiftedes et forbund av sjømænd, som fik navnet „*Norsk sjømandsforbund av underordnede*“. Love for forbundet vedtoges og det besluttedes at forbundet fra 1. januar 09 indmeldes i landsorganisationen. Det har sit sæte i Bergen.

Det er at haabe, at dette forbund maa danne grundlaget for en moderne organisation blandt sjømændene. Det er imidlertid et meget vanskelig arbeidsfelt, og særlig vil vel det i *Stavanger* eksisterende *sjømandsforbund*, der ogsaa optar redere, skibsførere etc., lægge det nystiftede forbund hindringer iveien. Det er derfor at anta, at det nystiftede forbund endnu en stund fremover vil komme til at trænge landsorganisationens støtte ved agitationen.

Agitationen blandt kvinderne.

Ogsaa for agitationen blandt kvinderne har sekretariatet fattet en vigtig beslutning. Spørsmålet om at organisere kvinderne er jo i vor tid brændende. Paa det politiske omraade har jo kvinderne ialfald tildels opnaadd rettigheter, der gir dem adgang til at delta i kommunale

og politiske valg. Kvindernes tilslutning til fagorganisationen er imidlertid endnu liten, idet man hittil helt naturlig har maattet rette bestræbelserne paa at organisere mændene. Der har derfor heller ikke været drevet nogen planmæssig agitation blandt kvinderne for at faa dem til at slutte sig til arbeiderorganisationen.

Man har derfor hat under overveielse, hvilke foranstaltninger der kunde træffes for et mere planmæssig arbeide blandt kvinderne. Der er i de senere aar holdt en mængde foredrag om organisationen for kvinderne, og der er stiftet adskillige kvindelige fagforeninger. Men størsteparten av disse har atter sygnet hen av mangel paa tilsyn og veiledning. Der mangler ogsaa paalidelige oplysninger om kvindernes kaar, deres arbeidsforhold, antal av organisationsmulige etc.

Sekretariatet har derfor besluttet at gjøre et forsøk med oprettelse av et fast kontor for agitation blandt kvinderne. Følgende regler for kontoret er efter samraad med kvindeforbundet vedtat av sekretariatet:

Kontoret for agitation blandt kvinderne.

Statutter.

§ 1. Kontorets opgave er:

- 1) at forestaa agitationen blandt kvinderne for tilslutning til organisationen;
- 2) at samle statistiske og andre oplysninger vedkommende de kvindelige arbeideres antal, løns- og arbeidsforhold samt levevilkaar idethele;
- 3) bistaa med raad og **veiledning** og alt forøvrig som kan bidra til at øke og styrke organisationen blandt kvinderne inden de forskjellige fag- og arbeidsbrancher.

§ 2. Kontoret skal ledes i overensstemmelse med Arbeidernes faglige landsorganisations love og prinsipper og skal sekretariatet ha den kontrollerende myndighet over kontorets virksomhet. Alle viktigere beslutninger skal avgjøres i samraad med sekretariatet, til hvem indberetning om virksomheten skal indsendes hvert kvartal.

§ 3. Kontoret skal ha sæte i Kr.a og ledes av et styre paa 5 medlemmer, hvorav sekretæren skal være fast lønnet.

§ 4. Styret vælges av repræsentantskapet for et aar ad gangen. Sekretæren vælges ved særskilt valg.

§ 5. Styret avholder møter saa ofte sekretæren eller 3 styremedlemmer finder det nødvendig, dog mindst en gang om maaneden. Styret har at paase, at kontoret ledes i overensstemmelse med sin opgave, bevilger de løpende utgifter inden budgettets ramme, utarbeider hvert aar forslag til budget, som forelægges sekretariatet. Likeledes forelægges beretning og aarsregnskap i revideret stand til sekretariatets godkjendelse.

§ 6. Repræsentantskapet bestaar av repræsentanter for de kvindelige fagforeninger, grupper eller klubber i Kristiania, som enten direkte eller gjennom et forbund er tilsluttet Arb. fagl. landsorganisation.

§ 7. Enhver forening, gruppe eller klub har ret til at vælge 2 repræsentanter til repræsentantskapet for hvert paabegyndt 50-tal medl.

§ 8. Repræsentantskapet har møte hvert aars februar maaned, hvor beretning og regnskap forelægges og hvor valg paa styre, sekretær og revisorer foretages.

§ 9. Sekretæren har i overensstemmelse med styret den daglige ledelse av kontoret, besørger agitation, fører regnskaperne og korrespondancen, indsamler statistiske oplysninger og leder idethele virksomheten i overensstemmelse med kontorets opgave.

§ 10. De med kontoret forbundne utgifter utredes av landsorganisationen efter bevilgning.

§ 11. Sekretærens løn fastsættes av sekretariatet.

§ 12. Styret kan fastsette instruks for kontortid, arbeidsordning, bokførsel, revision etc.

Følgende budget for 1909 er opsat:

Sekretærens løn	kr. 1000.00
Leie av kontor	„ 130.00
Kontorsaker etc.	„ 130.00
Forskjelligt, tryksaker m. m.	„ 140.00

Tilsammen kr. 1400.00

Foredrag om fagorganisationen og landsorganisationen er desuten av formanden efter anmodning holdt for *postfunktionærene*, der besluttet at trykke foredraget som brochure og omsende det til samtlige medlemmer, for *handelsfunktionærene* og for *jernbanefunktionærene*. De norske jernbaneforeningers landsforbunds styre har likeledes trykt foredraget som brochure. Endvidere har formanden i aarets løp holdt foredrag i en række fagforeninger saavel i Kristiania som utenbys.

Statstilskud til arbeidsledighetskasserne.

Efter at stortinget ved beslutning av 25. juli 1908 havde forhøiet statens tilskud til arbeidsledighetskasserne fra $\frac{1}{4}$ til $\frac{1}{3}$, nedsatte sekretariatet en komité bestaaende av *M. Ormestad* og *Ole O. Lian* til at træde i underhandling med departementet for at faa bedst mulig tilrettelagt de administrative foranstaltninger, som var nødvendige i tilfælde nogen organisation skulde ønske at søke om tilskud. Efter en række forhandlinger med departementet lykkedes det komitéen at opnaa betraktelige forenklinger i det materiale, som departementet hadde utarbeidet til bruk for fagforeningerne, saaledes opnaaddes bl. a. godkjendelse paa at de arbeidsledige kan anmeldes for arbeidskontorerne skriftlig gjennem kassens styre. Flere av schemaerne lykkedes det ogsaa at tillemp, saa de blev mere i overensstemmelse med fagforeningernes forhold og saaledes lettere at utfylde.

Efterat dette var bragt i orden har flere organisationer søkt og erholdt tilskud, saaledes Norsk jern- og metalarbeiderforbund, Norsk træarbeiderforbund, Norsk centralforening for boktrykkere, Norsk møbelsnekkerforbund m. fl. — Det tar imidlertid tid med at faa bragt det hele i orden, idet lovenes bestemmelser om den kommunale kontrol

synes at skulle bidra til at forsinke saken. Det er imidlertid at haabe, at systemet, naar det kommer igang, vil virke tilfredsstillende, om det selvfølgelig i begyndelsen vil knirke noget. Inden flere av forbundene er der i den senere tid desværre adskillig arbeidsløshet, saa statens tilskud vil komme godt med.

Arbeiderbevægelsens arkiv.

Ifølge beslutning paa sidste kongres bemyndigedes sekretariatet til at bevilge de fornødne midler til igangsættelse av Arbeiderbevægelsens arkiv. Som komité til at ivareta den nødvendige forberedelse var av Det norske arbeiderparti valgt *Chr. H. Knudsen* og *Magnus Nilssen*, fra landsorganisationen *M. Ormestad* og *Ole O. Lian*. Arkivet eies av partiet og landsorganisationen i fællesskap. Man er nu kommet saalangt, at lokaler er indrettet i Folkets hus færdig til at tas i bruk. Arkivet er tænkt ordnet i følgende hovedavdelinger:

Norge: A. Politisk avdeling. Herunder kommer alle politiske organisationer, centralorganisationer, amtsorganisationer, lokalforeninger, valgkredsforeninger, arbeidersamfund, ungdomsbevægelse o. s. v. samt stemmeretsbevægelsen, demonstrationer, landsmøter, kongresser, social-lovgivning, offentlige dokumenter m. v.

B. Faglig avdeling. Herunder kommer landsorganisationen, forbund, lokale samorganisationer, avdelinger, verkstedklubber, faglige overenskomster, arbeidsgiverorganisationer m. v.

C. Økonomiske foretagender. Herunder kommer kooperative og andre forretningsmæssige foretagender som trykkerier, bakerier, forsamlingsbygninger samt sykekasser uten forbindelse med fagforeningerne m. v.

D. Oplysningsforetagender. Herunder kommer biblioteker, aften-skoler, diskussionsklubber, sang- og musikforeninger, læseforeninger, arkiv m. v.

E. Avisavdeling. Partiblade, fagblade, vittighetsblade, leilighets-aviser m. v.

F. Literaturavdeling. Social- og socialøkonomisk literatur, bøker, tidsskrifter, brochurer, statistiske verker m. v. fra ind- og utland.

G. Biografisk avdeling. Biografier og mere personlige breve og skrifter til belysning av de kvinder og mænd, som har deltatt i bevægelsen, samt bilder, fotografier m. v. av personer, grupper, møter o. s. v.

Utlandet: Væsentlig trykte beretninger og ellers alt av interesse som kan erholdes.

Til styre for arkivet er valgt de samme som var medlemmer av den forberedende komité, og i møte av sekretariatet den 23. oktober og centralstyret den 27. oktober vedtoges følgende:

Statutter for Arbeiderbevægelsens arkiv:

§ 1. Arbeiderbevægelsens arkiv eies av Det norske arbeiderparti og Arbeidernes faglige landsorganisation i fællesskap. De fornødne utgifter til arkivets opprettelse og drift utredes av Det norske arbeiderparti og Arbeidernes faglige landsorganisation efter bevilgning med en halvpart hver.

§ 2. Arkivets opgave er at samle og opbevare alle slags trykte og skrevne dokumenter, protokoller, beretninger, brochurer, bøger, blade og tidsskrifter, billeder o. l. vedkommende arbeidernes politiske, faglige og kooperative bevægelse i Norge samt vigtigere trykte saker angaaende den utenlandske bevægelse.

§ 3. Arkivet skal efter styrets nærmere bestemmelse ved reglement være tilgjengelig for interesserte, der ønsker oplysninger.

§ 4. Arkivets styre skal bestaa av 4, nemlig 2 repræsentanter valgt av styret for Det norske arbeiderparti og 2 av styret for Arbeidernes faglige landsorganisation.

Styret vælger inden sin midte en formand og kan ansætte arkivar, som ogsaa skal fungere som kasserer og sekretær. Arkivaren er pliktig at være tilstede ved styremøterne, men har ikke stemmeret.

En av Det norske arbeiderpartis og en av Arbeidernes faglige landsorganisations revisorer skal revidere arkivets regnskaper.

§ 5. Statutterne kan kun forandres med sekretariatets og centralstyrets godkjendelse.

Meningsforskjel mellem centralstyret og sekretariatet i spørsmaal vedkommende arkivet, avgjøres ved stemmeflertal i fællesmøte av begge styrer.

Skandinavisk arbeiderkonferance i Gøteborg.

Den 7. skandinaviske arbeiderkongres, som avholdtes i Kristiania i september forrige aar, vedtok en resolution angaaende spørsmålet om opprettelse av et skandinavisk statistisk byraa for arbeiderbevægelsen, saalydende:

„Kongressen erkjender det som en mangel, at det materiale, der utgaar fra de skandinaviske landes politiske og faglige organisationer og de kooperative foretagender, ikke samles og bearbeides paa et centralt sted, og henstiller derfor til ovennævnte organisationers hovedbestyrelser i Sverige, Danmark og Norge at vælge 2 mand fra hvert land til at sammentræde for at utarbeide et forslag til et statistisk byraa.

Forslaget oversendes snarest mulig til de respektive hovedorganisationer.“

I overensstemmelse med den tagne beslutning og særlig for ogsaa samtidig at konferere om den foreliggende faglige situation i de skandinaviske lande, samledes repræsentanter for *Sverige, Danmark, Finland* og *Norge* til et fællesmøte i Gøteborg den 29. november sidstleden og følgende dage.

Som repræsentanter for Sverige var fremmøtt landsorganisationens formand, hr. *Herm. Lindqvist*, kasserer i landsorganisationen, hr. *E. Söderberg*, og for partiet hr. journalist *Sv. Persson*.

For Danmark møtte De samvirkende fagforbunds formand hr. *C. M. Olsen* og sekretær *Carl F. Madsen* og formand for socialdemokratisk forbund hr. *P. Knudsen*.

For Finland møtte landsorganisationens formand hr. *Gero Haapalainen*.

For Norge møtte landsorganisationens formand hr. *Ole O. Lian*, medlem av sekretariatet hr. *M. Ormestad* og partiets sekretær hr. *Magnus Nilssen*.

Den første sak, som kom til behandling paa konferancen, var spørsmålet om opprettelse av et skandinavisk statistisk byraa. Under diskussionen om denne sak fremkom der fra alle hold uttalelser om nødvendigheten av at samle og utgi statistiske opplysninger om saavel den faglige som politiske arbeiderbevægelse. Imidlertid var man enig om, at tiden endnu ikke var inde for opprettelsen av et skandinavisk byraa, idet der hævdedes, at statistikken inden de respektive lande først maatte utvikles mere end hittil. Der blev særlig pointert, at arbeiderne og deres organisationer skulde følge og kraftig støtte den statistiske virksomhet, som fra de respektive myndigheters side er igangsatt for at skaffe tilfredsstillende socialstatistik. Konferancen vedtok i henhold hertil følgende beslutning:

Spørsmålet ang. et skandinavisk statistisk byraa.

Konferancen konstaterer det absolute behov for, at saavel arbeiderbevægelsen som arbeiderklassens sociale og politiske stilling og virksomhet i samfundene statistisk og alsidig belyses. Men i betraktning av, at forutsætningerne endnu ikke synes at være tilstede for opprettelsen av et fast statistisk byraa for arbeiderbevægelsen i Skandinavien, finder konferancen, at tiden endnu ikke er inde for en bokstavelig realisering av den skandinaviske kongres' beslutning.

Konferancen anbefaler istedet arbeiderorganisationerne og deres medlemmer i de skandinaviske lande med kraft at fremme den arbeiderstatistiske virksomhet, som fra statsmyndigheternes side er paa-begyndt gjennom nøiagtige besvarelser av de stillede spørmaal samt at stadig følge og gjennom parlamenterne søke at fremme den almindelige statistiske virksomhet.

For at ivareta arbeiderstatistikens interesser og utvikling i ovennævnte retning opnævnes inden hvert land et særskilt utvalg, som ogsaa har i oppdrag at virke for almindelig opplysning angaaende statistikens opgave og betydning for klassekampen.

Organisationernes hovedstyrer har videre at søke at anskaffe og utføre samt hensigtsmessig bearbeide en for arbeiderbevægelsen erholdelig og gunstig statistikk efter et saa ensartet system som mulig, hvilket av det statistiske utvalg nærmere avgjøres og bestemmes.

Al statistikk, baade officiel som særskilt faglig, politisk og kooperativ statistikk, utveksles mellom de forskjellige lande. Der bør opprettes arkiver for arbeiderbevægelsen og disse blir samlings- og utvekslingssteder for saavel det statistiske materiale som andet vedrørende arbeiderbevægelsen saasom love, lovforslag o. s. v.

De statistiske arbeider, som utføres, gjøres frugtbringende ved paa heldigste maate at utgis periodevis samt at de, i den utstrækning dette kan ske, indtas i organisationernes beretninger og i de internasjonale beretninger som utgis.

Den næste sak, som kom til behandling, var den foreliggende faglige situation og det av arbeidsgiverne etablerte skandinaviske samarbeide.

Om dette punkt førtes en indgaaende behandling, hvorunder der av repræsentanterne for hvert land blev gjort rede for den i landet foreliggende situation.

De fremkomne redegjørelser egner sig ikke til offentliggjørelse, men det fremgik av disse med fuld klarhet, at der i alle land, særlig fra *storindustriens* side, uanset om der er gode eller daarlige konjunkturer, gaas frem med den største hensynsløshet mot arbeidernes organisasjoner. Det fremgik likeledes med tilstrækkelig tydelighet, at der mellem de skandinaviske arbeidsgivere hersker den skjønneste enighet, naar det gjelder at bekjempe arbeiderne.

Konferansen indsaa derfor, at det er absolut paakrævet ogsaa for arbeiderorganisationernes vedkommende at etablere en fastere forbindelse og et mere intimt samarbeide mellem de skandinaviske lande. Følgende uttalelse vedtoges derfor enstemmig:

Fastere samarbeide mellem de faglige landsorganisationer i de skandinaviske lande.

Av den optræden, som de organiserte arbeidsgivere i de skandinaviske lande lægger for dagen overfor arbeiderne og deres organisationer fremgaar med tydelighet, at de samarbeider efter en bestemt fælles plan.

Av deres foranstaltninger fremgaar det endvidere, at dette samarbeide gaar ut paa at hindre og umuliggjøre den virksomhet for at forbedre arbeidernes økonomiske stilling, som fagorganisationerne hittil har utøvet i de skandinaviske lande.

Det er i særlig grad repræsentanterne for den monopoliserte og centraliserte storindustri, som hindrer en mere fredelig utvikling av forholdet mellem arbeidsgivere og arbeidere, ja endog gjennom deres fremkaldelse av omfattende lockouter fører en tilintetgjørelseskamp, der i like grad er rettet imot og gaar ut over de kapitalsvake, mindre arbeidsgivere, som overfor arbeiderne.

I betraktning av disse forhold, og for at styrke fagorganisationerne i deres kamp for bedre vilkaar, opstaar med forøket vegt nødvendigheten av et fastere samarbeide mellem de faglige landsorganisationer i de skandinaviske lande.

For at organisere dette samarbeide paa regelbunden maate, beslutter konferansen:

Alle cirkulærer og viktigere meddelelser, som utgaar fra landsorganisationens hovedbestyrelse i et land, skal umiddelbart oversendes til broderlandenes hovedbestyrelser.

Ved landsorganisationernes repræsentantskapsmøter, generalforsamlinger eller kongresser, som avholdes i et land, bør broderlandenes landsorganisationer uten særskilt indbydelse la sig repræsentere.

Opstaar der i et land tilfælder av saadan beskaffenhet, at de paakræver broderlandenes interesse, skal paa opfordring fra vedkom-

mende land en repræsentant fra hvert av de andre lande komme tilstede for i fællesskap at overveie, hvilke foranstaltninger der bør træffes.

*

Angaaende spørsmålet om

fri overgang mellem de skandinaviske fagorganisationer

vedtok den 7. skandinaviske arbeiderkongres følgende resolution:

„Medlem, som har tilhørt organisationen mindst et aar og i denne tid betalt sin kontingent samt lovlig er uttraadt av vedk. organisation, kan uten at erlægge nye indskrivningspenge overgaa til en anden organisation, som tilhører landsorganisationen i et av landene Danmark, Finland, Norge og Sverige.“

I anledning denne beslutning vedtok konferancen, at spørsmålet snarest mulig skal forelægges de respektive organisationer til endelig godkjendelse, for derefter at indføres i landsorganisationens love.

Paa konferencen førtes en utførlig protokol, der er tilsendt de respektive hovedorganisationers styrer.

Sekretær i landsorganisationen.

Den store utvikling som organisationen har gjennomgaat, og særlig den tiltagende centralisation av arbeidsgiverne i Norsk arbeidsgiverforening, har i det forløpne aar øket sekretariatets arbeide i en overordentlig grad. Efterhvert som de tilsluttede forbund vokser i medlems- og avdelingsantal blir kravene til organisationen flere og flere, og landsorganisationens administrative og organisatoriske arbeide vokser daglig. Hertil kommer, at der for fremtiden maa lægges mere vekt paa gjennom paalidelige statistiske opplysninger at tilrettelægge arbeiderorganisationens forhold, dens fremgang og de resultater som naaes. Den konference, som i november sidstleden fandt sted mellem de nordiske landes faglige og politiske hovedledelser, besluttet derfor som bekjendt at der skulde oprettes særlige avdelinger for statistikken i hvert land.

Dette har nødvendiggjort, at sekretariatet har fattet beslutning om ansættelse av en sekretær, der særlig skal ha med statistikken at gjøre, men forøvrig ogsaa ellers delta i det daglige arbeide, forhandlinger etc.

Spørsmålet om ansættelse av en lønnet tillidsmand foruten formanden har jo flere gange været oppe til behandling paa kongresserne. Paa sidste kongres blev det fastlaatt i lovene, at sekretariatet eventuelt kunde ansætte fast kasserer eller anden kontorhjælp, hvis det skulde vise sig nødvendig. Siden kongressen er der blit 14,000 nye medlemmer og ca. 150 nye avdelinger. Alle disse nye avdelinger reiser eller vil reise krav om overenskomster, lønskrav etc. etc. Det var ikke lenger forsvarlig at la det gaa kun med med én lønnet mand i sekretariatet. Posten som sekretær blev derfor besluttet averteret i partibladene.

Der har inden ansøkningsfristens utløp meldt sig 61 ansøkere. Valget vil finde sted paa hovedstyrets aarsmøte i februar.

Angaaende rapportering av streikbrytere.

Industriens og haandverkets utvikling har medført, at en arbeidsstans i et bestemt fag eller arbeidsbranche ogsaa ofte griper ind i et andet fag eller branche. Dette har medført, at sekretariatet i flere tilfælder har maattet fatte beslutninger om arbeidsstans inden fag, som ikke har tilhørt det forbund, som har været den direkte part i striden. At trække de rette grænser i saadanne tilfælder, har vist sig at være meget vanskelig, og det er vistnok ikke mulig her at opstille bestemte regler, som skal befølges. Hvert enkelt tilfælde maa avgjøres under hensyn til de foreliggende omstændigheder. Under disse forhold har det hændt, at medlemmer av et forbund har utført arbeide, som efter et andet forbunds mening ikke har været stemmende med organisationens interesser. I saadanne tilfælder maa selvfølgelig sekretariatet ha den avgjørende myndighet. Men det har dog altid været en regel inden organisationen, at hvis et medlem formenes at ha stødt an mot organisationens principper og eventuelt optræder som streikbryter, maa det være det forbund, som vedk. medlem tilhører, der har at „rapportere“ vedkommende.

I den senere tid er der forekommet tilfælder, som har været i strid med denne almindelige regel, og sekretariatet har derfor fattet følgende beslutning, som er meddelt samtlige tilsluttede forbund til efterretning:

„I tilfælde et forbund er av den opfatning, at et medlem tilhørende et andet forbund har optraadt som streikbryter, maa meddelelse herom indsendes til vedk. forbund. Intet medlem kan „rapporteres“ som streikbryter uten efter beslutning av det forbund vedk. tilhører.“

Arbeidernes presse.

„Arbeidet“, Bergen, søkte og erholdt et laan av Den typografiske forening i Bergen stort kr. 5000.00 til anskaffelse av rotationspresse. Bladets fremgang har i de senere aar været saa sterk, at det ikke længere kunde tilfredsstille rimelige krav med den gamle presse. Laanet var git paa nærmere bestemte betingelser, bl. a. at foreningen skulde ha pant i bladets løsøre etc. samt at der skaffedes 10 av foreningen godkjendte mænd, der hver for sig skulde kautionere for et beløp av 500 kr. Laanet blev i foreningen git med et knepent flertal, saavidt vides 1 stemmes majoritet. Imidlertid viste det sig at løsøre ikke kunde medtages som noget sikkert pant, og da betingelserne for laanets givelse derved forrykkedes, maatte saken igjen forelægges foreningen. Med den knappe majoritet var det efter dette at befrygte, at saken kunde faa et for bladet uheldig utfald, om der ikke skaffedes anden garanti, som foreningen kunde godkjende.

Fra „Arbeidet“ skedde der saa henvendelse til sekretariatet om ikke dette kunde stille den nødvendige garanti, saaledes at landsorganisationen garanterte for opfyldelse av laanebetingelserne. Dog skulde de 10 av foreningen godkjendte kautionister være ansvarlig foran sekretariatet, saaledes at landsorganisationens ansvar først ind-

traadte efter disse 10. Nævnte 10 personer er kjendte og agtede partifæller i Bergen.

Under hensyntagen til den store betydning det har for fagorganisationen og arbeiderbevægelsen idethele, at man har en presse, der til enhver tid kan tale arbeidernes sak og agitere for organisationens prinsipper, fandt sekretariatet her ikke at kunne negte sin bistand. Ved undersøkelse av bladets regnskaper og status viste det sig, at den økonomiske stilling var god. Saavel med hensyn til abonnement som annonser hadde indtægterne steget, saaledes at der i de sidste aar hadde været overskud. Hertil kom, at der ikke fra landsorganisationens side var noget direkte utlæg, og sekretariatets opfatning var den, at naar en enkelt fagforening hadde vist den interesse og forstaaelse overfor arbeiderpressen, at den ydet et efter foreningens størrelse saapas stort laan som 5000 kr., kunde man ikke forsvare at sette sakens heldige løsning i fare ved at negte den ønskede garanti. Da saken ogsaa maatte behandles hurtig, trodde sekretariatet at være i overensstemmelse med, hvad der tjente organisationens tarv, ved at indvilge andragendet. Laanet er uopsigelig og avdragsfrit i 3 aar; derefter skal der hvert halvaar avdrages kr. 500.00.

„*Ny Tid*“, *Trondhjem*, indsendte den 2. december andragende til sekretariatet om laan av kr. 8000.00. Beløpet skulde benyttes til indfrielse av endel mindre laan, som er optat paa grund av den sterke utvidelse av bladet og trykkeriet, som har været nødvendig for at imøtekomme de krav, som i vor tid stilles til et godt utstyret, moderne dagblad.

I bladets andragende anførtes, at den største sikkerhet for laanet ligger i, at bladet eies og utgives av et maalbevidst og utviklingsdygtig parti. Som sikkerhet kan erholdes pantobligation i partiets gaard i *Trondhjem* efter de nuværende heftelser. De nærmere betingelser for laanet skulde der senere forhandles om med hr. redaktør Buen, naar han kom hid for at delta i stortingets arbeide.

Sekretariatet fandt at „*Ny Tid*“s andragende burde imøtekommes. Det toges herunder særlig hensyn til, at bladet absolut maa betegnes som et sikkert og solid foretagende, selv om det paa grund av sterke utvidelser for tiden er i en vanskelig stilling. Man gaar derfor ut fra at sikkerheten for laanets tilbakebetaling er utvilsom. Hertil kommer den store betydning „*Ny Tid*“ har for arbeiderbevægelsen og fagbevægelsen i det nordenfjeldske, en opgave, som bladet hittil har skjøttet med stor dygtighet.

Sekretariatet besluttet derfor at foreslaa for hovedstyret at „*Ny Tid*“ bevilges nævnte laan paa betingelser, som nærmere vil bli forelagt hovedstyret paa aarsmøtet i februar.

„*Smaalenenes Social-Demokrat*“, *Fr.stad*, androg om et laan stort kr. 1000.00. Da der i andragendet intet forelaa om bladets økonomiske stilling og heller intet var anført om betingelserne for laanet etc., besluttedes, at før nogen endelig avgjørelse kunde træffes i denne sak, maatte man ha nærmere kjendskap til forholdene og til bladets økonomiske stilling.

Til „*Sørlandets Social-Demokrat*“, *Kristiansand S.*, er bevilget et agitationsbidrag av kr. 100.00.

Bakerforbundets restance.

Fra Norsk bakerforbund forelaa 4. november andragende om utsettelse eller eftergivelse av restance paa ekstrakontingent kr. 2600.00. Restancen var opstaat i 1907 paa grund av de vanskelige forhold forbundet befandt sig i efter den uheldige konflikt i 1906. Forbundet erklærte at de straks saa sig istand til at betale kr. 1000.00 i avdrag, men at resten enten maatte ulstaa indtil videre eller strykes. Ifølge lovene har forbundet ingen rettigheter hat i landsorganisationen saalænge restancen ikke var betalt.

Under hensyntagen til de særlige uheldige forhold, hvorunder forbundet har virket efter den tapte streik i 1906, fandt sekretariatet at kunne vedta følgende beslutning:

„Forbundets andragende indvilges saaledes, at kr. 1000.00 av gjælden indbetales straks og resten — kr. 1600.00 — utstaar til kongressen 1910. Forbundet indtræder i sine rettigheter i landsorganisationen.“

Som det fremgaar av regnskapet er de 1000.00 kr. indbetalt.

Ekstrakontingent.

I anledning de mange paagaaende konflikter utpaa vaaren og sommeren utskrev sekretariatet en ekstrakontingent av 50 øre pr. uke for helt- og 25 øre for halvtbetalende medlemmer. Ekstrakontingenten paagik i 5 uker fra 21. juni til 25. juli. Ang. indtægter og utbetalt streikeunderstøttelse etc. henvises til regnskapet og de indtagne tabeller.

Forskjellige saker.

Ifølge de nye love for De samvirkende fagforeninger i Kristiania har sekretariatet ret til at vælge en repræsentant i disses forretningsutvalg. Som repræsentant er valgt hr. *M. Christoffersen*.

Den 27. februar holdtes efter sekretariatets foranstaltning et møte i Folkets hus, hvor hr. *prof. Jæger* holdt foredrag om loven om tilskud til arbeidsledighetskasser med efterfølgende diskussion.

Til at delta i forberedelserne for høitideligholdelse av Henrik Wergelands 100-aarsdag valgtes av sekretariatet en komité bestaaende av *Sverre Iversen*, *M. Ormestad* og *formanden*.

Den fjerde internationale beretning om fagforeningsbevægelsen 1906 er oversat til norsk av hr. *Olav Kringen* og som tidligere solgt til organisationerne for en pris av 70 øre pr. stk.

Den i forrige beretning nævnte komité, der sammen med repræsentanter for Norsk arbeidsgiverforening skulde behandle forskjellige principielle spørsmåal, hvis avgjørelse var av betydning for de fleste fag, har ikke utrettet synderlig i aaret. Paa anmodning av Norsk arbeidsgiverforening er spørsmålet om formænds stilling til fagforeningerne henlagt til komitéen. Der har i aaret kun været avholdt etpar møter.

Til landsorganisationen i Finland har sekretariatet bevilget kr. 1000.00 som bidrag til lockouten i metalindustrien.

Beretning om fagforeningsbevægelsen i Norge i 1907 er av formanden utarbeidet og oversendt det internationale sekretariat ledsaget av statistiske opplysninger om medlemsforhold m. v.

Landsmøter.

Landsmøter har i aarets løp været avholdt av følgende forbund:

Norsk malerforbund, 18.—23. mars i Kristiania.

Norsk stenhuggerforbund, 15.—18. april i Fredrikstad.

Norsk slagter- og pøsemakerforbund, 10. mai i Bergen.

Norsk murerforbund, 7.—10. juni i Trondhjem.

Norsk arbeidsmandsforbund, 2.—10. august i Kristiania.

Norsk havne- og transportarbeiderforbund, 21. juni i Kristiania.

Norsk sjømandsforbund av underordnede, 16.—18. november i Bergen (konstituerende møte).

Norsk skind- og læderindustriarbeiderforbund, 26. december i Kristiania (konstituerende møte).

Efter indbydelse har sekretariatet været repræsenteret paa murerforbundets, arbeidsmandsforbundets og sjømandsforbundets møter ved formanden. Paa skind- og læderindustriarbeiderforbundets møte representertes sekretariatet ved hr. forretningsfører A. E. Gundersen.

*

Ved den internationale sjømandskonference i Wien var sekretariatet repræsenteret ved hr. M. Puntervold.

Medlemsforholdet.

Ved utgangen av aaret 1907 stod tilsluttet Arbeidernes faglige landsorganisation 14 fagforbund og 17 enkeltvis tilsluttede foreninger med et samlet medlemsantal av 39,070 fordelt paa 577 avdelinger.

I aarets løp er indmeldt *Norsk skrædderforbund* (1. januar) og *Søilmakersvendenes forening*, Bergen (1. april), *Kr.a elektriske sporvejs forening* (1. mai), *Læder- og remarbeidernes forening*, Kr.a, (1. juli), *Tobaksarbeidernes forening*, Kr.a, (1. september) og *Aalesunds og omegns fiskerforening* (1. oktober). *Forgyldernes fagforening*, Drammen, (1. jan.) og *Fyrstikarbeidernes forening*, Kr.a, (1. oktober) er utmeldt av landsorganisationen som direkte tilsluttede foreninger og staar nu tilsluttet arbeidsmandsforbundet. *Læder- og remarbeidernes forening* er opløst efter at ha betalt 1 maanedes kontingent.

Ved aarets utgang stod saaledes tilsluttet landsorganisationen 15 forbund og 19 direkte tilsluttede foreninger. Det absolute medlemsantal ved aarets utgang (regnet efter gjennomsnittet i december) var 47,211, hvorav 6765 halvtbetalende. Dette er en forøkelse i aaret av 8141, hvorav 1600 halvtbetalende. Som det vil sees av vedstaaende tabellariske oversigt over medlemsantallet er stigningen forholdsvis jevn i de forskjellige av aarets maaneder. Dog er der en liten nedgang i december maaned. Det gjennomsnitlige medlemstal i hele aaret har været 45,118, hvorav halvtbetalende 6271.

Man vil ogsaa av tabellen kunne følge de forskjellige organisationers medlemsbevægelse fra maaned til maaned. Tabellen er utarbeidet efter kontingentindbetalingen.

I slutningen av beretningen er indtat tabellariske opgaver over de tilsluttede organisationers indbetalte kontingent til landsorganisationen samt utbetalt streikeunderstøttelse i 1907 og 1908. Likeledes er indtat samlet oversigt over organisationernes medlemsforhold, formuesforhold samt aarsindtægter og utgifter i 1907. For utgifternes og indtægternes vedk. er ogsaa utarbeidet en specificeret oversigt samt en oversigt over kontingentens størrelse i de tilsluttede organisationer og dennes fordeling paa de forskjellige kasser, utarbeidet i henhold til organisationernes love. For 1908 foreligger endnu ikke regnskapsekstrakter fra forbundene, saa lignende tabeller for dette aar først kan medtages i næste beretning.

Oversigt

over de tilsluttede organisationers gennemsnitlige medlemsantal i 1908, fordelt paa de forskellige maaneder.

(Efter schemaerne for kontingentindbetalingen.)

		Januar	Februar	Mars	April	Mai	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktober	Novbr.	Decbr.	Gjen.sn. i aaret	
1	Norsk arbejdsmandsforbund	20767	20883	22085	22720	23123	24045	25158	25242	25268	25273	25275	25275	23760	1
2	— jern- og metalarbejderforbund .	7454	7508	7665	7790	7825	7842	7869	7808	7743	7809	7901	7815	7752	2
3	— træarbejderforbund	2100	2129	2156	2153	2259	2246	2212	2212	2212	2212	2212	2300	2200	3
4	— centralforening for boktrykkere	1650	1650	1657	1699	1713	1713	1713	1740	1731	1735	1735	1766	1709	4
5	— havne- og transportarb.forbund	1321	1321	1331	1410	1340	1266	1300	1499	1442	1565	1530	1259	1382	5
6	— malerforbund	1039	1048	1050	1050	1042	1042	1023	1033	1033	1033	997	968	1030	6
7	— formerforbund	927	976	997	1015	1018	1018	1026	1033	1033	1032	1026	1019	1010	7
8	— skotøiarbejderforbund	872	927	978	1045	1109	1177	1222	1221	1205	1187	1170	1161	1106	8
9	— murerforbund	830	842	862	866	884	910	940	952	959	985	980	938	912	9
10	— stenhuggerforbund	705	811	971	1110	1146	1062	957	880	888	929	932	927	943	10
11	— skrædderforbund	594	594	599	559	564	568	558	568	584	601	618	626	586	11
12	— baker- & konditorforbund . . .	580	558	529	536	539	570	605	610	615	623	637	650	588	12
13	— møbelsnekkerforbund	520	552	565	565	565	575	575	580	590	600	602	620	576	13
14	— bokbinderforbund	372	378	400	421	447	455	477	514	533	534	556	556	470	14
15	Kr.a sporvejsfunktionærers forening .	160	159	147	137	130	125	126	130	137	140	144	156	141	15
16	Fyrstikarbejdernes forening	153	159	167	163	156	152	148	146	146	—	—	—	154	16
17	Tricotagearbejdernes forening . . .	100	100	134	112	112	112	110	110	110	110	110	116	111	17
18	Norsk slagter- og pølsemakerforbund	80	88	80	80	70	70	70	65	73	103	120	125	85	18
19	Hattearbejdernes forening	62	60	58	59	61	60	59	70	85	87	84	82	69	19
20	Kr.a cigararbejderes forening	57	81	81	113	107	98	54	99	102	150	232	272	122	20
21	Sukkerwarearbejdernes forening . . .	55	55	60	60	60	93	91	65	65	70	70	75	68	21
22	Korkskjærernes forening	45	47	53	67	94	73	68	52	81	77	70	61	66	22
23	Logarvernes forening	42	46	47	67	73	54	60	65	53	55	54	52	56	23
24	Kr.a rebslagerforening	33	37	37	37	30	33	32	39	39	39	37	37	36	24
25	Kr.a handskemakerforening	28	27	29	30	30	29	29	27	27	27	28	28	28	25
26	Handskesyerskernes forening, Kr.a .	25	25	27	35	34	33	31	30	30	30	30	30	30	26
27	Holmenkolbanens forening, Kr.a . . .	21	21	23	23	23	20	20	20	21	21	22	22	21	27
28	Fyrgyldernes fagforening, Kr.a . . .	20	23	22	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	28
29	Stukkatorernes forening, Kr.a	18	20	20	21	22	24	24	20	20	20	17	17	20	29
30	Fredriksværns rebslagerforening . . .	13	13	14	14	14	15	15	15	15	14	14	14	14	30
31	Hvitgarvernes forening	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	31
32	Seilmakersvendenes forening	—	—	—	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	32
33	Kr.a elektr. sporvejsf.s forening . . .	—	—	—	—	82	65	67	70	71	72	73	73	71	33
34	Læder- & remarbejdernes forening . .	—	—	—	—	—	—	23	—	—	—	—	—	23	34
35	Tobaksarbejdernes forening	—	—	—	—	—	—	—	—	44	44	44	45	44	35
36	Aalesund & omegns fiskerforening . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	91	74	74	81	36
	Tilsammen	40480	41148	42854	44000	44742	45578	46745	46978	46998	47311	47447	47211	45118	
	Derav halvtbetalende	5190	5318	5760	5981	6288	6407	6784	6678	6551	6754	6774	6765	6271	

Lønsbevegelser og konflikter.

Som det vil fremgaa av efterfølgende oversigt over aarets lønsbevegelser har det ogsaa i 1908 været en ganske livlig virksomhet inden organisationen. Det fremgaar ogsaa av **oversigten**, at der er vundet mange fordele for de organiserte arbeidere i aarets løp, og at der paa intet punkt kan paavises tilbakegang. Naar hensyn tages til, at arbeidsgiverne gjennem sin centralorganisation har øvet en motstand langt sterkere end nogensinde, saa maa resultaterne betegnes som meget gode. Paa den anden side mangler det jo endnu overordentlig meget paa at arbeidernes organisation kan virke saa effektivt som muligt, idet der endnu er altfor mange arbeidere, som staar interesseløse og uforstaaende overfor arbeidernes organisationsbestrebelse.

Vi indtar nedenfor en kort omtale av de forskjellige lønsbevegelser og konflikter. Vi begynder med de bevegelser, der har omfattet flere forbund og omtaler derefter bevegelserne gruppevis, saaledes at hver organisation faar sit avsnit. Konflikterne er forøvrigt inddelt i 2 grupper: „*Uten arbeidsstans*“ og „*Med arbeidsstans*“. Selvfølgelig har der foruten de her omtalte konflikter været en række andre tvistigheter om arbeidsforholdene, tvist om overenskomster m. v. Disse er ikke medtat her.

Der vil senere bli utarbeidet statistiske tabeller over resultaterne av aarets lønsbevegelser. Da aarsmøtet skal avholdes i februar, er det umulig at faa disse med i nærværende beretning.

*

1. Bygningskonflikten i Kristiania. Efter anmodning fra Norsk arbeidsgiverforening paabegyndtes lørdag den 16. mai fællesforhandlinger mellem sekretariatet og centralstyret for Norsk arbeidsgiverforening omfattende murerne, murarbeiderne, blikkenslagerne, bygnings-snekkerne og tømrerne i Kristiania.

Sakens forhistorie er i korthet følgende: Den mellem mestrene og murerne i 1907 oprettede overenskomst blev av mestrene opsagt til utløp 1. mai 08. Nærmest som en følge av dette fik ogsaa *murararbeiderne* sekretariatets godkjendelse til at opsi den gjældende overenskomst (som ogsaa var oprettet 1907), for at murerne og murarbeidernes overenskomster kunde faa ens varighetstid og for at faa rettet paa endel bestemmelser i kontrakten. *Tømrerne*s overenskomst blev

ogsaa oprettet 1907, men var avsluttet paa den maate, at den utløp 1908 uten opsigelse. For om mulig at faa oprettet en *fællestarif* for tømrere og *bygningssnekkere* søkte disse sidste ogsaa sekretariatets godkjendelse til at opsi den gjældende overenskomst; denne blev oprettet i september 1906 og var altsaa heller ikke stort over $1\frac{1}{2}$ aar gammel. Sluttelig er saa at nævne *blikkenslagerne*, hvis tarif har været gjældende i en længere aarrække, og som opsa den med 6 maaneders varsel til utløp 1. mai 08.

Stillingen var altsaa saadan, at av de 5 overenskomster var det kun blikkenslagernes som hadde været gjældende i nogen længere tid, mens murernes, murarbeidernes og tømrernes ikke var mer end et aar gamle, og bygningssnekkernes blev oprettet i september 1906. Likeledes maa bemerkes, at det var mestrene som opsa murernes tarif og at murarbeidernes opsigelse av sin nærmest var en følge av dette, — at tømrernes utløp uten opsigelse og at bygningssnekkernes opsigelse av sin overenskomst igjen var en følge av at tømrernes tarif skulde revideres.

Ved de forhandlinger, som blev ført mellem parterne, viste det sig umuligt at opnaa enighet. Over hele linjen kom mestrene med *avslag i lønningerne*. Vi skal her kortelig anføre lønssatserne, som de er for de forskjellige fag, hvad der var forlangt og hvad der ved de første forhandlinger blev budt:

Blikkenslagerne. Den gamle overenskomsts § 1 lyder saaledes: „Timeløn betales efter overenskomst, men maa ikke være lavere end 35 øre pr. time. Ved akkordarbeide, forsaavidt angaar byggningsarbeide, garanteres mindstelønnen. Undtagen fra disse bestemmelser er svende i $1\frac{1}{2}$ aar efter læretidens utløp, samt de der paa grund av alderdom og svakhet er mindre arbeidsdygtige.“ — —

Svendenes nye forslag indeholdt istedenfor den gamle § 1 følgende: „Som mindsteløn betales pr. time kr. 0.50.“

Mestrene foreslog: „Timeløn betales efter overenskomst, men maa ikke være lavere end 30 øre pr. time. Løn over dette til ukjendte folk fastsættes ikke før efter 2 uker. Ved akkordarbeide, forsaavidt angaar byggningsarbeide, garanteres mindstelønnen. Undtagen fra disse bestemmelser er svende i $1\frac{1}{2}$ aar efter læretidens utløp, samt de der paa grund ap mindre dueligket, alderdom eller anden svakhet er mindre arbeidsdygtige.“

Som man vil se, forlangte svendene mindstelønnen forhøiet med 15 øre pr. time, fra 35 til 50 øre, mens mestrene vilde sette lønnen ned med 5 øre, fra 35 til 30 øre. Dette var jo i og for sig karakteristisk, men endda morsommere synes vi paragrafens indhold forøvrigt er. Ikke engang 30 øre pr. time vilde de herrer gi i mindsteløn, da paragraffens øvrige indhold jo praktisk talt ophæver mindstelønsbestemmelsen. Enighet opnaaddes ikke med forhandlerne, og arbeidet blev nedlagt 1. mai.

Murerne. Ved den ifjor oprettede overenskomst blev fastsat, at dygtige murere skulde ha en timeløn av 60 øre. Denne overenskomst blev som før nævnt opsa av mestrene.

Svendenes forslag til ny overenskomst indeholdt bl. a. følgende

vedrørende lønssatsen: „Murerne garanteres en løn av 65 øre pr. time indtil 1. mai 1909; efter den tid betales 70 øre pr. time.“

Mestrene foreslog: „Murere, der besidder fuldstændig dygtighet i alt sædvanlig forekommende mur- og pudsearbeide, betales med 55 øre pr. time — — —.“

Her var altsaa ogsaa et afslag av 5 øre, foruten at forslaget forøvrigt indeholdt endel andre uantagelige bestemmelser.

Ved de førte forhandlinger lykkedes det dog parterne at rydde tilside det meste av det, som skilte, og tilslut stod her kun spørgsmaalet om timelønnen igjen. *Mestrene* gik til 60 øre pr. time under forudsætning av 3 aars varighet; *svendene* vedtok paa et møte at gaa med paa 60 øre timen de 2 første aar og 65 øre timen det 3. aar. Dette blev dog ikke akcepteret av *mestrene*, hvilket i skrivelse blev meddelt murerne.

Murarbeiderne. Den ifjor oprettede overenskomst fastsatte en timeløn for murhaandtlangerarbeide paa 45 øre. For arbeide paa nybygninger fra og med 2. etage til og med 3. etage 50 øre og fra 4. etage og opover 55 øre.

Murarbeidernes nye forslag indeholdt krav om 55 øre pr. time for alt murhaandtlangerarbeide.

Mestrene foreslog: „For murhaandtlangerarbeide betales fuldt dygtige arbeidere kr. 0.40 pr. time. For arbeide paa nybygninger fra og med 2. etage til og med 3. etage 0.45 pr. time og fra og med 4. etage og opover 0.50 pr. time. For bygninger uten bjelkelag betales 0.45 pr. time fra og over en høide av 5 m. over gjennemsnitsterræng. Ved arbeider, hvor heis benyttes, betales 0.40 pr. time. I ovennævnte betalingssatser er ikke indbefattet stennottagere, kalkelaskere og dagfolk, som ogsaa kan benyttes til hjælp ved stillagebygning. Likesaa kan der gjøres undtagelser for ældre og mindre arbeidsdygtige personer, saaledes at disse betales efter overenskomst mellem mester og vedk. arbeider.“ Som man vil se ogsaa her afslag i lønnen.

Ved de mellem parterne førte forhandlinger gik dog *mestrene* op til 45 øre pr. time for alt haandtlangerarbeide, paa nybygninger fra 2. etage til og med 3. etage 50 øre og fra 4. etage og opover 55 øre. *Murarbeiderne* gik ned til 50 øre og 55 i „høiden“. Dette vilde *mestrene* ikke akseptere.

Tømrerne. Den ifjor oprettede overenskomst blev oprindelig opprettet som „midlertidig overenskomst“, idet som bekjendt efter en længere arbeidsstansning ifjor, som paagik fra 20. april til 20. juli, parterne enedes om en overenskomst, som bl. a. indeholdt bestemmelse om, at der skulde optas eller rettere fortsættes med forhandlinger for opprettelse av en fuldstændig overenskomst. Disse forhandlinger skulde være tilendebragt senest inden 2 maaneder, i motsat fald blev den midlertidige overenskomst gjældende til 1. april 1908.

Saadanne forhandlinger kom ikke istand og den midlertidige overenskomst blev da gjældende indtil den utløp 1. april. Den indeholdt følgende bestemmelse ang. lønssatserne:

„Dygtige *svende* avlønnes med kr. 0.50 pr. time. *Mesteren* har dog ret til at forlange en fagprøve, der godtgjør at vedkommende vir-

kelig kan tjene kr. 0.50 pr. time. Prøven avlægges i den gren av faget, vedkommende opgir sig at tilhøre. Bedømmelse sker av 2 mestre og 2 svende. Bedømmelsesmændene skal tilhøre henholdsvis Tømmermestrenes forening og Tømrernes fagforening.“ *Tømrernes forslag* til ny overenskomst var tænkt som et fælles forslag omfattende saavel bygningssnekkere som tømrere og indeholdt følgende bestemmelse om mindsteløn: „Mindstelønnen for snekker- og tømmerarbeide skal være 60 øre timen utenfor verkstederne og 55 øre pr. time paa verkstederne.“ Der blev dog ikke nogen forhandling om fellestarif, idet man enedes om, at snekkere og tømrere foreløbig skulde forhandle hver for sig.

Tømmermestrene foreslog følgende om mindsteløn: „Svende og arbeideres løn fastsættes efter følgende lønningssatser: mindsteløn 40 øre pr. time stigende opover med 5 øre pr. time til 55 øre pr. time. Klasseinndelingen skal altid overlates mesteren.“

Som man ser — ogsaa her nedslag i lønnen samt indførelse av et meningsløst „høieste-løn-system“. Forøvrigt indeholdt mestrenes forslag en hel række umulige bestemmelser. Der var mellem parterne ført ganske omfattende forhandlinger, uten at enighet kunde opnaaes. Ved forhandlingernes slut fremsattes fra arbeidernes side forslag om at fornye den saakaldte „midlertidige overenskomst“ yderligere et aar, altsaa til 1. april 1909. Dette forslag behandledes i tømmermestrenes gruppe, der gik med paa at fornye den midlertidige overenskomst, men paa 3 aar. Likeledes kunde ikke tømmermestrene gaa med paa denne overenskomsts § 4, som indeholdt bestemmelse om, at akkordarbeide ikke kunde finde sted, saalænge den midlertidige overenskomst varte. Dette kunde ikke arbeiderne akseptere.

Bygningssnekkerne. Den gamle overenskomst, opprettet 1. september 1906, indeholdt følgende bestemmelse om mindstelønnen: „Time-lønnen skal være 40 øre pr. time for almindelig dueilige, og indtil 45 øre for fuldt dueilige svende.“ Som man ser var her fastslaat en høieste løn.

Bygningssnekkerens forslag var overensstemmende med som foran anført for tømrerne. *Mestrenes forslag* indeholdt følgende bestemmelser om mindsteløn: For svende og fagarbeidere i bygningssnekkerfaget gjælder følgende lønningssatser: For svende eller fagarbeidere betales en mindsteløn av 38 øre pr. time. For dygtigere verkstedarbeidere betales indtil 45 øre pr. time. For dygtigere arbeidere ute i bygning, som dertil er specielt utdannede, betales efter dygtighet indtil 47 øre pr. time. Bestemmelsen om mindsteløn gjælder ikke lærlinge, heller ikke for ældre eller sykelige arbeidere, hvis arbeidsevne er nedsat.“

Der avholdtes kun et forhandlingsmøte mellem parterne, hvor man enedes om at overlate saken til fællesforhandlingerne.

Arbeidstiden var ifølge de gamle overenskomster for *blikkenslagerne* 60 timer pr. uke og forlangtes sat til 57 timer, for *tømrerne* var den 57 timer og forlangtes sat til 54 timer, for *bygningssnekkerne* var ikke arbeidstiden fastsat i overenskomsten, men varierte mellem 57—60 timer i praksis; *murerne* hadde 57 timer og forlangte 55, mens *murarbeiderne* foreslog 57 timer som før.

Av samtlige grupper var arbeidsstansning endnu kun indtraadt hos blikkenslagerne.

Den 12. mai om aftenen mottok sekretariatet følgende skrivelse fra Norsk arbeidsgiverforening:

„Til Arbeidernes faglige landsorganisations sekretariat,
Folkets hus.

Da der for tiden er tariftvistigheter inden forskjellige av Kristiania bygningshaandverk, og forhandlingerne er blitt resultatløse, tillater centralstyret sig at foreslaa, at der gjennom fællesforhandling ved det ærede sekretariat og centralstyret gjøres et forsøk paa at faa de forskjellige tvistigheter bilagt.

Ærbødigst
Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre.
Axel Krefthing.

Sekretariatet behandlet saken i møte om morgenen den 14. mai og besluttet at akseptere fællesforhandlingerne. Disse tok sin begynnelse lørdag den 16. mai og fortsattes hver dag, indtil forhandlerne tirsdag aften den 26. mai hadde færdigbehandlet samtlige 5 overenskomster. Der opnaaddes enighet mellem forhandlerne om samtlige overenskomsters bestemmelser. Forutsætningen var, at samtlige tariffer skulde gjælde til 1. mai 1911. Det er ugjørlig her at indta samtlige overenskomster i sin helhet, hvorfor vi kun skal referere forhandlingsresultatet, forsaavidt angaar løn og arbeidstid:

Blikkenslagere. „Arbeidstiden er 57 timer pr. uke, dog saaledes at paa samtlige verksteder sluttet kl. 2 lørdag middag.

Som mindsteløn betales 40 øre pr. time. Undtat fra denne bestemmelse er nyutlærte det første 1½ aar efter læretidens utløp, samt de hvis arbeidsevne paa grund av alderdom eller sykdom er nedsat. Disse betales efter overenskomst.

Ved akkordarbeide er arbeideren garantert sin timeløn, undtagen ved akkorder, der utføres efter en av begge parter omforenet pristarif.“

Murere. „Dygtige murere garanteres en løn av 60 øre timen. Mindre dygtige murere betales efter overenskomst mellem mestrene og murerne. Er parterne enig, skal dette anmeldes til foreningerne, og kan den gjennemsnittsløn en saadan mand har hat de sidste 6 maaneder ikke nedsættes uten efter godkjendelse av det i § 8 omhandlede utvalg. Opnaas ikke enighet mellem parterne, er forholdet uten videre løst. Den maksimale arbeidstid er 57 timer i uken. Arbeidet slutter lørdag kl. 2 middag, hvorefter lønning utbetales.“

Murarbeidere. „For murhaandlangerarbeide betales 45 øre pr. time for flækarbeide, 50 øre for nybygninger og 55 øre fra og med 3. etage og opover. Heri er ikke indbefattet stenmottagere og dagfolk, som ogsaa kan benyttes til hjælp ved stillagebygning. Mindre løn kan efter avtale mellem arbeidsgiveren eller dennes representant og vedk. arbeider betales saadanne arbeidere, hvis arbeidsevne paa grund av alderdom, sykdom eller vanførhet er nedsat. Den maksimale arbeidsdag er 57 timer ukentlig og sluttet arbeidet lørdag kl. 2 efterm., hvorefter den optjente løn utbetales.“

Tømrere. „Dygtige svende avlønnes med kr. 0.50 pr. time. Mesteren har dog ret til at forlange en fagprøve, der godtgjør, at vedkommende virkelig kan tjene kr. 0.50 pr. time. Prøven avlægges i den gren av faget, vedkommende oppgir sig at tilhøre. Bedømmelse sker av 2 mestre og 2 svende. Bedømmelsesmændene skal tilhøre henholdsvis Tømmermestrenes forening og Tømrernes fagforening. Den ordinære arbeidstid skal ikke overstige 57 timer ukentlig; den legges mellem kl. 6 $\frac{1}{2}$ morgen og kl. 6 aften. Lørdag slutter arbeidet kl. 2, og lønning skal da straks finde sted. Ved alt akkordarbeide garanteres vedkommende arbeiders timeløn.“

Bygningssnekkerne. „For svende og fagarbeidere i bygnings-snekkerfaget gjælder følgende lønssatser: For svende eller fagarbeidere betales en mindsteløn av 40 øre pr. time. For arbeide utenfor verkstedet betales en mindsteløn av 50 øre pr. time. Samtlige bygnings-snekkere erholder et almindeligt lønstillæg av 2 øre pr. time. Bestemmelsen om mindsteløn gjælder ikke lærlinge, heller ikke for ældre eller sykelige arbeidere, hvis arbeidsevne er nedsat. Den ordinære arbeidstid er 57 timer pr. uke. Lørdag slutter arbeidet kl. 2 eftermiddag.“

Forhandlerne enedes sluttelig om, at de respektive organisationers stilling til saken skulde foreligge fredag middag 29. mai. (Ved senere avtale blev denne forlænget til mandag 1. juni.)

Forutsætningen var at enighet maatte opnaaes for samtlige gruppers vedkommende. Resultatet av avstemningen var at murerne, blikkenslagerne og bygningssnekkerne vedtok overenskomsterne, mens tømrerne og murarbeiderne forkastet disse. Da der saaledes var flertal blandt vedkommende grupper for vedtagelse, og forutsætningerne for forhandlingerne var, at det samlede resultat maatte vedtas, saaledes at forslaget blev at betrakte som ikke vedtat, hvis nogen gruppe forkastet forslaget, besluttet sekretariatet at forelægge saken til avgjørelse for *landsorganisationens hovedstyre*.

Mandag den 1. juni holdt hovedstyret møte. Efter en indgaaende behandling av saken, hvorunder der tokes særlig hensyn til den inden organisationen som helhet foreliggende situation, besluttet hovedstyret at akseptere samtlige overenskomster og ikke at godkjende nogen arbeidsstansning paa grundlag av forkastelse av overenskomsterne.

Imidlertid indløp fra arbeidsgiverforeningen følgende skrivelse:

Kristiania, den 2. juni 1908.

Til Arbeidernes fagl. landsorganisations sekretariat, Folkets hus.

Det av sekretariatet og centralstyrets repræsentanter i fællesskap opstillede forslag til 5 overenskomster inden bygningshaandverket har idag været behandlet av centralstyret.

Man enedes om, at forslagene ikke kan vedtages i den foreliggende form.

Dog er centralstyret villig til at approbere overenskomsterne, naar følgende forandringer blir gjort:

1. De tidligere bestemmelser for hvert fag angaaende reisegodtgjørelser forblir uforandret.
2. I bygsnekkeroverenskomsten forandres i § 1 følgende passus:
„For arbeide utenfor verkstedet betales en mindsteløn av 50 øre

pr. time“ til „For dygtige snekkere til indretnings- og indredningsarbeide, og som dertil er specielt utdannet, betales 50 øre pr. time.“

Likeledes maa § 6 forandres til: „I tilfælde *verkstedsarbeidere* sendes utenfor Kristiania o.s.v.“

3. Der maa i alle 5 overenskomster indtas en bestemmelse om, at enhver mester har adgang til at anvende saavel organiserte som uorganiserte arbeidere.

Centralstyret tillater sig desuten at gjøre opmerksom paa, at tariffen for akkordarbeide inden bygsnekkerfaget maa være ordnet forinden overenskomsterne kan approberes.

Ærbødigst

Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre

Axel Amundsen.

Axel Krefting.

Herpaa svarte sekretariatet i en længere skrivelse, at man ikke kunde gaa med paa at forandre overenskomsterne som av arbeidsgiverforeningen ønsket.

Arbeidsgiverforeningen erklærte da lockout i samtlige bygningsfag, foruten de 5 direkte interesserte grupper ogsaa malerne, stukketørerne og endel andre bygningsarbeidere, ialt ca. 1600 av landsorganisationens medlemmer. Nogle arbeidere maatte slutte straks, andre fik besked, at de kunde holde paa nogle dage, mens de fleste fik 14 dages opsigelse.

En av årsakerne til, at arbeidsgiverforeningen forkastet forhandlernes forslag til overenskomst, var, at der ikke var opnaadd enighet om pristarif (styktarif) for bygningssnekkerne. I overenskomsten var fastsat, at ved akkord var arbeiderne garanteret sin timeløn, undtagen i tilfælde hvor arbeidet utførtes efter en av parterne omforenet timeløn. Under de tidligere forhandlinger mellem parterne kunde ikke enighet opnaaes om denne styktarif. og fællesforhandlerne blev derfor enig om at undgaa dette stridspunkt ved at fastslaa, at i tilfælder, hvor der ikke var enighet om pristariffen, skulde arbeiderne ha sin timeløn garanteret. Dette kunde altsaa ikke arbeidsgiverforeningen akseptere. Efterat arbeidsstansningen var indtraadt, enedes bygnings-snekkerne og mestrene om at gaa sammen til forhandling om styktariffen, for om mulig at rydde dette stridspunkt av veien. Det lykkedes ogsaa parterne at enes om en saadan.

Fra arbeidsgiverforeningens formand fremkom derefter anmodning til landsorganisationens formand om en konferanse i anledning bygningskonflikten. I møte 25. juni bemyndiget sekretariatet formanden til at delta i en saadan. Resultatet av denne blev, at man enedes om, at *samtligte parter paany gik sammen til forhandling* om de forskjellige tvistepunkter. Der opnaaddes dog heller ikke dennegang nogen enighet mellem parterne, hvorfor forhandlingerne overtoges og fortsattes av de to hovedorganisationers formænd. Heller ikke disse forhandlinger førte til enighet, idet arbeidsgiverforeningen krævet ind-

tat i overenskomsten en række almindelige bestemmelser. Disse bestemmelser er indtat i en række overenskomster, saaledes overenskomsten av 15. april 1907 med Jern- og metalarbeiderforbundet, Arbeidsmandsforbundet, Formerforbundet, Træarbeiderforbundet og Mobelsnekkerforbundet; likeledes er bestemmelserne indtat i de for sliperierne og cellulosefabrikkerne oprettede tariffer m. fl. Fra arbeiderne inden bygningsindustrien hævdedes, at disse bestemmelser ikke egnet sig for indtagelse i deres overenskomster, idet bestemmelserne kun vilde gi anledning til strid og kjevl, og at de ingen berettigelse hadde inden haandverksfagene, hvor forholdet mellem arbeidsgiver og arbeider var anderledes end inden de store industrier. Arbeidsgiverforeningen fastholdt imidlertid kravet om, at bestemmelserne blev at indta i tariffene. Der opnaaddes dog ved denne forhandling at faa overenskomstens varighet nedsat til 1. mai 1910, istedetfor som før til 1. mai 1911. Enighet opnaaddes altsaa ikke mellem forhandlerne, men blev det saaledes istandbragte utkast forelagt arbeiderne inden vedk. grupper, der samtlige forkastet dette. I sekretariatets møte 8. juli besluttedes at oversende meddelelse til arbeidsgiverforeningen om resultatet av gruppernes behandling og de indvendinger, som fra arbeidernes side var reist mot det foreliggende utkast. Den 10. juli holdt sekretariatet atter møte til behandling av anmodning fra arbeidsgiverforeningens formand om fornyet konferanse i anledning konflikten. Sekretariatet bemyndiget da formanden til at forhandle med arbeidsgiverforeningens formand om avslutning av konflikten paa grundlag av nærmere præciserte forutsætninger. Under denne forhandling lykkedes det at opnaa et resultat, der godkjendtes av sekretariatet. De „alm. bestemmelser“ blev ikke at indta i overenskomsterne. Ang. forholdet mellem arbeidsgivere og arbeidere forøvrig enedes man om, under iagttagelse av overenskomsternes bestemmelser, at avgi en av forbundene og sekretariatet tiltraadt uttalelse. Samtlige 5 overenskomster skulde gjælde til 1. mai 1910. For murarbeiderne opnaaddes en timeløn av 50 øre for alt murhaandtlangerarbeide, likesom der blev foretat endel mindre forbedringer i forslagene. Ved behandlingen i vedk. grupper blev overenskomsterne vedtat av de 3 fag: murerne, murarbeiderne og blikkenslagerne, mens de 2 fag: bygningssnekkerne og tømrerne, forkastet sine. Murarbeiderne, som første gang forkastet overenskomsten, hadde altsaa nu vedtat denne, mens bygningssnekkerne, som første gang vedtok overenskomsten, nu hadde forkastet den. Sekretariatet besluttet da atter at forelægge saken for hovedstyret, der i møte 17. juli fattet følgende beslutning: „Landsorganisationens hovedstyre beslutter at godkjende de foreliggende forslag til overenskomster for de 5 bygningsfag i Kristiania og som følge herav konflikten inden bygningsfagene for hævet.“ Denne beslutning fattedes mot 4 stemmer.

Det opnaadde resultat er for lønningernes vedkommende i alt væsentlig det samme, som før lockouten var foreslaat av fællesforhandlerne og godkjendt av hovedstyret. Den hovedforandring, som blev gjort under de senere forhandlinger, var, at overenskomsternes varighet blev *nedsat* til 1. mai 1910. Ved de nye tariffer har blikken-

slagerne opnaadd at hæve mindstelønnen fra 35 til 40 ore pr. time, og arbeidstiden er forkortet til 57 timer. For bygningssnekkere er fastsat en mindsteløn av 40 ore pr. time for verkstedarbeidere, samt 2 øres lønstillæg for samtlige arbeidere; for arbeide utenfor verkstedet betales 50 ore pr. time. Gjennemsnittslønnen for bygningssnekkere viste sig at være 44.4 ore, og vil gjennemsnittslønnen nu altsaa stige til 46.4. For murarbeiderne opnaaddes at faa fastslaat timelønnen for alt murhaandtlangerarbeide til 50 ore pr. time, hvilket maa betegnes som et smukt fremskritt. For murenes vedk. opnaaddes ingen forhøielse av timelønnen, som altsaa blir 60 ore til 1. mai 1910. Denne timeløn blev fastsat 1907, idet lønnen da hævedes fra 50 til 60 ore. Overenskomsten blev opsagt av mestrene efterat ha bestaaet i nogle faa maaneder. Som bekjendt møtte mestrene med et avslag paa 5 ore pr. time, hvilket det altsaa ikke lykkedes dem at gjennomføre. Forøvrig er murenes overenskomst adskillig forbedret gjennom en række bestemmelser i faglig henseende. For tømrerne blev den gamle overenskomst fornyet. I denne er fastsat en timeløn av 50 ore. Ogsaa denne overenskomst var oprettet 1907. Blikkenslagerne streiket i 11 uker. For de øvrige grupper arbeidere paagik konflikten i 5 uker. I tilskud fra landsorganisationen utbetaltes ialt kr. 30,841.00.

2. **Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag, Narvik.** Som omtalt i beretningen for 1907 skulde der i henhold til den da trufne midlertidige overenskomst optages forhandlinger i januar til oprettelse av overenskomst mellem verket og Norsk arbeidsmandsforbund, Norsk jern- og metalarbeiderforbund og Norsk træarbeiderforbund. I begyndelsen kunde enighet ikke opnaaes mellem forhandlerne, hvorfor pladsene blev opsagt og arbeidet stanset den 24. februar. Nye forhandlinger blev imidlertid optat, og enighet opnaaddes om en overenskomst, der vedtoges av parterne.

Egentlig er der truffet avtale om to overenskomster, idet der er foreslaaet en særlig kontrakt for verkstedet, hvor der er indtat en hel række bestemmelser fra den almindelige „apriloverenskomst“, som gjælder mellem Norsk jern- og metalarbeiderforbund og Norsk arbeidsgiverforening. Begge overenskomster har samme varighet, 3 aar. En av de viktigste fordele for arbeiderne er opnaad ved ordningen av arbeidstiden for *driftspersonalet*. Mens der tidligere arbeidedes i 2 skift, nat- og dagskift, à 12 timer (hviletiden medregnet), er der nu foreslaaet et dagskift paa 10 timer og et natskift paa 8 timer, eller henholdsvis 59 og 48 timer om uken. Mens driften tidligere gik uavbrutt, er der nu etableret en absolut arbeidshvile paa 4 timer, fra kl. 2 $\frac{1}{2}$ —6 $\frac{1}{2}$ om morgenen. Istedetfor 7 natskift à 12 timer blir der nu 6 natskift à 8 timer. *Overtidsarbeidet* er begrænset for samtliges vedkommende, likesom *overtidsprocenter*, der tidligere blot betales ved verkstedet, er indført over hele linjen. De *lønsforhøielser*, som er opnaad, varierer mellem 20 og 70 ore dagen og omfatter de aller fleste arbeidere. Ved verkstedet utgjør tillægget ca. 6 ore pr. time i gjennemsnit.

Arbeidet gjenoptoges 9. mars. Omfattet 320 arbeidere. I tilskud fra landsorganisationen utbetaltes kr. 2162.00.

3. **Tarif i fyrstikindustrien.** Ved *Agnæs* fyrstikfabrik, Fredriksværn, der tilhører samme selskap som *Grønvold fyrstikfabrik* (Nittedals tændstikfabrikker), var fremsat krav om lønsforhøielse. Foranlediget herved kom der fra selskapet anmodning om forhandling om tarif ogsaa for *Grønvold*. Fyrstikfabrikkerne stiftet derpaa en forening i tilslutning til Norsk arbeidsgiverforening under navn av De norske fyrstikfabrikkers forening. Fra denne kom saa den 17. januar anmodning til sekretariatet om fællesforhandling for de tre fabrikker *Agnæs*, *Grønvold* og *Bryn*. Ved *Halden* var der allerede oprettet tarif.

Organisationsforholdene var meget rodet. *Grønvolds mandlige* arbeidere stod gjennom Fyrstikarbeidernes forening direkte tilsluttet landsorganisationen, *Grønvolds kvindelige* arbeidere stod ikke tilsluttet nogetsteds, men meldte sig da ind i arbeidsmandsforbundet; *Bryn* og *Agnæs* stod ogsaa tilsluttet dette sidste. Det blev et langt lærred at bleke. Nogen gjensidig overenskomst var ikke tidligere oprettet, og alt arbeide foregaar væsentlig ved akkord, saa tariffene indeholdt en mængde satser. Produktionsforholdene var heller ikke ens ved de 3 fabrikker. Tvertimot var de meget forskjellige, saa det var vanskelig at faa enhet i tariffene. Det lykkedes dog tilslut for samtlige fabrikkers vedkommende at opnaa enighet om overenskomster, der vedtoges av arbeiderne. Værst knep det ved *Bryn*. Arbeidstiden sattes til 54 timer pr. uke, mindstelønnen for dagarbeidere kr. 3.15 pr. dag, gaardsarbeidere 3.25. Desuten fastsattes en mængde akkordsatser for saavel kvinder som mænd. Den procentvise forhøielse var mellem 5—12 pct. Gjælder til 1. januar 1910. Omf. ca. 500 arbeidere.

Norsk arbeidsmandsforbund.

Uten arbeidsstans.

4. **Drammenselvns papirfabrikker.** Den 16. jan. paabegyndte forbundet forhandlinger om overenskomst. Enighet opnaaddes. Mindsteløn for dagarbeidere over 19 aar sattes til kr. 3.00 pr. dag (tidligere kr. 2.20). Ved regelmæssigt dag- og natskift kr. 3.30 pr. skift. Desuten opnaaddes 10 pct. forhøielse i akkordsatserne. Omf. ca. 190 arbeidere. Gjælder til 1. mars 1911.

5. **Randsfjord papir- og træmassefabrik.** Allerede høsten 1907 indsendte arbeiderne forslag til lønstarif. De optagne forhandlinger førte ikke til noget resultat. Saken blev utsat en tid, men gjenoptoges senere. Da der heller ikke da syntes at være utsigt til enighet blev pladsene opsagt til fratrædelse 30. mars. Inden opsigelsesfristens utløp opnaaddes dog enighet om en overenskomst. Mindstelønnen for dagarbeidere hævedes fra 26 til 30 øre pr. time, for akkordsatsernes vedk. opnaaddes derimot ikke nogen væsentlig forhøielse fra tidligere. Omf. 164 arbeidere. Gjælder til 1. april 1911.

6. **Greaaker cellulosefabrik.** Den 6. februar oprettedes ved forhandling overenskomst ved Greaaker cellulosefabrik. Mindsteløn for dagarbeidere 32½ øre pr. time, for kultrillere og slagtrillere kr. 3.75 pr. dag, akkordarbeidere fra kr. 1.70 til 2.00 pr. dag + et tillæg av fra 5—8 øre pr. ton. Gjælder 1 aar. Omf. 140 arbeidere.

7. **Vamma kraftanlæg.** I mars opnaaddes ved forhandling enighet om overenskomst, der fastsatte en mindsteløn av 45 øre pr. time, 50 pct. tillæg for overtid og 75 pct. for helligdagsarbeide.

8. **Moss cellulosefabrik.** Den gjældende overenskomst blev av forbundet opsagt til 1. mars. Den 31. mars oprettedes ved forhandling en overenskomst, der for de fleste akkordprisers vedk. fastslog de gamle satser. For papirfabrikkens vedk. opnaaddes dog et tillæg for skiftetørnene, likesom der opnaaddes store fordele ved beregningen av overtidsbetaling. Omf. 166 arbeidere. Gjælder til 1. april 1911.

9. **Stavanger kem. fabrik.** Den 28. febr. oprettedes ved forhandling overenskomst. Lønningerne ved denne fabrik var tidligere meget lave, saaledes at de opnaadde satser, tiltrods for at der opnaaddes ganske væsentlige forhøielser fremdeles blir noksaa lave. Mindstelønnen sattes til 28 øre pr. time; arbeidere ved svovlsyrefabrikationen, kornconcentrationen, fedtekstraktionen og limfabrikationen 30 øre, arbeidere paa ukeløn fik 10 pct. tillæg, og arbeidere som tidligere har havt høiere timeløn end 28 øre fik 3 øre tillæg. Overtidsarb. 50 og 100 pct. Ved akkord er timelønnen garantert. Gjælder til 1. mars 1910. Omf. 45 arb.

10. **Vittingfos.** Den 2. april oprettedes et tillæg til den i novbr. 1907 vedtagne overenskomst, idet der senere var oprettet et nyt træsliperi. Der vedtoges en række akkordsatser. I tilfælde den antagne produktion, som er lagt til grund for akkorden, ikke skulde holde stik, blir priserne at omregulere inden 1. april 1909. Omf. 50 arbeidere.

11. **Notoddens carbidfabrik.** I febr. oprettedes ved forhandling overenskomst. Arbeidstiden sattes til 8 og 10 timer, timeløn 35 og 40 øre, tillæg for overtid 50 og 100 pct. samt produktionstillæg til timelønnen ved akkord. Gjælder i 1½ aar. Omf. 55 arbeidere.

12. **Garveriarbeiderne i Trondhjem.** I mars fremsatte arbeiderne ved Klem Hansens garveri, Tr.hjem, krav om gjennomførelse av overenskomst. Da forhandlingerne ikke førte til noget resultat blev pladsene opsagt til fratrædelse 21. mars. Under opsigelsesfristen opnaaddes enighet. Arbeidstiden sattes til 60 timer pr. uke, timeløn 29—34 øre (tidligere 25—30). Gjælder i 3 aar. Omf. 26 arbeidere.

13. **Bergsjø lænse, Vikersund.** Ved forhandling er gjennomført en overenskomst gjældende for 1908. Samtlige dagarbeidere erholdt et tillæg av 25 øre pr. dag. Lønnen for dagarbeidere er kr. 3.75 pr. dag og arbeidstiden gjennemsnitlig 8½ time pr. dag. Omfatter 40 arbeidere.

14. **O. Mustads margarinfabrik, Lysaker.** Den gjældende overenskomst blev av forbundet opsagt til utløp 1. januar. Ved forhandling opnaaddes enighet om ny overenskomst. Timelønnen forhøiedes fra 33 til 36 øre, 25 og 100 pct. tillæg for overtid. Omf. 50 arb. Gjælder i 2 aar.

15. **Hermetikarbeiderskerne i Stavanger.** Forbundet fremsatte krav om gjennomførelse av overenskomst for de kvindelige arbeidere ved hermetikfabrikkerne. Ved kravets fremsættelse omf. ca. 250 medlemmer, men er der langt flere kvindelige arbeidere ved fabrikken. Den 14. mai avsluttedes ved forhandling en overenskomst, der satte arbeidstiden til 56½ time pr. uke, timelønnen sattes til 15 og 20 øre

[mindsteløn] (tidligere løn 10 og 12), duelige arbeidere betales høiere løn, tillæg for overtid 30 og 50 pct., ved akkordarbeide, ikke anført i tariffen, garantertes mindst 10 pct. tillæg til timelønnen; endvidere oprettedes akkordtarif med en række satser. Gjælder til 1. mai 1911.

16. **Renholdsarbeiderne i Kristiania.** Utpaa vaaren fremsatte forbundet krav om overenskomst og lønsforhøielse saavel ved det kom. renholdsverk som ved de private. Efterat de med kommunen førte forhandlinger ikke førte til et tilfredsstillende resultat, blev pladsene opsagt ved saavel de private renholdsverk som kommunens. Nogen forhandling var ikke optat med de private, da disse vilde avvente resultatet av kommunens forhandlinger. Under opsigelsesfristen opnaaddes enighet om en overenskomst, der er vedtat saavel av arbeiderne som av kommunestyret og senere ogsaa tiltraadt av de private. Lønnen for kjørekarle forhøiedes fra kr. 3.80 til 4.30 pr. dag, og for hjælpemænd fra 2.75 til 3.30 pr. dag. Lønnen regnes som ukeløn, saaledes at der betales for helligdage. Klosetlagene, der kjører om søndagene, har for denne fuld dagløn. Regnklær og vandstøvler holdes av verket. Omf. 360 arbeidere. Gjælder til 1. juli 1911.

17. **Bønsdalens fabrikker.** Bønsdalens fabrikker bestaar av 1 træsliperi, 1 papirfabrik og 2 cellulosefabrikker. Frempaa vaaren fremsatte forbundet krav om gjennomførelse av overenskomst. Man enedes om at føre forhandlingerne mellem forbundet og arbeidsgiverforeningen og at den overenskomst man eventuelt oprettede skulde gjælde fra 1. mai. Først den 22. juni blev man enige om overenskomst. Der opnaaddes forhøielse paa alle satser, naar undtas ved papirfabrikken, hvor produktionen var steget betydelig, og hvor man derfor maatte gaa til reduktion. Gjælder til 1. mai 1911. Omf. 356 arbeidere.

18. **Agnæs fyrstikfabrik.** Ved fællesforhandlinger i fyrstikindustrien, som nærmere er omtalt foran under post 3, oprettedes overenskomst. Gjælder til 1. jan. 1910. Omf. 120 arbeidere.

19. **Bryns tændstikfabrik.** Ved forhandlinger (post 3) oprettedes lign. overenskomst gjældende til 1. jan. 1910. Omf. ca. 100 arbeidere.

20. **Lundetangens bryggeri, Skien.** Ved forhandling oprettedes 1. juni en overenskomst. Arbeidstid 60 timer pr. uke, timeløn 32 $\frac{1}{2}$ øre, tidligere 30 øre. Gjælder til 1. juni 1911. Omf. 25 arbeidere.

21. **Tjølling stenbrud.** 1 mai oprettedes ved forhandling en overenskomst. Mindstelønnen for nybegyndere sattes til 30 øre pr. time. Arbeidere, der før overenskomstens oprettelse hadde hat 30 fik 33 øre pr. time, de som hadde 32 fik 35 og de som hadde 35 fik 37 øre. Verktoismede fik 50 øre pr. time. Akkordpriserne forhøiedes med fra 15—20 pct. Gjælder til 1. mai 1910. Omf. 60 arbeidere.

22. **Bosmo gruber, Nordland.** Den 13. juli oprettedes ved forhandling overenskomst ved Bosmo gruber. Arbeidstid 8 og 12 timers skift, dagløn fra 3.00 til 4.80, overtid 25 og 100 pct., garantert mindsteløn ved akkord. Gjælder i 3 aar. Omf. 120 arbeidere.

23. **Kopperaaens karbidfabrik, Meraker.** 1. juni oprettedes en overenskomst, der skal gjælde til 1. jan. 1912. Arbeidstid 8 og 12 timer, timeløn 30—40 øre, overtid 25 og 100 pct. Tariffen er inddelt

i 3 perioder og lønnen stiger med 25 øre pr. dag for hver periode. Omf. 80 arbeidere.

24. **Murarbeiderne i Trondhjem.** Den gjældende overenskomst blev av mestrene opsagt til utløp i juni. Under forhandlingerne blev ogsaa murerne opsagt av mestrene. Det lykkedes imidlertid at opnaa enighet om overenskomst før opsigelsesfristens utløp. Timelønnen forhøiedes fra 45 til 47 øre, likesom der opnaades endel andre forbedringer. Gjælder til 15. juni 1909. Omf. 61 arbeidere.

25. **Korkeskjærerne i Bergen.** 9. juli oprettedes overenskomst. Timelønnen sattes til 50 øre. Akkordtarif oprettedes. Ca. 10 pct. forhøielse. Gjælder til 1. juli 1911. Omf. 15 arbeidere.

26. **Trondhjems gasverk.** Den 2. oktbr. oprettedes overenskomst. Daglønnen fastsattes til fra kr. 3.20—4.50. Gjælder til 2. oktbr. 1911. Omf. 30 arbeidere.

27. **Ihlens smelteverk, Tr.hjem.** Efter længere tids forhandlinger opnaades den 12. september enighet om en overenskomst. Arbeidstiden sattes til 8 og 10 timer, lønnen fra kr. 3.50 til 4.50 pr. skift, akkordtarif m. m. Fra 1. jan. 1910 stiger satserne med 25 øre pr. skift. Gjælder til 1. jan. 1912. Omf. 45 arbeidere.

28. **Kristiania gasverk.** I midten av septbr. optoges forhandlinger mellem forbundet og gasverkets direktion om gjennomførelse av overenskomst. Den 3. novbr. opnaades enighet. Arbeidstid 8 og 9 timer, timeløn 35—56 øre, tillæg for overtid 25 og 50 pct. Gjælder til 1. oktbr. 1911. Omf. 300 arbeidere.

29. **Lysaker kem. fabrik.** I mai fremsatte forbundet krav om overenskomst ved fabrikken. Enighet opnaades. Timelønnen fastsattes til fra 30—37½ øre (tidl. 27½—30), 10—15 pct. forhøielse paa akkordpriserne, tillæg for overtid 25—100 pct. Gjælder i 3 aar. Omf. ca. 60 arbeidere.

30. **Sakbrukene i Hommelvik.** I mai fremsattes krav om overenskomst. Enighet opnaades. Arbeidstid 10 timer, timeløn 30—35 øre, 10 pct. tillæg paa akkordpriserne, tillæg for overtid 25—100 pct. Gjælder i 2 aar. Omf. 90 arbeidere.

31. **Ranheim papirfabrik.** Den gjældende overenskomst blev av forbundet opsagt til utløp 19. september. Ved forhandlinger opnaades enighet om ny overenskomst. Produktionen ved fabrikken var steget ganske betydelig, og der var tale om at reducere akkordpriserne. Dette avværgedes og opnaades forhøielser paa flere satser. Lønnen for dagarbeide hævedes fra 26 til 30 øre pr. time, og for utearbeidere hævedes akkordpriserne med 20 pct. For haandverkere og verkstedsarbeidere opnaades et tillæg av 4 øre pr. time. Gjælder i 3 aar. Omf. 135 arbeidere.

32. **Kristiania spikerverk.** Samtidig med N. j. & met.arb.f. gjennomførte forbundet i oktober en overenskomst. Ved verket hersket tidligere meget løse arbeidsforhold. Ved den nye overenskomst opnaades mange fordele. Timelønnen hævedes fra tidl. 24—28 øre til 31½, akkordpriserne fastsattes i tariffen, tillæg for overtid etc. Gjælder i 2½ aar. Omf. 205 arbeidere.

33. **Murarbeiderne, Notodden.** Ved forhandling oprettedes i juni en overenskomst. Timelønnen sattes til 55 øre, arbeidstiden 60 timer pr. uke, overtid 50 og 100 pct., garanteret timeløn ved fællesakkord. Gjælder til 1. mai 1909. Omf. 15 arbeidere.

34. **Kuskene i Kristiania.** Paa vaarparten oprettede kuskene i Kristiania en forening i tilslutning til forbundet. Vognmændene likte ikke dette og forsøkte at skille sig med foreningens medlemmer. Kuskene erholdt da godkjendelse til at opsi pladsene for at værge foreningsretten. Vogneierne gik ind i arbeidsgiverforeningen, og forhandling blev i mai md. optat med denne. Dette førte til opprettelse av en overenskomst. Lønnen for øvede kuske mellem 18 og 19 aar blev kr. 16.00 pr. uke (mindsteløn), mellem 19 og 20 aar 17 kr., over 20 aar 20 kr. Uøvede de 6 mdr. 14 kr. Forøvrigt indeholder overenskomsten bestemmelser ang. klær etc., som skal holdes av vognmændene, om fridage etc. samt den merkelige bestemmelse: „Enhver kusk skal ha selvbestemmelsesret over sit utseende“. Gjælder i 3 aar. Omf. 50 arbeidere.

35. **Østlandske petroleumskompani, Steilene, og Norsk-amerikansk petroleumskomp., Kavringen pr. Kristiania.** Den 6. novbr. oprettedes ved forhandling en overenskomst. Dagarbeidernes løn forhøiedes fra kr. 3.00 til 3.30 pr. dag (mindsteløn), de nuværende arbeidere fik 3.40, bryggearb. og kjørekarle fik 23 kr. pr. uke (tidl. 20 kr.). Gjælder til 1. aug. 1911. Omf. 84 arbeidere.

36. **Odda karbidfabrik.** Den 28. juli oprettedes ved forhandling overenskomst. Arbeidstid 8 og 10 timer, timeløn fra 35 til 60 øre, tillæg for overtid 25—100 pct. Gjælder til 1. juli 1910. Omf. 124 arbeidere.

37. **Kalvild træsliperi.** Den 8. novbr. oprettedes en overenskomst ved forhandling. Timelønnen sattes til 20—32½ øre samt procenter av produktionen. Gjælder til 8. novbr. 1911. Omf. 65 arbeidere.

38. **Svenssons tøndefabrik, Kr.a.** Ved forhandling er opprettet en overenskomst, der gjælder til 1. okt. 1909. Arbeidstiden blev forkortet med 3 timer pr. uke, timelønnen forhøiet med 3, 4 og 5 øre pr. time, akkordpriserne forhøiet med 10 pct. Omf. 24 arbeidere.

39. **Füssel & co. ltd., Holmestrand.** Den 28. oktbr. optoges forhandling mellem forbundet og arbeidsgiverforeningen om opprettelse av overenskomst, indeholdende saavel dagløns- som akkordsatser. Dagarbeidere kr. 3.00 pr. dag, falsere kr. 3.25, efter 4 mdrs. øvelse kr. 3.50., mandl. arb. i meieriet kr. 3.50, kvinder 2 kr., kjørekarle 3.30 pr. dag, overtid 25, 50 og 100 pct. Gjælder til 1. oktbr. 1911. Omf. 70 arbeidere.

40. **Valsdalenes reperbane, Aalesund.** Ved forhandling i april opnaaddes et lønstillæg av 5 øre pr. time, fra 30 til 35 øre. Omf. 11 arbeidere.

41. **Glomsrudkollens zinkgruber, Eker.** I september oprettedes ved forhandling en overenskomst, der i det væsentligste er den samme som ved Foldal og Meraker. Ved siden av mindsteløn i akkord fastsættes ogsaa mindsteløn for dagarbeidere. Denne varierer fra 35—40 øre pr. time. Omf. 60 arb. Gjælder til 1. jan. 1911.

42. **Langøens arbeiderforening.** Paa Langøen ved Holmestrand har Slemmestad cementfabrik et stenbrud. Ved forhandling er oprettet en lønstarif, der fastsætter en mindsteløn for dagarbeidere av kr. 3.25, for smede 4.00. Desuten bestemtes akkordtarif. Omf. 30 arb.

43. **Melkefabrikken, Sannesund.** I april oprettedes en overenskomst ved melkefabrikken i Sannesund. Arbeidere over 20 aar fik en timeløn fra 31—39 øre, kvinder under 18 aar fra 12 til 17 øre og kvinder over 18 aar fra 19—22 øre pr. time. Omf. 80 arbeidere.

44. **Moss glasverk.** Den 1. april oprettedes ved forhandling en overenskomst. Timearbeide betales med 60 øre pr. time. Desuten oprettedes en akkordtarif. Omf. 40 arb. Gjælder til 1. april 1910.

45. **Hammang papirfabrik, Sandviken.** Den 15. juni oprettedes ved forhandling en overenskomst. Timelønnen sattes fra 30 øre til 45. Endvidere tarif for akkord. Omf. 70 arb. Gjælder til 1. juli 1911.

46. **Bergens kommunale arbeidere.** Ved forhandling er gennemført en lønsforhøielse. De faste arbeidere, der tidl. hadde en aarsløn av kr. 950.00—1000.00—1200.00, fik 100 kr.s tillæg pr. aar. Løsarbeiderne fik kr. 3.30 pr. 9-timersdag i mindsteløn (tidligere ingen mindsteløn). Alm. løn var da kr. 3.00 pr. dag. Omf. 40 faste arb. foruten løsarbeiderne.

Med arbeidsstans.

47. **Foldals gruber.** Som omtalt i beretningen for 1907 nedla arbeiderne ved Foldals verk arbeidet den 9. oktober 1907. Omtrent samtidig dannedes bergverkernes sammenslutning i tilslutning til Norsk arbeidsgiverforening. Efterat konflikten hadde paagaat til 18. januar, i hvilket tidsrum der var ført flere forhandlinger, gjenoptoges arbeidet, efterat der var opnaadd enighet om en overenskomst. I skrivelse av 13. januar meddeltes forbundet, at i tilfælde ikke det av arbeidsgiverne fremkomne tilbud blev vedtat inden 14. jan. kl. 10 fm. vilde alle forbundets medlemmer ved gruber tilsluttet N. arbeidsgiverforening bli opsagt inden 15. jan. Under disse omstændigheter og særlig av den grund, at der ved Foldals gruber var en mængde streikbrytere, besluttet forbundet at anta tilbudet, som indeholdt endel forbedringer fra tidligere tilbud, selv om resultatet av kampen som helhet ikke var rart. Overenskomsten blev ved avstemning vedtat av arbeiderne. Samtidig med overenskomsten for Foldals verk blev ogsaa oprettet overenskomster for *Meraker* og *Killingdals* gruber. Konflikten i Foldalen omf. ca. 200 arbeidere. I tilskud fra landsorganisationen erholdt forbundet ialt kr. 14,522.00, likesom landsorg. ianl. samme konflikt utbetalte til formerforbundet kr. 64.00. Gjælder til 1. jan. 1911.

48. **Kjærulf og Rybergs papirfabrik, Drammen.** Samtlige 20 arbeidere blev opsagt 8. januar uten varsel og fabrikken stanset. Som grund angav fabrikken, at det usorterte papir paa grund av konflikt med papirsortererskerne hadde hopet sig op slik, at fortsat arbeide i de øvrige brancher var umuliggjort. Historien var følgende: Tidligere arbeidet papirsortererskerne efter prøveakkorder og opnaadde da meget god dagløn, op til 6—7 kr. for de allerdygtigste. Snart kom nedslag i akkordsatserne, hvorved de dygtigste kun opnaadde kr. 3.80 à 4 kr.;

de mindre hurtige tjente adskillig under denne sum. Fabrikken fremsatte derpaa forslag til ny akkord, hvorved fortjenesten for de allerrflinkeste vilde bli vel 3 kr., mens sortererskerne vilde ha de første akkordsatser tilbake eller mindst 50 øre timen. Til svar fik pikerne opsigelse. Forhandlinger optoges mellem Kjærulf og Rybergs papirfabrik i Drammen og dets arbeidere. Man blev enig om en lønstarif; men da arbeiderne forlangte alle de gamle arbeidere og arbeidssker gjenindtat, strandet forhandlingerne, idet fabrikken ikke vilde indta 3 papirsorterersker, hvis plads var besat av streikbrytere. Senere optoges forhandlinger mellem arbeidsmandsforbundet og Norsk arbeidsgiverforening. Enighet opnaaddes, og konflikten blev bilagt. De kvindelige arbeidere beholdt den løn, de hadde før; for de mandliges vedkommende blev den ifjor vedtagne tarif gjældende, med undtagelse av at fyrbøterne fik kr. 3.75 pr. dag istedetfor tidligere kr. 3.30.

49. Salangen gruber, Tromsø. Arbeidsgiverne erklærte lockout, fordi arbeiderne negtet at benytte kontrolmerker — de saakaldte „slavemerker“. Der blev gjennom forbundet forsøkt ved forhandling at utjevne striden, men bestyreren negtet at forhandle med organisationen. Senere blev konflikten bilagt med et for arbeiderne tilfredsstillende resultat, idet paabudet om kontrolmerker er tat tilbake. Omf. 70 arb. Konflikten paagik fra 21. jan. til 4. febr. I tilskud fra landsorg. utbetaltes kr. 560.00.

50. Labro træsliperi pr. Kongsberg. Den 14. februar stanset arbeidet ved Labro træsliperi, foranlediget ved at fabrikken i strid med den oprettede overenskomst tok væk 2 vedlempere, der assisterte sliperne med at bringe kub ind i sliperiet. Derved sank produktionen, og der kom da fra fabrikken meddelelse om, at hvis produktionen ikke inden 14 dage var bragt op i normal høide, vilde sliperne bli opsagt. Da dette ikke hjalp, blev samtlige 8 slipere opsagt. De øvrige arbeidere svarte med opsigelse, og sliperiet stanset. Arbeidsgivernes fremgangsmaate ansaaes for brudd paa den bestaaende overenskomst, og forbundet forlangte saken avgjort ved voldgift. Under arbeidsstansningen forsøkte fabrikken at faa utført en række reparasjoner, men sekretariatet besluttet, at alt arbeide skulde stanses, uanset fag. Der kom da direkte forhandlinger igang mellem forbundet og fabrikken, og den 18. mars enedes man om en overenskomst, hvorved konflikten hævedes paa fuldt tilfredsstillende vilkaar. Samtlige arbeidere indtoges i sine tidl. pladse, ogsaa de 8 slipere; spørsmålet om godtgjørelse for akkordarbeiderne, for de tap de hadde lidt ved at produktionen sank paa grund av fabrikkens forføininger, blev henskutt til avgjørelse ved voldgift. Arbeidet gjenoptoges den 29. mars. Omf. ca. 80 arbeidere. I tilskud fra landsorganisationen utbetaltes kr. 2373.00.

51. Slemmestad cementfabrik. Samtlige arbeidere blev opsagt og arbeidsstansning indtraadte fra 14. februar. Den ved fabrikken gjældende overenskomst var av arbeiderne opsagt til utløp 8. april. Foreningen hadde tidligere utarbeidet nyt tarifforslag og indsendt til direktionen, men istedetfor at forhandle med foreningen om det nye forslag, utarbeidet direktionen selv et tarifforslag og sendte foreningen samt en

følgeskrivelse lydende paa, at hvis foreningen ikke vedtog den, saa direktionen sig nødt til at opsi sine arbeidere og indstille driften. Arbeiderne nedstemte direktionens forslag med 225 mod 2 st. Den 2. mars optoges forhandlingerne mellem forbundet og direktionen. Enighet opnaaddes om en overenskomst, der fastsatte arbeidstiden til 10 og 12 timers skift, akkordsatserne forhøiedes med fra 5 til 25 pct., mindstelønnen for dagarbeidere forhøiedes fra 26 til 29 øre pr. time. Omf. 225 arb. Gjælder til 1. mars 1911.

52. **Aamdals verk.** Som omtalt i forrige beretning nedlagdes arbeidet 26. novbr. 07 ved Aamdals gruber i Telemarken grundet angrep paa foreningsretten. Efterat streiken hadde paagaat i 3 maaneder opnaaddes ordning ved en overenskomst, der skulde gjælde indtil videre med 1 maanedes opsigelse. Endelig overenskomst skulde senere oprettes. Bestyreren forela saa ut paa sommeren et forslag til overenskomst, som arbeiderne fandt ikke at kunne gaa med paa. Den 6. juli blev samtlige arbeidere opsagt. Lockouten paagik fra 28. juli til 23. novbr. Der blev gjentagne gange forsøkt forhandlinger, saavel gjennem arbeidsgiverforeningen og forbundet som direkte med verket, uten at det lykkedes at opnaa en tilfredsstillende ordning. Idethele var denne konflikt av en noget broket karakter. Tiltrods for at arbeidsgiverforeningen blev enig med forbundet om at arbeidet skulde gjenoptas under forhandlingerne, kom dette dog ikke igang, væsentlig som det synes paa grund av arbeidsgiverens umulige holdning. Endelig blev saa arbeiderne og verket enige om en overenskomst, hvorved arbeidet gjenoptoges. Denne overenskomst er endnu ikke godkjendt av forbundet. Omf. 61 arbeidere. I tilskud fra landsorganisationen utbetaltes kr. 6832.00.

53. **Menstad bruk, Skien.** Som omtalt i forrige beretning blev samtlige arbeidere opsagt av arbeidsgiverne til fratrædelse 21. decbr. 07, fordi de ikke vilde anta en av bruket fremlagt lønstarif. Foreningens formand var tidligere avskediget fordi han „agiterte“. Konflikten paagik til 16. mai, da den blev hævet som resultatløs. Omf. ca. 50 mand. I tilskud fra landsorganisationen utbetaltes kr. 6335.00.

54. **Nordenfjeldske sprængstoffabrik.** Forbundet fremsatte i mars lønskrav ved Nordenfjeldske sprængstoffabrik, Aasenfjorden. Direktionens formand er den bekjendte konsul Thams. Fabrikken svarte med lockout. Arbeidet stanset den 13. april og paagik til 24. septbr., da forbundet hævet konflikten som resultatløs. Der hadde meldt sig tilstrækkeligt med streikbrytere, ogsaa av de lockoutede. Omf. 41 arb. Desuten blev 3 av jern- og metalarbeiderforbundets medlemmer og 1 av møbelsnekkerforbundet inddrat i striden. I tilskud fra landsorganisationen utbetaltes ialt kr. 3557.00.

55. **Skien's aktiemølle.** I mars indsendte forbundet anmodning om forhandling om oprettelse av overenskomst. Efter endel utflugter erklærte arbeidsgiveren lockout den 28. mars. Den 2. mai hævedes lockouten efterat man var enedes om et lønstillæg. Nogen overenskomst blev ikke opprettet. Omf. 30 arbeidere. I tilskud fra landsorganisationen utbetaltes kr. 616.00.

56. **Murarbeiderne i Stavanger.** Samtidig med murerne fremsatte forbundet krav om lønsforhøielse for murarbeiderne. Da enighet ikke opnaaddes, blev arbeidet nedlagt 1. mai. Konflikten paagik til 31. mai, da enighet opnaaddes om overenskomst. Timelønnen forhøiedes til 50 øre (tidl. 0.45). Gjælder i 2 aar. Omf. 18 arb. I tilskud fra landsorganisationen utbetaltes kr. 408.00.

57. **Murarbeiderne i Kristiania.** Findes omtalt foran under Bygningskonflikten i Kr.ania. Omf. 125 arb. Gjælder til 1. mai 1910.

58. **Mandalsgatens høvleri, Kr.ania.** Forbundet fremsatte i april krav om lønsforhøielse. Dette besvartes fra fabrikkens side med at halvdelen av arbeiderne blev opsagt. Pladsene blev da opsagt av de igjenværende arbeidere og stansning indtraadte den 21. mai. Efterat forhandlinger var optat, enedes man tilslut om en overenskomst. Arbeidstiden sattes til 60 timer pr. uke, timelønnen forhøiedes fra 26 til 31½ øre, og desuten opnaaddes forhøielse av akkordpriserne. Konflikten paagik til 8. juli. Omf. ca. 50 arb. Gjælder 1 aar. I tilskud fra landsorganisationen utbetaltes kr. 2058.00.

59. **Jordans fabrik, Kr.ania.** I april indsendte forbundet krav om gjennomførelse av overenskomst og høiere løn. Firmaet negtet at forhandle og da der f. t. var mange store lønsbevægelser igang, blev det utsat. I september optoges det paany, men arbeidsgiveren vilde ikke ha noget med forbundet at gjøre; han vilde „forhandle med sine egne arbeidere“. Da forhandling saaledes ikke kom istand, blev pladsene opsagt til fratrædelse 24. septbr. Den 22. kom meddelelse til forbundet om at saken var overladt arbeidsgiverforeningen. Den 23. optoges forhandlinger mellem forbundet og arbeidsgiverforeningen. Man enedes om at arbeidet skulde paagaa under forhandlingerne, under forutsætning av at disse skulde være avsluttet senest 1. oktbr. Der opnaaddes imidlertid ingen enighet, og arbeidet stanset 1. oktbr. Under de senere forhandlinger opnaaddes heller ingen enighet, og arbeidsgiverne fremsatte da et ultimatum, som i en skrivelse av 4. novbr. forlangtes vedtat. I modsat fald vilde samtlige sag- og høvlerieiere i landet opsi sine arbeidere den 6. novbr. Tidspunktet for en saadan lockout var meget beleilig for arbeidsgiverne, idet konjunkturerne i trælstartbranchen var meget daarlige. Forbundet fandt derfor at maatte indgaa paa arbeidsgivernes forslag mod at der blev foretat endel ændringer, hvilket blev imøtekommet. Der fastsattes en mindsteløn av 31½ øre pr. time, de gamle akkordpriser fastsattes, endvidere endel lønsforhøielse for maskinarbeidere, for kjørekarle 32½ øre pr. time. Samtlige arbeidere indtoges i sine pladse. Konflikten avsluttedes 11. novbr. Overenskomsten gjælder til 1. novbr. 1911. Omf. 40 arb. I tilskud fra landsorganisationen utbetaltes kr. 840.00.

60. **Arilds margarinfabrik, Tr.hjem.** I mars maaned fremsatte forbundet krav om tarifoverenskomst og lønsforhøielse. Forhandlingerne førte ikke til noget resultat, hvorfor arbeidet nedlagdes den 17. mars. Efterat konflikten hadde paagaat til 18. mai opnaaddes enighet. Det var lykkedes fabrikkens at faa 18 streikbrytere. Men det hjalp ikke stort, idet varen blev boykottet. Streikbryterne maatte paa porten og samtlige de gamle arbeider indtas og erholdt 1 kr. i tillæg pr. uke

straks og yderligere 1 kr. om et aar; tillæg for overtid 25—100 pct. (tidl. intet). For begyndere en mindsteløn av 18 kr. pr. uke. Omf. 17 arbeidere.

61. **Tr.hjems cementstøperi.** Den 2. mai nedla arbeiderne ved Tr.hjems cementstøperi arbeidet, efterat der forgjæves hadde været ført forhandlinger om gjennomførelse av en overenskomst i lighet med den i Kr.a gjældende. Den 30. mai gjenoptoges arbeidet, idet enighet var opnaadd at Kristianiatariffen skulde være gjældende. Omf. 10 arb. Gjælder i 3 aar. I tilskud fra landsorganisationen utbetaltes kr. 189.00.

62. **Storemølle og Heggernæs mølle, Bergen.** Forbundet fremsatte i juni krav om overenskomst. Enighet opnaaddes ikke, pladsene opsagdes til fratrædelse 16. aug. Ved Storemølle opnaaddes enighed, men ved Heggernæs blev der arbeidsstans, som paagik uforandret ved aarets utgang. Omf. 36 arb.

63. **Anlægsarbeiderne ved Tinosbanen og Rjukan.** Den 29. juni blev arbeidet nedlagt ved Tinosbanen og Rjukanselskapets anlæg ved Rjukan og Vestfjordalen. Under de forhandlinger, som blev ført for arbeidsstansningen, avviste arbeidsgiverne bestemt kravet om garantert mindsteløn i akkord. Heller ikke ved de senere forhandlinger opnaaddes enighet. Arbeidsgiverne fremsatte forslag om at arbeiderne istedetfor garantert *mindsteløn* i akkord skulde faa utbetalt et garantert *forskud*. Forøvrigt var der ikke nogen større uenighet om satserne. Arbeidernes forhandlere gik med paa at forelægge saken for arbeiderne til avstemning. Forslaget blev imidlertid forkastet. Arbeidsgiverne erklærte ikke at kunne strække sig længer og konflikten fortsatte. Efter initiativ av statsraad Ihlen kom saa direkte forhandling istand mellem selskapet og og arbeidsmandsforbundet. Det lykkedes herunder at opnaa enighet om de gjenstaaende tvistepunkter, undtagen for lønssatsernes vedk. Arbeidernes forhandlere foreslog at lønssatsen (37.5 øre for jordarbeide og sjauerarbeide etc.) skulde forhøies til 40 øre. Dette kunde selskapet ikke gaa med paa, men foreslog at la dette avgjøre ved voldgift av statsraad Ihlen, som erklærte sig villig hertil i tilfælde arbeiderne ogsaa var enig heri. Ved avstemning blandt arbeiderne blev forhandlingsresultatet godkjendt. Imidlertid *negtet* arbeidsgiverforeningen at godkjende overenskomsten, og da selskaperne fandt, at de ikke var tjent med at bli desavoueret paa denne maate, skilte de i *al venskabelighet* lag med arbeidsgiverforeningen. Selskapet meddelte derefter forbundet, at overenskomsten var vedtat, hvorefter arbeidet gjenoptoges mandag den 5. oktober. Streiken hadde da paagaat fra 29. juni, ialt 14 uker. Ved den av hr. statsraad Ihlen avsagte kjendelse blev jordarbeidet forhøiet til 40 øre pr. time. Forøvrigt blev der i overenskomsten foretat endel ændringer. Saaledes blev uttrykket „forskud“ forandret til „*mindsteløn*“. Der er altsaa i overenskomsten fastsat klar og utvetydig bestemmelse om *garanteret mindsteløn i akkord*, og er det vel dette, som har bevirket, at selskapet maatte skille lag med arbeidsgiverforeningen. Desuten blev der fastsat betryggende regler for redskapstræk m. m. Arbeidstiden fastsattes til 56 timer, timelønnen sattes til fra 40—50 øre. Gjælder til 30. juni 1911. Omf. ca. 2000 arbeidere. I konflikten blev ogsaa inddrat endel

arbeidere tilh. jern- & metalarb.f. og træarbeiderforbundet. I tilskud til disse utbetalte landsorganisationen kr. 470.00.

64. **Sydvaranger.** Ved Sydvaranger aktieselskap fremsatte forbundet lønskrav i mai. Forhandlinger blev optat uten resultat. Arbeidet nedlas 24. mai. Ved nye forhandlinger enedes man om en foreløbig overenskomst efter nogle dages stans. Nye forhandlinger skulde optas i Kristiania og være tilendebragt inden 15. juni. Enighet opnaaddes ikke, og arbeidet stanset for anden gang den 21. juni. Efter mægling av amtmænd Urbye opnaaddes derpaa enighet om en overenskomst, som vedtoges av parterne. Arbeidstid 56 t. (tidl. 57), timeløn 38—50 øre, garanteret forskud i akkord fra 35—40 øre pr. time, tillæg for overtid 25—100 pct. Gjælder til 30. juni 1911. Omf. ca. 500 arbeidere. Arbeidsstansning paagik i tils. 16 dage. I tilskud fra landsorganisationen utbetaltes kr. 4347.00.

65. **Holmen bruk, Sølvfastøens dampsg og Evjen dampsg, Drammen.** Ved disse bedrifter foretoges lønsreduktion, helt op til 37 pct. Da arbeiderne negtet at gaa ind herpaa, blev samtlige opsagt. Arbeidet stanset 11. april og paagik til 31. aug. ved Sølvfastøen og Evjen dampsg, da ordning opnaaddes. Ved Holmen bruk paagik konflikten til 31. december, da enighet ogsaa her opnaaddes. Omf. ialt 94 arb. I tilskud fra landsorganisationen utbetaltes kr. 13,658.00.

66. **Tekstilarbejderne i Kr.a.** Krav om gennemførelse av tariff-overenskomst blev av forbundet fremsat ved *Hjula, Nydalen og Vøien* fabrikker. Forhandling opnaaddes ikke med vedkommende firmaer, og fik derfor arbeiderne ved Hjula væveri sekretariatets godkjendelse til at opsi pladsene til fratrædelse 18. april. Efterat saken av Hjula væveri var oversendt arbejdsgiverforeningen, blev forhandlingerne indledet mellem arbeidsmandsforbundet og arbejdsgiverforeningen. Disse forhandlinger tok sin begyndelse tirsdag den 21. april og førtes som fællesforhandlinger for de 3 fabrikker. Enighet opnaaddes ikke og arbeidet ved Hjula stanset. Lockout blev derfor iverksat ved Vøien og Nydalen fra 18. juni. Arbeidsstansningen omfattet ca. 1600 kvinder og mænd. Ved henvendelse fra arbejdsgiverforeningen til sekretariatet blev forhandlinger optat mellem hovedorganisationerne, hvilket førte til at der opnaaddes et resultat for samtlige 3 fabrikker. Ved avstemning blev overenskomsten vedtat av samtlige 3 foreninger. Ved de oprettede overenskomster er der gjort et grundlæggende arbejde inden tekstilindustrien. De opnaadde lønsforhøielser var ikke særdeles store; det dreier sig gjennemsnitlig om 5 pct. lønsforhøielse; men det er ikke saa litet et løft dette, at faa fastslaat arbejdsvilkaarene *gjensidig* ved bedrifter, som nu i 60 aar har været ledet efter helt andre principer. Arbeidstiden er fastsat, og der er vedtat bestemmelser, som gir arbeiderne adgang til at indbringe misforhold for organisationen. Samtlige arbeidere gjenindtoges i sine pladse. Arbeidet gjenoptoges 9. august. Overenskomsten gjælder til 1. juli 1911. I tilskud fra landsorganisationen utbetaltes kr. 18,820.50.

67. **Lønsearbejderne i Glommen.** De gjældende tariffer for Furuholmen, Hvidtsten og Hafslunds lænser gjaldt kun for 1907, og forutsætningen var at nye forhandlinger skulde optas paa vaarparten. Imid-

lertid kom der henvendelse fra tømmerdirektionen om, at arbeidet med det igjenliggende tømmer skulde optas efter fjoraarets priser. Arbeidet paagik saaledes under forhandlingerne, men enighet opnaaddes ikke. Direktionen tilbød lønsreduktion. Arbeidet blev derfor nedlagt. Ved *Fetsund* lønse nedlagdes arbeidet den 23. mai. De forut førte forhandlinger om ny tarif var resultatløse, idet arbeidsgivernes tilbud blev forkastet av arbeiderne. Paa grund av lønsestreiken blev ogsaa mange arbeidere ved sagbrukene i Fr.stad og Sarpsborg ledige. Endelig efter ca. 2 maaneders konflikt optoges nye forhandlinger mellem arbeidsgiverforeningen og forbundet den 16. juli. Der opnaaddes enighet om et resultat, der vedtoges av arbeiderne. For *Fetsund* lønse gjælder overenskomsten til 1. novbr. 1910. For Furuholmens vedk. skal forhandling om ny overenskomst optas inden 15. decbr. og være avsluttet inden 15. febr. Lønsekonfl. omf. 580 arb. Detlykkedes tømmerdirektionen at hverve et forholdsvis stort antal streikbrytere. I tilskud fra landsorganisationen til konflikten ved *Fetsund* lønse utbetaltes kr. 7889.00.

68. Den norske galogefabrik, Mjøndalen, og A/s Viking gummivarefabrik. Den gjældende overenskomst ved førstnævnte fabrik blev av forbundet opsagt til utløp 10. december. Samtidig reistes krav om gjennomførelse av overenskomst ved Viking gummivarefabrik. Fællesforhandlinger blev ført for begge fabrikker. Arbeidet ved Viking blev nedlagt den 15. november og ved Den norske galogefabrik den 24. december. Konflikten paagik ved aarets utgang. Omf. 162 arbeidere.

69. Lockout ved cellulosefabrikkerne. Arbeiderne ved *Toten*, *Hurum* og *Katfos* cellulosefabrikker fremsatte i november maaned krav om lønsforbedring. Ved de 2 førstnævnte fabrikker var der ingen overenskomst, ved den sidstnævnte blev overenskomsten opsagt til utløp den 14. november. Ved *Katfos* var ca. 200 organiserte, ved *Toten* 138 og ved *Hurum* 140 arbeidere. Da enighet ikke opnaaddes ved de forhandlinger, som blev ført mellem forbundet og arbeidsgiverforeningen, blev arbeiderne ved de 3 fabrikker av arbeidsgiverne opsagt til fratrædelse 14. november, efterat arbeidsgivernes tilbud, som tildels indeholdt lønsnedslag, var forkastet av arbeiderne. Paa foranledning av sekretariatet blev der saa avholdt et forhandlingsmøte med Norsk arbeidsgiverforening den 7. november. Ved dette møte blev der gjort endel mindre indrømmelser fra fabrikkernes side. Da heller ikke dette resultat var slik, at det kunde akcepteres, stanset arbeidet ved de 3 fabrikker den 14. november. Imidlertid indløp til forbundet meddelelse fra arbeidsgiverforeningen om, at centralstyret hadde besluttet at iverksætte lockout ved samtlige cellulosefabrikker i landet for der ved at fremtvinge en avgjørelse for de 3 fabrikkers vedkommende. Samtlige arbeidere blev ogsaa opsagt til fratrædelse 5. december. Samtidig foretoges stansning ved *Mjøndalens* cellulosefabrik, hvor der var bebudet lønsreduktion. Ved denne fabrik var der ingen overenskomst, men kun en mundtlig avtale mellem parterne. Stansningen her traadte ikraft 20. november og omfattet 200 mand. Stansning var altsaa nu iverksat for ca. 700 mand, mens der den 5. december yderligere vilde stanses ved de øvrige fabrikker. Efter henstilling fra arbeidsmandsforbundet blev der saa optat nye forhandlinger. Disse

forhandlinger kom til at omfatte ialt 7 fabrikker, nemlig *Katfos*, *Hurum*, *Krogstad* *elven*, *Mjøndalen*, *Toten*, *Fredrikshalds* cellulose og *Gre-aaker*. Forhandlingerne blev langvarige, og man enedes om at udsætte stansningen ved de øvrige fabrikker i yderligere 8 dage, altsaa til 12. december. Det lykkedes forhandlerne at opnaa enighet om et forslag til overenskomster ved samtlige fabrikker. Overenskomsten gjælder i 3 aar. Ved avstemning blandt arbeiderne blev overenskomsterne vedtat.

Den truende konflikt blev saaledes avværget.

Resultatet av forhandlingerne maa i betragtning av forholdene sies at være gunstig for arbeiderne. Rigtignok lykkedes det ikke helt at avværge reduktionen ved *Katfos*, men man opnaadde dog at faa satserne noget, tildels betydelig høiere end arbejdsgivernes ultimatum. Saken er nemlig, at *Katfos* er en bedrift, som i det sidste har gaat med stort tap, saa, hvis man ønsket bedriften skulde fortsætte, maatte der indskrænkes noget paa lønningsbudgettet. Tiltrods for reduktionen er dog de fleste lønninger ved *Katfos* nu paa høide med gennemsnittet ved landets øvrige bedrifter. Enkelte av de lavere lønninger blev ogsaa forhøiet.

Ved *Mjøndalen* fik arbeiderne for 1½ aar siden akkordpriserne forhøiet under forudsætning av, at der skulde vendes tilbage til de gamle priser, naar fabrikken kom op i en produktion av 330 tons pr. uke. I sommer har fabrikken foretat en utvidelse, idet en ny kokekjedel er indsat, hvorved produktionen vil komme til at stige med en sjattedel. Da samtlige arbejdere er betalt pr. ton av den samlede produktion, var det rimelig, at selve akkordprisen reducirtes. Dette skedde ogsaa, men rigtignok ikke i den grad, som fabrikken havde foreslaat. De nu fastsatte akkordpriser vil gi arbeiderne adskillig høiere fortjeneste, end hvad de havde før den sidste utvidelse fandt sted. Høieste lønning for arbeiderne inde i fabrikken vil efter en produktion av 330 tons pr. uke utgjøre kr. 41.95 pr. uke og laveste kr. 22.30. Nogen virkelig reduktion av lønningerne kan saaledes ikke sies at være gjort, snarere det motsatte.

Ved *Krogstad* var forholdet likedan. Her hadde ogsaa fabrikken indsat en ny kjedel, og lønningerne blev derfor beregnet med nye akkordsatser til at utgjøre noget nær det samme som ved *Mjøndalen*. Høieste ukeløn kr. 39.50, laveste kr. 23.25.

Arbeiderne ved *Fredrikshalds cellulosefabrik* har hittil hat dagløn; men under forhandlingerne blev der fastsat en akkord, hvilken skal træde ikraft 1. februar 09, da fabrikken ansees for at være kommen i fuld drift. Akkorden vil da visselig gi arbeiderne en høiere fortjeneste end de nuværende daglønssatser. Efter forhandlernes beregning av produktionen, hvilken utvilsom vil naaes, vil høieste løn utgjøre kr. 36.00 pr. uke og laveste kr. 21.00.

Ved *Hurum* er det samme tilfældet. Her har ogsaa arbeiderne hat dagløn, hvilken nu er blit kombinert med en produktionspræmie. Denne fabrik er en sulfitfabrik og drives ikke paa søndage. Fortjenesten vil variere mellem kr. 30.00 og kr. 19.50.

Totens cellulosefabrik har helt til nu drevet med 12 timers skift i de kemiske afdelinger, hvilket nu er forandret til 8 timers skift.

Her blev lønningerne gjennemgaaende forhøiet. Høieste løn 35 kroner, laveste 21 kroner.

Ved *Greaaker* var der før forhandlingerne begyndte opnaadd enighet mellem arbeiderne og fabrikkens disponent om tarif, som skulde avløse den gjældende, naar den i februar 09 løp ut. Forbundet hadde allerede godkjendt tariffen; men arbeidsgiverforeningens centralstyre hadde utsat hermed til forhandlerne var færdig med de øvrige fabrikker, da godkjendte de ogsaa denne, mot at utløpsfristen blev sat til samme tid som ved de 6 fabrikker. Høieste løn ved denne fabrik regnet efter 360 ton, hvilken produktion allerede er naadd, vil utgjøre kr. 45.50, laveste kr. 25.32. De tidligere akkordpriser, som fremdeles gjælder til februar maaned, var stipulert efter en produktion av 300 ton.

De her nævnte ukelønssatser er for voksne arbeidere. En del yngre gutter tjener jo mindre, fra 12 til 20 kroner pr. uke. Samtlige tariffer er besluttet at gjælde til 20. august 1911 med 4 maaneders forutgaaende opsigelse.

Endelig kan meddeles, at lockouten avsluttedes paa samme betingelser som lockouten ifjor, saaledes at samtlige arbeidere, organiserte og uorganiserte, skal indtages i sine tidligere pladse. — Man enedes ogsaa om, at opta forhandlinger for de igjenværende cellulosefabrikker, for om mulig at faa fastsat samme utløpstid. Konflikten ved de 3 fabrikker paagik fra 15. november til 12 december, ved Mjøndalen fra 29. november til 19. december. I tilskud fra landsorganisationen utbetaltes ialt kr. 11,718.00.

70. **Glengshølen's sagbruk.** Ved Glengshølen's sagbruk foretoges angrep paa foreningsretten, idet foreningens formand blev opsagt under omstændigheter, der berettiget til at anta at det var for at komme foreningen tillivs. Arbeiderne opsa da pladsene til fratrædelse den 7. september. Inden fristens utløp døde vedk. arbeider, foreningens formand, og stridens direkte gjenstand var borte. Arbeidsgiveren vilde imidlertid da ikke høre tale om nogen ordning. Konflikten har paa-gaaet hele tiden og paagaar fremdeles ved aarets utgang. Omf. 25 arbeidere.

Norsk jern- og metalarbeiderforbund.

Uten arbeidsstans.

71. **Hommelvik mek. verksted.** Efter herom stillet krav undertegnede verkstedet apriloverenskomsten den 22. januar. Arbeidstiden var tidligere 60 timer. 2den mindstelønsgruppe, lønstillæg efter § 5 b eller 4 øre pr. time for de, som hadde 21 øre og derover og $2\frac{1}{2}$ og $1\frac{1}{2}$ for de lavere lønnede. Lønnen ved overenskomstens indgaaelse blev lagt til grund. Omf. 13 medlemmer. Overenskomsten varer til 31. mars 1911.

72. **Heilemanns filfabrik, Kristiania.** I mars indsendte filhuggerne, ialt 21 medlemmer, krav om en overenskomst. Kravet gik ut paa forkortelse av arbeidstiden fra 60 til 57 timer samt forhøielse av lønningerne og akkordpriserne. Straks efter opsa Heilemann samtlige

arbeidere, men før opsigelsestidens utløp meldte han sig ind i arbeidsgiverforeningen og denne paala ham at ta opsigelsen tilbake indtil der blev tid til at forhandle om saken. I forhandlingsmøte den 4. mai enedes man om at anvende apriloverenskomsten, saaledes at samtlige timelønnede fik 4 øre pr. time i tillæg og gutterne 1½ og 2½. Arbeidstiden blev forkortet fra 60 til 57 timer og endelig opnaaddes forhøielse av endel akkordpriser. 1ste mindstelønsgruppe. Varighet til 31 mars 1911.

73. Blikkenslagerverkstederne i Stavanger. Den gjældende overenskomst var opsagt til utløp 1. mai. Efter endel forhandlinger opnaaddes overenskomst, der var betydelig bedre end den forrige. Arbeidstid 54 timer pr. uke, tidligere 56, mindsteløn 40 øre pr. time for svende 3 aar efter læretidens utløp, nyutlærte 1ste aar 30 og 2det aar 35 øre; tidligere løn for svende 27 og 33 øre, garanteret timeløn ved akkord, tillæg for overtid 25, 50 og 100 pct., overtidstillæg ogsaa for akkord. Desuten 5 øre tillæg pr. time for alle, som har arbeidet 5 aar som svend. Omf. 23 arb. Uopsigelig til 1. mai 1910.

74. Blikkenslagerverkstederne i Drammen. I slutten av april henvendte blikkenslagermestrenes gruppe sig til svendene med forslag om at faa istand et samarbeide, der væsentlig skulde gaa ut paa at mestrene kun skulde beskæftige medlemmer av svendeforeningen mot at svendene kun skulde ta arbeide hos medlemmer av mesterforeningen. Man blev enig om at opta forhandlinger herom paa betingelse av, at der ogsaa blev istandbragt lønstarif for svendene og forslag til-saadan blev utarbeidet. Mestrene utarbeidet et motforslag og forhandlinger begyndte den 18. mai. Avstanden særlig mellem de foreslaaede lønsatser var meget stor og da der ikke syntes at være utsigt til enighet, blev pladsene opsagt. Umiddelbart før opsigelsestidens utløp enedes man dog om en overenskomst. Arbeidstiden forkortedes med 3 timer pr. uke, fra 60 til 57, mindstelønnen sattes til 30, 35 og 50 øre pr. time, tidligere ingen mindsteløn. Gjennemsnittslønnen for svende, der tidligere var ca. 37 øre, hævedes til 44½ øre. Omf. 12 arb. Uopsigelig til 1. mai 1909.

75. Moss verft og dykkerkompani. Den 23. mars enedes man om at henføre verkstedet under apriloverenskomsten, 1ste mindstelønsgruppe. Da arbeidstid og lønninger stod i overensstemmelse med de andre verksteder, indtraadte ingen forandring i disse.

76. Moss mekaniske verksted. Apriloverenskomsten er ogsaa her gjort gjældende. 1ste mindstelønsgruppe. Arbeidstiden var tidligere i overensstemmelse med apriloverenskomsten, 57 timer. Ved begge verksteder i Moss arbeider 142 medlemmer.

77. Liaaens mek. verksted, Aalesund. Arbeiderne fremsatte et lønskrav, hvorefter verkstedet meldte sig ind i arbeidsgiverforeningen. Den 16. og 18. juni avholdtes forhandlingsmøter, hvor det blev besluttet at henføre verkstedet til apriloverenskomstens anden mindstelønsgruppe. Arbeidstiden var tidligere 60 timer. Da lønnen ikke var væsentlig forskjellig fra Aalesund mek. verksted opnaaddes ingen anden lønsforhøielse end ca. 5 pct., der svarer til arbeidstidens forkortelse. Omfattet 31 medlemmer.

78. **Dahle bruk, Kr.sund N.** Den 16. og 18. juni avholdtes forhandlingsmøter i anledning av at verkstedet var indmeldt i arbeidsgiverforeningen. Man blev enig om, at apriloverenskomstens anden mindstelønsgruppe skulde gjøres gjældende. Arbeidstiden var tidligere 57 timer. Ved verkstedet arbeidet 58 jernarbeidere, hvorav 37 medlemmer. Der opnaades 2 øres lønsforhøielse for 15 medlemmer.

79. **Vognsmede og hovslagere i Kristiania.** I mai maaned fremsatte forbundet krav om gjennomførelse av overenskomst i vognsmede- og hovslagerfaget, omf. 37 verksteder. Efter endel forhandlinger enedes man om et forslag til overenskomst, der vedtoges av svendene, men blev forkastet av mestrene, hvorpaa pladsene blev opsagt den 3. juni. Den 11. juni optok mestrene saken paanyt og dennegang blev forslaget vedtat. Arbeidstiden forkortedes med 3 timer, fra 60 til 57 timer pr. uke, mindsteløn 35 og 40 øre pr. time, gjennomsnittsløn 43 øre (tidl. 38), tillæg for overtid 25, 50 og 100 pct., garanteret timeløn ved akkord. Gjælder til 1. mai 1910. Omf. 123 arbeidere.

80. **Blikkenslagerverkstederne i Fredrikstad.** Efterat man siden 1907 hadde arbeidet uten overenskomst paa grund av at mestrene hadde opsagt den gamle, blev der indgaat en ny overenskomst fra 1. juli iaar. Arbeidstiden blev forkortet fra 60 til 57 timer. Mindstelønnen blev forhøiet til 45 øre for svende; for nyutlærte de 2 første aar 35 øre pr. time (tidl. henh. 40, 35 og 25). Desuten opnaades et alm. lønstillæg av mindst 5 øre pr. time. Omf. 9 arbeidere. Gjælder til 1. juni 1910.

81. **Embretsfos papirfabrik.** Ved forhandling gjennomførte forbundet i september en overenskomst, der bl. a. medførte en forhøielse av timelønnen med 2 og 3 øre. Omf. 9 arbeidere, Gjælder til 1. august 1910.

82. **Kristiania spikerverk.** Samtidig med Norsk arbeidsmandsforbund gjennomførte forbundet ved forhandling den 1. oktober en overenskomst, der gjælder til 31. mars 1911. Timelønnen hævedes med 2 øre. Til overenskomsten knytter sig en meget omfattende akkordtarif. Omf. 50 medlemmer.

Med arbeidsstans.

83. **Luossavaara-Kirunavaara aktiebolag, Narvik.** Denne konflikt er nærmere omtalt foran post 2. 78 av forbundets medlemmer deltok i arbeidsstansningen. Den reelle lønsforhøielse 6 øre pr. time. Arbeidsstansningen varte fra 22. februar til 9. mars. Overenskomsten gjælder til 31. mars 1911. I understøttelse utbetaltes fra landsorganisasjonen kr. 539.00.

84. **Brevik blikvarefabrik.** I mai fremsatte forbundet krav om 5 øres forhøielse av timelønnen, almindelige overtidsprocenter, som tidligere ikke blev betalt, samt krav om frivillig akkord med garanteret timeløn. Kravet blev avvist av fabrikkens, hvorfor plassene blev opsagt den 29. mai. Arbeidet blev stanset den 13. juni, men efter en dags streik fremkom bestyreren med tilbud om 2½ øres tillæg for samtlige samt indførelse av overtidsprocenter og garanteret timeløn.

Arbeidet blev gjenoptat den 16. juni. Nogen formel overenskomst blev ikke opprettet. Omf. 33 medlemmer.

85. **Blikkenslagerne i Kristiania.** Nærmere omtalt foran under bygningskonflikten i Kr.a. Arbeidstiden blev forkortet med 3 timer, fra 60 til 57 pr. uke, mindstelønnen forhøiedes fra 35 til 40 øre pr. time. Omf. 81 medlemmer. Gjælder til 1. mai 1910. I understøttelse utbetalte forbundet kr. 8619.71, hvorav kr. 4157.00 var tilskud fra landsorganisationen.

86. **Blikkenslagerne i Kr.sund N.** Forbundet fremsatte i juni krav om gjennomførelse av overenskomst. Mestrene stilte sig avvisende og arbeidet nedlagdes 26. juni. Etter en tids forløp underskrev 3 mestre, mens 3 mestre, der kun drev med uorganiserte arbeidere, endnu ikke har undertegnet, hvorfor verkstederne er blokeret. Overenskomsten gjælder til 1. august 1909. Omf. 12 svende. Der opnaaddes en forkortelse av arbeidstiden fra 60 til 54 timer pr. uke, mindstelønnen sattes til 18 og 20 kr. pr. uke (tidl. ca. 16 kr.), garanteret timeløn ved akkord, tillæg for overtid. I understøttelse utbetalte forbundet kr. 576.75.

87. **Magnor hesteskofabrik.** I september opsa fabrikken efter ordre fra indehaveren Geijer & co., Kristiania, en yngre mand, fordi vedkommendes far, der tidligere havde været formand ved fabrikken, var blitt avskediget paa grund av uenighet med fabrikken. Dette fandt de øvrige medlemmer var en uretfærdig fremgangsmaate og gjorde krav paa at opsigelsen skulde tas tilbake, hvilket Geijer & co. avslog. Man søkte at faa en anden mand i den avskedigedes plads, men da det ikke lykkedes, gav firmaet ordre til at fabrikken uten videre skulde stanses den 11. september. Lockouten varte til 10. oktober, da arbeidet gjenoptoges efterat der var truffet en tilfredsstillende ordning. Omf. 21 arbeidere. I understøttelse utbetalte forbundet kr. 936.70, hvorav kr. 487.50 var tilskud fra landsorganisationen.

88. **Drammen, guldsmedverkstederne.** I november utarbeidet svendenes gruppe, ialt 13 medlemmer, et forslag om lønstarif for faget. Nogen tarif hadde tidligere ikke eksistert. Der forlangtes en timeløn av 33 øre timen efter 4 aars arbeide i faget, 40 øre timen efter 5 aars arbeide og 50 øre efter 6 aars arbeide. Det vil bli en gjennomsnittsløn av mellem 45 og 46 øre, mens den nuværende gjennomsnittsløn er ca. 35 øre. Kravet blev indsendt i begyndelsen av december, men mestrene tilbakesendte det med den bemerkning, at de ikke vilde forhandle om nogen lønstarif. Pladsene blev derfor opsagt og arbeidsstansningen indtraadte den 19. december. Konflikten paagik ved aarets utgang.

Norsk træarbeiderforbund.

Uten arbeidsstansning.

89. **Bygmester Toftegaard, Bergen,** forsøkte i mars maaned at formaa medlemmer av Tømernes fagforening i Bergen til at underskrive enkeltmandskontrakter, som skulde være bindende utover den

tid, da eventuel tarifrevision inden tømrerfaget skulde foregaa. Efter endel forhandlinger opnaaddes, at vedk. mester lot forsøkene paa at oprette enkelmandskontrakter falde.

90. **Træarbeiderne ved Moss verft.** Forbundet har ført forhandlinger med Norsk arbeidsgiverforening og enighet er opnaadd om at verkstedsoverenskomsten av 1907 fra 1. juli gjøres gjældende for træarbeidere ved verftet. Omf. 40 arbeidere.

91. **Moss mek. verksted.** Fællesoverenskomsten av april 1907 er fra juli gjort gjældende for træarbeiderne ved Moss mek. verksted. Omf. 10 arbeidere.

92. **Træarbeiderne ved Liaaens mek. verksted, Aalesund.** Fra 1. juli er verkstedsoverenskomsten gjort gjældende for træarbeidernes vedkommende. Omf. 30 arbeidere.

93. **Bødkerne ved Kavringen og Vallø** har ved forhandling opnaadd et lønstillæg av 5 og 7 øre pr. time. Overenskomst er ikke opprettet.

Med arbeidsstans.

94. **Træindustriarbeidernes forening, Kr.a.** indsendte i midten av mars krav om lønsforbedring ved Kr.a snellefabrik. Fabrikken besvarte dette med at erklære lockout, hvis ikke kravet inden 3 dage var tat tilbake. Da arbeiderne ikke kunde gaa med herpaa iverksattes lockouten. Efter 1 dags arbeidsstans tilbød fabrikken 10 pct. forhøielse av samtlige arbeidspriser samt endel andre forbedringer. Forutsætningen var, at der senere skulde optas forhandlinger om en fuldstændig overenskomst. Arbeiderne gik med herpaa og gjælder denne midlertidige overenskomst fremdeles.

95. **Bødkerne i Bergen.** Som meddelt i beretningen for 2. halv-aar 1907 nedla bødkerne i Bergen arbeidet den 15. septbr. efterat der forgjæves hadde været ført forhandlinger om de fremsatte krav. Ved streikens begyndelse omf. den ialt 70 arbeidere, hvilket antal omtrent streiket den hele tid streiken paagik. Den 13. april 1908 gjenoptoges arbeidet efterat der var opnaadd enighet om en overenskomst, der gjælder til 1. april 1910. Der opnaaddes en lønsforhøielse av ca. 1.50 pr. uke pr. arbeider. Mestrene naatte gaa med paa en overenskomst med organisationen, hvilket de tidligere bestemt modsatte sig. Fra landsorganisationen utbetaltes i understøttelse ialt kr. 15,575.00.

96. **Luossavaara-Kirunavaara aktiebolaget, Narvik.** Denne konflikt er nærmere omtalt under post 2. For snekkerne og tømrerne blev verkstedsoverenskomsten av 15. april 1907 gjort gjældende, undtagen for mindstelønnens vedk. Derved opnaaddes en indskrænkning i arbeidstiden av 3 timer, fra 60 til 57 timer pr. uke. Der opnaaddes en gjennomsnitlig forhøielse av timelønnen med 6 øre. Overenskomsten avsluttedes 5. mars, gjælder uforandret til 31. mars 1911 og kan da opsies med 4 maaneders forutgaaende varsel. Omf. 30 arbeidere. Utbetalt understøttelse kr. 450.00, hvorav fra landsorg. kr. 154.00.

97. **Snekkerne og tømrerne i Trondhjem.** Den gjældende overenskomst for snekkerne og tømrerne i Trondhjem blev av mestrene opsagt til utløp 1. april. Ved de førte forhandlinger opnaaddes ikke

enighet. Den gamle overenskomst bestemte en mindsteløn av 35 øre pr. time. Arbeiderne fremsatte krav om 45 øre som mindsteløn. Mestrene tilbød den gamle sats, mens arbeidsgiverforeningens nordenfj. distriktsstyre krævet mindstelønnen nedsat til 32 øre, samt at kontrakten skulde gjælde til 1911. Efterat forhandlinger først var ført mellem mestergruppen og fagforeningerne og mellem distriktstyret og forbundet samt arbeidsgiverforeningens centralstyre og sekretariatet, uten at enighet opnaaddes, nedlas arbeidet 18. april. Efter 6 ukers arbeidsstans opnaaddes, at mindstelønnen forhøiedes fra 35 til 40 øre pr. time samt et almindelig lønstillæg av 5 øre pr. time. Arbeidstiden nedsattes fra 59 til 57 timer i uken. Der opnaaddes desuten endel forbedringer fra tidligere med hensyn til overtidsprocent m. v. Overenskomsten er uopsigelig til 1. april 1910. Konflikten omf. 190 av forbundets medlemmer. Desuten blev 19 medlemmer av arbeidsmandsforbundet, 13 medl. av murerforbundet og 3 medl. av møbelsnekkerforbundet inddrat i striden. Ialt utbetalte landsorg. ianledning denne konflikt kr. 5410.00, herav til træarbeiderforb. kr. 4977.00. Forbundets samlede utgift ianl. konfl. iber. bidrag fra landsorg. var kr. 7065.35.

98. **Tømrerne i Stavanger.** Den gjældende overenskomst blev av forbundet opsagt til utløp 1. juni. 16. mai erklærte mestrene lockout overfor tømrerne av den grund at disse ikke vilde arbeide sammen med nogle streikbrytere. Der blev da optat forhandlinger saavel om dette spørsmaal som om ny overenskomst. Den 1. juni var enighet opnaadd. Mindstelønnen forhøiedes fra 45 til 50 øre. I de 3 vintermaaneder forhøies timelønnen i forhold til arbeidstidens forkortelse. Arbeidstiden fastsattes til 54 timer i uken de 9 maaneder av aaret. Desuten opnaaddes en del forbedringer fra den forrige overenskomst. Alt arbeide utføres i timeløn. Overenskomsten gjælder til 1. juni 1910. Omf. 115 arb. I underst. i anledning lockouten utbetalte forbundet kr. 64.05, hvorav kr. 49.00 var tilskud fra landsorganisationen.

99. **Tømrerne og snekkerne i Fr.stad.** Den gjældende overenskomst blev av forbundet opsagt til utløp 1. april. Nogen forhandling kom ikke istand og pladsene blev opsagt og arbeidet nedlagt 29. mai. Efterat forhandlinger derefter var optat, opnaaddes enighet om en ny overenskomst, som er uopsigelig i 3 aar. Arbeidstiden sattes til 57 timer (tidl. 60), timeløn 45 øre (tidl. 40), samt en fordelagtig styktarif for akkordarbeide. Arbeidsstansningen paagik til 1. juli. Omf. 85 arbeidere. I underst. utbetalte forbundet kr. 1050.40, hvorav fra landsorganisationen kr. 910.00. 1 møbelsnekker blev inddrat i konflikten og utbetaltes fra landsorg. til vedk.s forbund kr. 19.00.

100. **Bødkerne i Kr.ania.** I juli avsluttedes ved forhandling overenskomst mellem forbundet og 10 bødkerfirmaer (mestrene hadde ingen forening). Pladsene maatte dog opsies før man blev enige. De før gjældende akkordpriser er forhøiet med 10 pct. Timeløn paa dagarbeide 50 og 55 øre pr. time. Arbeidstid 56½ time. Desuten endel andre bestemmelser, deriblandt ogsaa, at kun organiserte arbeidere skal benyttes i arbeide. Overenskomsten gjælder til oktober 1910. Et verksted med 2 arbeidere maatte blokkeres, idet de negtet at gaa med paa overenskomsten. I understøttelse utbetalte forbundet kr. 49.50, hvorav fra landsorg. kr. 42.00. Omf. 30 arbeidere.

101. **Bygningssnekkerne i Kr.ania.** Den gjældende overenskomst blev av forbundet opsagt til utløp 1. mai. Ang. de førte forhandlinger og konfliktens videre forløp er nærmere redegjort foran under *Bygningskonflikten i Kr.ania*.

102. **Tømrerne i Kr.ania.** Den gjældende overenskomst utløp uten opsigelse 1. mai. Ogsaa for denne konflikts vedk. henvises til *Bygningskonflikten i Kr.ania*.

Norsk centralforening for boktrykkere.

Som omtalt i beretningen for 1907 fik forbundet sekretariatets godkjendelse til at opsi de inden boktrykkerfaget gjældende tariffer efterhvert som de utløp og til at søke gjennomført likelydende overenskomster ved alle landets boktrykkerier. De nye forslag til overenskomster indeholdt krav om forhøielse av *mindstelønnen* og prisen for *stykarbeide, samme løn for kvinder som mænd, lærlingeskala, kun utl. typografer paa sættemaskinerne* m. fl. principielle spørsmåal, hvorom nærmere er meddelt i beretningen for 1907. I 1907 gjennemførtes den nye tariff paa 17 steder uten arbeidsstans.

I 1908 er den nye tariff gjennomført paa 16 steder, hvorav kun arbeidet stansedes paa et sted.

Vi indtar nedenfor et kort resumé av tariffrevisionen paa de forskjellige steder i 1908.

Uten arbeidsstans.

103. **Fredrikstad.** Ny overenskomst avsluttedes 1. februar. Omfatter 9 boktrykkerier med 35 arbeidere. Arbeidstid 53 timer pr. uke (tidl. 54), mindsteløn for utl. mandlige og kvindelige sættere og trykkere kr. 25.00 pr. uke (tidligere 22.00), natarbeide 34 kr., 20 pct. forhøielse paa styktariffen, 4 kr. pr. uke i forhøielse for kvindel. sættere indtraadt i faget før tariffens ikrafttræden, for fremtiden samme løn som for mænd, maskinsættere mindsteløn 34 kr., 1. jan. 1909 35, 1. jan. 1910 36 kr. pr. uke, natarbeide 43 kr., stereotypører 26 kr. pr. uke, rotationstrykkere 30 kr. pr. uke, natarbeide 38 kr., lærlingeskala, kun utlærte typografer paa sættemaskinerne, mindsteløn for paalæggersker efter 1 aar 8 kr., 2 aar 10 kr., derefter 12 kr.

104. **Sarpsborg.** Avsluttet 1. febr. Omf. 2 boktrykkerier med 10 arbeidere. Arbeidstid 53 timer pr. uke (tidl. 54), mindsteløn for utlærte mandlige og kvindelige sættere og trykkere kr. 25.00 (tidligere 22.00), natarbeide 34 kr., 20 pct. forhøielse paa stykarbeide, 4 kr. pr. uke i forh. for kv. sættere indtraadt i faget før tariffens ikrafttræden, maskinsættere mindsteløn 33 kr., natarbeide 43, rotationstrykkere 30 kr., natarbeide 38 kr. pr. uke, stereotypører 26 kr., paalæggersker 8, 10 og 12 kr., lærlingeskala, kun typografer paa sættemaskinerne.

105. **Arendal.** Avsluttet 15. mars. Omf. 2 boktrykkerier med 20 arbeidere. Arbeidstid 54 timer. Mindsteløn for utlærte mandlige og kvindelige sættere og trykkere kr. 24.00 (tidl. kr. 22.00), natarb. 34 kr., 10 pct. forh. paa styktariffen, 2 kr.s forhøielse av mindstelønnen pr. uke for kvinder indtraadt i faget før tariffens ikrafttræden,

maskinsættere 34 kr., natarbeide 42, rotationstrykkere 30 kr., natarb. 40, paalæggersker 8 og 10 kr., lærlingskala og øvrige principielle bestemmelser.

106. **Larvik.** Avsluttet 6. juni. Tidligere ingen tarif. Omf. 3 boktrykkerier med 20 arbeidere. Arbeidstid 54 timer. Mindsteløn for utl. mandl. og kvindl. sættere, trykkere kr. 23.00 pr. uke, natarb. 33, maskinsættere 35 kr., natarbeide 43, rotationstrykkere kr. 30.00, natarbeide 40, paalæggersker 8, 10 og 11 kr., lærlingskala etc. som foran.

107. **Hamar.** Avsluttet 29. febr. Omf. 4 trykkerier med 30 arbeidere. (Tidligere kun tarif med 1 trykkeri.) Arbeidstid 54 timer, mindsteløn for utlærte mandl. og kv. sættere og trykkere 23 kr. pr. uke (tidl. 21 kr.), natarbeide 32 kr., 2 kr. pr. uke i forhøielse for kvindelige sættere indtraadt i faget før tariffens ikrafttræden, 15 pct. forh. i styktariffen, maskinsættere 34 kr., natarb. 41, rotationstrykkere 30 kr., natarb. 40. Øvrige bestemmelser som foran.

108. **Tromsø.** Avsluttet 15. juni. Tidligere ingen tarif. Omf. 4 trykkerier med 15 arb. Arbeidstid 54 timer. Mindsteløn for utl. mandl. og kv. sættere og trykkere 20 kr., natarb. 30 kr., maskinsættere 32 kr., lærlingskala og øvrige bestemmelser som foran.

109. **Molde.** Avsluttet 1. juli. Tidligere ingen tarif. Omf. 4 trykkerier med 12 arb. Arbeidstid 54 timer pr. uke. Mindsteløn for m. og kv. sættere, trykkere kr. 16.00, natarbeide 30 kr., maskinsættere 32 kr., lærlingskala og øvrige bestemmelser som foran.

110. **Florø.** Avsluttet 3. februar. Tidligere ingen tarif. Omf. 2 trykkerier med 6 arbeidere. Arbeidstid 54 timer pr. uke. Mindsteløn for mandlige og kvindelige sættere, trykkere kr. 20, natarbeide kr. 32, maskinsættere 32 kr., lærlingskala etc. som foran.

111. **Askvold.** Avsluttet 3. februar. Tidligere ingen tarif. Omf. 1 trykkeri med 4 arbeidere. Løn etc. som Florø.

112. **Notodden.** Avsluttet 1. juli. Tidligere ingen tarif. Omf. 1 trykkeri med 5 arbeidere. Arbeidstid 54 timer pr. uke, mindsteløn for mandlige og kvindelige sættere 23 kr., natarbeide 34 kr., 2 kr. forh. pr. uke for kvinder indtr. i faget før tariffens ikrafttræden, 15 pct. forh. av stykprisen, maskinsættere 35 kr., natarbeide 44, trykkere 25 kr., rotationstrykkere 30 kr., natarbeide 40 kr., paalæggersker 8, 10 og 12 kr., lærlingskala etc. som foran.

113. **Holmestrand.** Avsluttet 1. august. Tidligere ingen tarif. Omf. 2 trykkerier med 6 arbeidere. Arbeidstid 54 timer pr. uke, mindsteløn for mandl. og kvindel. sættere, trykkere 23 kr., natarbeide 33 kr., 2 kr.s forhøielse pr. uke for kvinder indtr. i faget før tariffens ikrafttræden, maskinsættere 35 kr., natarbeide 43 kr., rotationstrykkere 30 kr., natarbeide 40 kr., paalæggersker 8, 10 og 11 kr., lærlingskala etc. som foran.

114. **Gjøvik.** Avsluttet 15. november. Omf. 4 trykkerier med 16 arbeidere, tidl. kun 2 trykkerier. Arbeidstid 54 timer pr. uke, mindsteløn for mandl. og kvindel. sættere 23 kr. (tidl. 20 kr.) natarb. 32 kr., 15 pct. forhøielse av stykprisen, maskinsættere 33 kr., natarb. 40 kr., trykkere 24 kr., rotationstrykkere 30 kr., natarb. 40 kr., paalæggersker 8, 10 og 12 kr., lærlingskala etc. som foran.

115. **Kongsvinger.** Avsluttet 23. mars. Tidl. ingen tarif. Omf. 4 trykkerier med 14 arbeidere, arbeidstid 54 timer pr. uke, mindsteløn for mandl. og kvindel. sættere og trykkere 20 kr. pr. uke, natarbeide 33 kr., maskinsættere 33 kr., natarbeide 40 kr., rotationstrykkere 30 kr., natarbeide 40 kr., paalæggersker 8, 10 og 12 kr., lærlingeskala etc. som foran.

116. **Lillehammer.** Avsluttet 10. december. Omf. 2 trykkerier med 12 arbeidere (tidl. kun 1 trykkeri). Arbeidstid 54 timer pr. uke, mindsteløn for mandl. og kvindel. sættere og trykkere 23 kr. pr. uke (tidl. 20 kr.), natarbeide 32 kr., 15 pct. forhøielse av stykprisen, maskinsættere 33 kr., natarbeide 40 kr., rotationstrykkere 30 kr., natarb. 40, paalæggersker 8, 10 og 12 kr., lærlingeskala etc. som foran.

117. **Fredrikshald.** Avsluttet 31. december. Omf. 4 trykkerier med 25 arbeidere (tidl. kun 1 trykkeri). Arbeidstid 53 timer pr. uke (tidl. 54), mindsteløn for utlærte mandl. og kvindel. sættere og trykkere 25 kr. (tidl. 22 kr.), 20 pct. forhøielse av stykprisen, maskinsættere 35 kr., rotationstrykkere 30 kr., paalæggersker 8, 10 og 12 kr., lærlingeskala etc. som foran.

Med arbeidsstans.

118. **Stenkjær.** Forhandlingerne i Stenkjær førte ikke til noget resultat, og som omtalt i beretningen for 2. halvår 1907 nedlagdes arbeidet den 1. december. Arbeidsstansningen omf. 14 medlemmer. Allerede i januar gik et av trykkerierne med paa kravene. I juli blev tariffen yderligere tiltraadt av et trykkeri. Det tredje trykkeri paa stedet, „Indherredsposten“, blev blokert. — De to trykkerier, hvor tariffen er godkjendt omf. 10 medlemmer.

*

Overenskomster er saaledes ialt i 1907—08 oprettet paa 33 steder omf. ca. 2000 arbeidere. For overtidsarbeide er i samtlige overenskomster fastsat 50 og 100 pct. tillæg, for søndagsarbeide flere steder 150 pct. Alt regelmæssig natarbeide er 7 timer. For maskinsættere gjælder overalt 8 timers dag, ved natarbeide 6 timer.

Samtlige overenskomster paa etpar undtagelser nær er uopsigelige indtil 31. december 1912, hvorefter de kan opsies med 3 mdr.s varsel.

Norsk skotøiarbeiderforbund.

Uten arbeidsstans.

119. **Kr.sand S.** Ved forhandling er der oprettet en overenskomst for haandskomakere. Arbeidstiden forkortedes fra 66 til 63 timer pr. uke, ukelønnen sattes til 16 kr. (tidl. intet bestemt), 20 pct. forhøielse paa akkordpriserne, kost- og logisystemet avskaffedes. Overenskomsten avsluttedes 28. april og er uopsigelig i 2 aar. Omf. 40 arbeidere.

120. **Haugesund.** Ved Hansens skofabrik er ved forhandling gjennomført en overenskomst. Tidligere ingen avtale. Arbeidstiden

sattes til 54 timer, ukeløn 19 kr., stykpriserne forhøiedes med 25 pct. Avsluttedes 6. juni, uopsigelig i 2 aar. Omf. 7 arbeidere.

121. **Hamar.** Haandskomakerne i Hamar har ved forhandling oprettet en overenskomst. Den gjældende overenskomst var opsagt til utløp 1. aug. Arbeidstiden forkortedes fra 66 til 60 timer pr. uke, ukelønnen sattes til 16 kr., akkordprisen forhøiedes med 12 pct. Avsluttedes 1. aug. og er uopsigelig i 2 aar. Omf. 25 arbeidere.

122. **Norrøna skofabrik, Hamar.** Ved forhandling er overenskomst oprettet. Tidligere ingen overenskomst. Arbeidstiden forkortedes fra 59 til 58 timer pr. uke, ukeløn for arbeidere over 18 aar 16 kr., over 20 aar 18 kr., tillæg for overtid 25, 50 og 100 pct., akkordprisen forhøiedes med 12 pct. samt garantert ukeløn ved akkord, naatlerskerne fik 20 pct. forhøielse i akkordprisen. Avsluttedes 8. septbr. Uopsigelig til 1. septbr. 1911. Omf. 34 arbeidere.

Med arbeidsstans.

123. **Bergen.** Arbeiderne ved *skofabrikkerne i Bergen* fremsatte i mars maaned krav om gjennomførelse av tariffmæssige vilkaar. Kravet omf. 6 fabrikker. Der opnaaddes ingen enighet ved de mellem parterne førte forhandlinger og heller ikke i de senere forhandlinger mellem forbundet og N. arbeidsgiverforenings vestenff. distriktsstyre. Pladsene blev derfor opsagt og arbeidet nedlagt den 11. Mai. Det blev en langvarig konflikt. Fabrikkerne søkte at ordne sig med streikbrytere, hvilket lykkedes dem i stor utstrækning, I begyndelsen av septbr. blev der igjen optat forhandlinger og man enedes om et forslag, der vedtoges av arbeiderne og efterhvert tiltraadtes av de 5 fabrikker. Den 6. fabrik, Rogges skofabrik, negtet at undertegne, hvorfor den fremdeles holdes blokkert. I den oprettede overenskomst sættes arbeidstiden til 56½ time pr. uke, timeløn for mænd over 18 aar 26 øre, ukeløn for kvinder 9 kr., 10 pct. forhøielse for naatlerskerne og forhøielse i akkordpriserne for pinderne. Samtlige mandlige arbeidere fik 1 øres tillæg i timelønnen. Konflikten varte fra 11. mai til 10. oktober. Omf. 130 arbeidere. I understøttelse utbetalte forbundet kr. 13,340.89, hvorav kr. 9747.50 var tilskud fra landsorganisationen. Overenskomsten er uopsigelig indtil 1. juli 1911.

124. **Fr.s'ad.** Den gjældende overenskomst for haandskomakerne i Fr.stad, oprettet 1899, blev av forbundet opsagt til utløp 1. mai. Det lykkedes ikke at opnaa enighet ved forhandlingerne og pladsene besluttet derfor opsagt. Arbeidet nedlagdes 2. mai. Den 11. juni gjenoptoges arbeidet efterat der var opnaadd enighet om en ny overenskomst. Arbeidstiden forkortedes fra 66 til 60 timer pr. uke, ukeløn 20 kr. (tidl. 17 kr.), 20 pct. forhøielse av akkordpriserne. Overenskomsten uopsigelig til 1. mai 1910. Omf. 21 arbeidere. I understøttelse utbetalte forbundet kr. 1942.00, hvorav kr. 1176.00 var tilskud fra landsorganisationen.

125. **Stavanger.** Den gjældende overenskomst for haandskomakerne i Stavanger blev av forbundet opsagt til utløp 1. aug. Enighet opnaaddes ikke ved forhandling, hvorfor pladsene opsagdes og arbeidet nedlagdes den 1. aug. Den 15. oktober gjenoptoges arbeidet, idet enig-

het da var opnaadd om ny overenskomst. Arbeidstiden sattes til 58 timer pr. uke, timeløn 35 øre, tilskjærere 22 kr. pr. uke, 17 pct. forhøielse av akkordpriserne. Overenskomsten er uopsigelig til 1. aug. 1911. Omf. 165 arbeidere. I understøttelse utbetalte forbundet kr. 16,577.40, hvorav kr. 10,997.50 var tilskud fra landsorganisationen.

126. **Kr.sund N.** Haandskomakerne fremsatte i april krav om opprettelse av tariffmæssige arbeidsvilkaar. Enighet opnaaddes ikke ved forhandlingerne og pladsene opsagdes og arbeidet stanset den 2. mai. Efter 1 ukes streik opnaaddes enighet om ny overenskomst. Arbeidstiden forkortedes fra 66 til 60 timer pr. uke, ukelønnen hævedes fra 14 til 18 kr., stykpriserne forhøiedes med 22 pct. Uopsigelig til 1. mai 1910. Omf. 38 arbeidere.

Norsk malerforbund.

Uten arbeidsstans.

127. **Kr.sand S.** Den gjældende overenskomst blev av forbundet opsagt til utløp 1. april. Ved forhandling lykkedes det at opnaa enighet om ny overenskomst ved utløpet av den gamle. Arbeidstid 60 timer pr. uke, timeløn 48 øre for svende, 43 for dagarbeidere (tidl. 45 og 40). Uopsigelig til 1. april 1910. Omf. 30 arbeidere.

128. **Haugesund.** Ved forhandling har forbundet gjennomført en overenskomst i Haugesund. Der opnaaddes en timeløn av 37 øre, fra 1909 40 øre og 1910 45 øre. Nyutlærte det første aar 35 øre. Dagarbeidere som for nyutlærte. Avsluttedes 1. april. Uopsigelig til 1911. Omf. ca. 20 arbeidere.

Med arbeidsstans.

129. **Stavanger.** Den gjældende overenskomst blev av forbundet opsagt til utløp 1. april. Enighet opnaaddes ikke ved forhandlingerne og pladsene blev opsagt. Arbeidet nedlagdes den 4. april. Nye forhandlinger optoges og enighet opnaaddes om en ny overenskomst. Arbeidstiden forkortedes fra 57 til 54 timer pr. uke, timelønnen forhøiedes fra 40 til 50 øre for svende og fra 35 til 40 øre for dagarbeidere. Konflikten paagik i 14 dage og avsluttedes 18. april. Uopsigelig til 1. april 1911. Omf. 56 arbeidere. I understøttelse utbetalte forbundet kr. 506.00, hvorav kr. 350.00 var tilskud fra landsorganisationen.

130. **Fr.stad.** Den gjældende overenskomst blev av mestrene opsagt til utløp 1. mai. Enighet opnaaddes ikke og arbeidet nedlagdes 1. mai. Ved fortsatte forhandlinger opnaaddes enighet om en ny overenskomst. Der opnaaddes en forhøielse av timelønnen. Konflikten paagik til 20. mai. I tilskud fra landsorganisationen utbetaltes kr. 468.00. Omf. 65 arbeidere.

Norsk murerforbund.

Uten arbeidsstans.

131. **Haugesund.** Den gjældende overenskomst blev av forbundet opsagt til utløp 1. april. Ved forhandlinger opnaaddes enighet om en

ny overenskomst. Arbeidstiden sattes til 57 timer pr. uke (tidl. 60), garantert timeløn 60 øre (tidl. 0.45), garantert timeløn ved fællesakkord, for utenbys arbeide 10 øre tillæg pr. time, lærlingskala og kun benyttelse av organiserte arbeidere. Avsluttes 1. april og er uopsigelig til 1. april 1911. Omf. 23 arbeidere.

132. **Borregaard pr. Sarpsborg.** Den gjældende overenskomst blev av forbundet opsagt til utløp 1. april. Ved forhandling opnaades enighet om ny overenskomst. Timelønnen forhoiedes med 10 øre fra 50 til 60 øre, fast ansatte murere fik en ukentlig forhoielse av kr. 3.00. Avsluttedes 24. april og er uopsigelig til 20. aug. 1910. Omf. 60 arbeidere.

133. **Fr.stad.** Den gjældende overenskomst blev av forbundet opsagt til 1. april. Ved forhandling oprettedes ny overenskomst. Timelønnen forhoiedes med 5 øre, fra 55 til 60 øre. Der fastsattes regler for antallet av lærlinge og bestemmelser om kun benyttelse av organiserte arbeidere. Avsluttedes 14. mai og er uopsigelig til 1. april 1911. Omf. 18 arbeidere.

134. **Kr.sund N.** Forbundet reiste i april krav om gjennomførelse av tariffmæssige arbeidsvilkaar i Kr.sund. Ved forhandlinger oprettedes overenskomst. Arbeidstiden forkortedes med 3 timer fra 60 til 57 timer pr. uke, timelønnen sattes til 60 øre (tidl. 50 og 60), 50 og 100 pct. for overtid (tidl. intet), lærlingskala og kun benyttelse av organiserte arbeidere, i overensstemmelse med arbeidernes krav. Avsluttedes 1. mai. Uopsigelig til 1. mai 1910. Omf. 12 arbeidere.

135. **Tønsberg.** Forbundet optok i juni maaned forhandlinger om gjennomførelse av tariffmæssige arbeidsvilkaar i Tønsberg. Der opnaades enighet om en overenskomst. Timelønnen forhoiedes med 5 øre, fra 50 til 55 øre, tillæg for overtid 25, 50 og 100 pct., tillæg for utenbys arbeide 10 øre pr. time, lærlingskala og kun benyttelse av organiserede arbeidere. Avsluttedes 23. juni og er uopsigelig til 1. juni 1909. Omf. 10 arbeidere.

Med arbeidsstans.

136. **Stavanger.** Den gjældende overenskomst blev av forbundet opsagt til 1. mai. Der opnaades enighet med mestrene om en ny overenskomst, hvorved timelønnen forhoiedes med 10 øre, fra 55 til 65. Imidlertid negtede murmestrenes landsforening at gaa med paa høiere timeløn end 60 øre, og murmestrene i Stavanger bøide sig for sin landsforenings avgjørelse. Arbeidet blev da nedlagt den 1. mai, og forbundet forela arbeidernes forlangende for de enkelte mestre til underskrift. En enkelt murer, der tidligere var ekskluderet av mesterforeningen paa en maate, som efter svendenes mening var i strid med den gjældende kontrakt, fandt sig ikke bundet av mesterforeningen og underskrev den nye overenskomst. Av avdelings 42 medlemmer kom de 30 straks i arbeide hos ham. Efterat konflikten hos de øvrige mestre hadde paagaat til den 28. mai, blev enighet opnaad i overensstemmelse med arbeidernes krav. Arbeidstid 54 timer pr. uke, timeløn 65 øre (tidl. 55), regler for lærlinge, kun benyttelse av organiserte arbeidere. Avsluttedes 30. mai. Uopsigelig til 1. mai

1911. Omf. 42 arbeidere. I understøttelse utbetalte forbundet kr. 487.00, hvorav kr. 364.00 var tilskud fra landsorganisationen.

137. **Kristiania.** Den i 1907 oprettede overenskomst blev av murmestrene allerede opsagt til utløp 1. mai. Ang. denne konflikts forløp se foran under „*Bygningskonflikten i Kristiania*“.

138. **Aalesund.** En murmester i Aalesund negtet at betale i overensstemmelse med tariffen. Arbeidet blev derfor nedlagt av 4 murere og stedet blokeret. I understøttelse til disse utbetaltes av landsorganisationen kr. 32.00.

Norsk stenhuggerforbund.

Uten arbeidsstans.

139. **Idefjorden og Fredrikstad distrikter.** Forbundet har efter længere tids forhandlinger gjennomført en tarif for „storsten“ og „finsten“ omf. Idefjorden og Fredrikstad distrikt, heri ogsaa indbefattet Kristiania. Arbeidstiden er $56\frac{1}{2}$ time pr. uke, timeløn 55 øre (tidl. 50 øre), forhøielse av akkordpriserne med ca. 10 pct. Overenskomsten er nu gjennomført for samtlige firmaers vedkommende; tidligere var der kun oprettet overenskomst med enkelte firmaer. Avsluttedes 13. juli. Uopsigelig til 1. juli 1910. Omf. ca. 350 arbeidere.

140. **Drammensfjorden og Grorud distrikter.** Ved forhandling er oprettet overenskomst, der fastsætter arbeidstiden til $56\frac{1}{2}$ time pr. uke, timelønnen til 55 øre samt fastsættelse av akkordpriser. Overenskomsten er oprettet med samtlige firmaer i distriktet. Avsluttedes 25. juni. Uopsigelig til 1. april 1911. Omf. ca. 150 mand.

141. **Gate- og kantstenstarif for Norge og Nordre Bohuslen.** Sammen med det svenske stenhuggerforbund er der ført forhandlinger om tarif for gate- og kantsten omf. Norge og Nordre Bohuslen. Enighet er opnaad om en overenskomst. Arbeidstiden sattes til $57\frac{1}{2}$ time pr. uke, lønnen forhøiedes med 10 pct., og forøvrig indeholder overenskomsten en række bestemmelser, der sikrer arbeiderne store fordele. Avsluttedes 31. december. Uopsigelig til 1. mai 1910. Omf. ialt 800 arbeidere.

Norsk bakerforbund.

Uten arbeidsstans.

142. **Sarpsborg.** Forbundet har ved forhandling oprettet en overenskomst, som fastsætter en mindsteløn av kr. 25.00 pr. uke for utlærte svende, nyutlærte det første aar 23 kr. Kost- og logisystemet ophævedes. 1 ukes sommerferie med fuld løn. Avsluttedes 15. juni. Gjælder 1 aar ad gangen med 3 maaneders gjensidig opsigelse. Omf. 18 arbeidere.

143. **Bergen.** Ved forhandling er gjennomført overenskomst i Bergen. Ukeløn for svende sattes til 22 kr. Avsluttedes 16. novbr. og er uopsigelig i 4 aar. Omf. 180 arbeidere.

Norsk møbelsnekkerforbund.

Uten arbeidsstans.

144. **Bergen.** Den gjældende overenskomst blev av forbundet opsagt til 1. april. Ved de førte forhandlinger lykkedes det ikke at opnaa enighet. Pladsene blev derfor opsagt. Ved fortsatte forhandlinger opnaaddes enighet om overenskomst inden opsigelsesfristens utløp. Arbeidstiden sattes til 57 timer pr. uke, mindstelønnen hævedes med 2 øre til 37 øre pr. time, akkordarbeidere er garanteret sin timeløn. Desuten erholdtes et almindeligt lønstillæg av 2 og 3 øre pr. time. Avsluttedes 7. april. Uopsigelig til 1. april 1911. Omf. 120 arbeidere.

145. **Kristiansand S.** Den gjældende overenskomst blev opsagt av mestrene til utløp 1. april. Inden opsigelsesfristens utløp opnaaddes imidlertid enighet om at fornye den gamle overenskomst med endel mindre forbedringer. Arbeidstid 57 timer pr. uke, mindsteløn 37 øre pr. time, tillæg for overtid 25 og 50 pct. (tidligere kun 25 procent), garanteret timeløn ved akkord. Avsluttedes 1. april. Uopsigelig til 1. april 1910. Omf. 20 arbeidere.

146. **Larvik.** I april fremsatte forbundet krav om indførelse av tariffmæssig overenskomst i Larvik. Tidligere ingen overenskomst. Da ordning ikke kom istand, blev pladsene opsagt til fratrædelse 5. mai. Enighet opnaaddes inden opsigelsesfristens utløp. Arbeidstiden sattes til 57 timer, tidligere alm. 59 timer pr. uke, mindsteløn 32 øre pr. time, tidligere gjennemsnitlig 29 øre, garanteret timeløn ved akkord. Gjælder kun 1 aar. Omf. 10 arbeidere.

147. **Haugesund.** Den gjældende overenskomst blev av forbundet opsagt til utløp 1. september. Enighet opnaaddes ikke ved de første forhandlinger, og pladsene blev opsagt til fratrædelse 5. september. Under opsigelsesfristen opnaaddes enighet om ny overenskomst. Arbeidstid 54 timer (tidligere 57), mindsteløn 35—37 øre pr. time (tidl. 30 øre), garanteret timeløn ved akkord. Desuten opnaaddes et alm. lønstillæg av 5 øre pr. time og om 1 aar yderligere 2 øre pr. time. Kun benyttelse av organiserte arbeidere. Avsluttedes 5. september. Uopsigelig i 2 aar. Omf. 21 arbeidere.

148. **Kristiansund S.** I august fremsatte forbundet krav om gjennomførelse av tariffmæssige arbeidsforhold i Kristiansund. Enighet opnaaddes ikke, og pladsene blev opsagt til fratrædelse 7. september. Under opsigelsesfristen enedes man om en overenskomst. Arbeidstid 57 timer pr. uke (tidl. 60), mindsteløn 35 øre pr. time (tidligere løn 0.30—0.35, ikke mindsteløn), tillæg for overtid 25 og 50 pct. (tidligere intet), garanteret timeløn ved akkord. Desuten et alm. lønstillæg av 10 pct. og yderligere en forhøielse av 3 øre pr. time fra 1. sept. 09. Avsluttedes 2. november. Uopsigelig til 1. september 1910. Omf. 12 arbeidere.

149. **Hamar.** I oktober fremsatte forbundet krav om gjennomførelse av tariffmæssige forhold i Hamar. Ved forhandling opnaaddes enighet om overenskomst. Arbeidstid 57 timer pr. uke (tidligere 60), mindsteløn 37 øre pr. time (tidligere løn 30—35 øre, ikke garanteret),

tillæg for overtid 25 og 50 pct. (tidligere intet), garanteret timeløn ved akkord, kun benyttelse av organiserte arbeidere. Avsluttet 1. novbr. Uopsigelig til 1. april 1911. Omf. 11 arbeidere.

Med arbeidsstans.

150. **Trondhjem.** Den gjældende overenskomst blev av forbundet opsagt til utløp 1. april. Enighet opnaaddes ikke ved forhandlingerne, og pladsene blev opsagt til fratrædelse 8. april. Under opsigelsesfristen førtes forhandlinger med nordenfjeldske distriktsstyre av Norsk arbeidsgiverforening uten resultat. Arbeidet blev derfor nedlagt. Der blev senere optat forhandlinger mellem arbeidsgiverforeningens centralstyre og sekretariatet, og man enedes tilslut om en overenskomst, der vedtoges av parterne. Arbeidstiden sattes til 57 timer pr. uke (tidligere 60), mindsteløn 38 øre pr. time, fra 1910 40 øre (tidligere 30 øre), garanteret timeløn ved akkord. Desuten et alm. lønstillæg av 4 øre pr. time. Avsluttedes 5. mai. Uopsigelig til 1. april 1911. Omf. 33 arbeidere. Konflikten paagik fra 8. april til 5. mai. I understøttelse utbetalte forbundet kr. 701.29. I tilskud fra landsorganisationen utbetaltes kr. 306.00.

151. **Skien.** I mars fremsatte forbundet krav om tariffmæssige arbeidsvilkår i Skien. Tidligere ingen overenskomst. Enighet opnaaddes ikke, pladsene blev opsagt og arbeidet nedlagt den 25. mai. Konflikten paagik indtil 9. august, da enighet opnaaddes om en overenskomst. Arbeidstid 56 timer pr. uke (tidl. 57½), mindsteløn 40 øre (tidligere ingen mindsteløn, gjennomsnittsløn 37 à 38 øre), tillæg for overtid 25 og 50 pct. (tidligere intet). Avsluttedes 2. aug. Uopsigelig til 1. juli 1910. Omf. 19 arbeidere. I understøttelse udbetalte forbundet kr. 1870.69, hvorav kr. 1345.50 var tilskud fra landsorganisationen.

152. **Gjøvik.** I april fremsatte forbundet krav om gjennomførelse av tariffmæssige arbeidsvilkår i Gjøvik. Tidligere ingen tariff. Forhandlingerne førte ikke til enighet, pladsene blev opsagt og arbeidet nedlagt den 19. juli. Fortsatte forhandlinger førte dog snart til enighet om en overenskomst. Arbeidstiden sattes til 57 timer (tidl. 60), mindsteløn 37 øre (tidl. gjennomsnittsløn 32 øre), tillæg for overtid 25 og 50 pct. (tidl. intet), garantert timeløn ved akkord, for arbeide utenfor verkstedet 10 pct. tillæg. Desuten et almindelig lønstillæg for samtlige svende av 5 øre pr. time. Avsluttedes 1. aug. Uopsigelig i 2 aar. Omf. 18 arbeidere. Arbeidsstansning paagik fra 19. til 29. juli. I understøttelse utbetalte forbundet kr. 94.50, hvorav tilskud fra landsorganisationen kr. 72.00.

153. **Arendal.** Ved A/s Arendals møbelfabrik foretoges angrep paa foreningsretten, idet avdelingens ledende mænd blev avskediget, fordi „de agiterte“ for tilslutning til organisationen. Forbundet protesterte herimot og da dette ikke førte til noget, blev arbeidet nedlagt den 11. juli. Konflikten paagik indtil 23. aug. Fabrikken gik da med paa at indta den avskedigede arbeider, et bebudet saksanlæg mod foreningen i anledning blokademeddelelser blev tat tilbake og tariffmæssig overenskomst blev opprettet. Arbeidstiden sattes til 56 timer,

mindsteløn 37 øre pr. time (tidl. ingen mindsteløn), tillæg for overtid 25 og 50 pct. (tidl. intet), garantert timeløn ved akkord. Uopsigelig i 2 aar. Omf. 16 arbeidere. I understøttelse utbetalte forbundet kr. 1027.00, hvorav kr. 660.00 var tilskud fra landsorganisationen.

154. **Fr.hald.** I september fremsatte forbundet krav om gjennomførelse av tariffmæssige arbeidsvilkaar i Fr.hald. Tidligere ingen overenskomst. Enighet opnaaddes ikke og arbeidet nedlagdes den 15. novbr. Ved fortsatte forhandlinger opnaaddes der enighet om overenskomst. Arbeidstiden sattes til 57 timer pr. uke (tidl. 60 timer), mindsteløn 37 øre pr. time (tidl. løn 0.30—0.35), garantert timeløn ved akkord, tillæg for overtid 25 og 50 pct. (tidl. intet), alm. lønstillæg 3 øre pr. time. Avsluttedes 2. decbr. Uopsigelig til 1. septbr. 1910. Omf. 14 arb. Arbeidsstansningen paagik til 4. decbr. I understøttelse utbetalte forbundet kr. 260.50, hvorav kr. 130.00 var tilskud fra landsorganisationen.

Norsk havne- og transportarbeiderforbund.

Uten arbeidsstans.

155. **Kr.ania transportarbeideres forening.** Forbundet fremsatte i aug. krav om gjennomførelse av tariffmæssige arbeidsvilkaar ved speditions- og transportbyraaerne i Kr.ania. Ved forhandlinger opnaaddes enighet om en overenskomst, der fastsetter arbeidstiden til 60 timer pr. uke, mindsteløn 22 kr. pr. uke (tidl. løn 16—20 kr.), tillæg for overarbeide 40, 50 og 80 øre pr. time. Avsluttedes 2. septbr. Uopsigelig til 15. aug. 1910. Omf. 115 arbeidere.

156. **Kr.ania toldbodarb.s forening.** 3. oktbr. gjennomførtes ved forhandling en overenskomst, der fastsetter arbeidstiden til 60 timer pr. uke, timeløn 60 øre (tidl. 50). Overenskomsten er avsluttet med 3 mdr.s gjensidig opsigelse. Omf. 56 arbeidere.

Med arbeidsstans.

157. **Kr.ania lossearb.s forening** indsendte allerede i forrige aar til Kr.a kulimportører et forslag til overenskomst. Kulimportørerne svarte foreningen, at de hadde oversendt forslaget til arbeidsgiverforeningen. Der blev saa optat forhandlinger med Kr.a distriktsstyre av Norsk arbeidsgiverforening og havne- og transportarbeiderforbundet. Enighet opnaaddes ikke ved disse forhandlinger, idet importørerne, istedetfor at gaa til forhoielse, foretok adskillige reduktioner av de allerede bestaaende lønninger, som vilde hat tilfølge en mindrefortjeneste av mellem 60—70 kr. pr. mand pr. aar. Lossearbeiderne nedla da arbeidet hos de importører, med hvem de ikke hadde kontrakt. Med 3 av importørerne hadde foreningen kontrakter, der først utløp 29. april. Som mottrek mot arbeidsstansningen besluttet saa kulimportørerne at oprette et „kontor“ i likhet med det som blev opprettet under bryggearbeiderkonflikten i 1899. Der indrykkedes i en mængde blade annonser om at „fast plads“ kunde erholdes, løn 1200 kr. osv. Desværre syntes det som om mange arbeidere hadde ladet sig lokke av det smukke avertissement. Paa foranledning av sekretariatet optoges

saa forhandlinger direkte mellem arbeidsgiverforeningens centralstyre og landsorganisationen. Efter en række møter opnaaddes enighet. Overenskomsten er væsentlig en fastslaaen av de gamle satser, saaledes at importørernes paatænkte reduktioner ikke blev gjennomført. Overenskomsten indeholder ogsaa endel forbedringer, saaledes med hensyn til arbeidstiden etc. Avsluttedes 26. mars og er uopsigelig til 26. mars 1911. Omf. 160 arbeidere.

158. **Kr.a yngre bryggearbeiderforening** fremsatte i aug. for dampskibsekspeditorernes forening krav om forandring i løns- og arbeidsvilkaaene. Sekretariatet godkjendte de indsendte krav. Imidlertid fik sekretariatet fra arb.sgiverforeningen en skrivelse indeholdende paastand om, at der mellem Kr.a dampskibsekspeditorers forening og Kr.a yngre bryggearbeideres forening bestod en kollektiv overenskomst gjældende til 1909, og det henstilledes til sekretariatet at sørge for at bryggearbeiderforeningen tok de reiste krav tilbake. Ut fra den forutsætning, at der bestaar en kollektiv overenskomst mellem *foreningerne* omfattende saavel løn som arbeidsforhold, besluttet saa bryggearbeiderne at ta de fremsatte krav tilbake. Men samtidig fandt bryggearbeiderne, at det var overflødig at der foruten *fællesoverenskomsten* ogsaa yderligere skulde bestaa en *enkeltmandskontrakt* mellem dampskibsekspeditorernes forening og den enkelte arbeider. Ca. 400 av bryggearbeiderforeningens medlemmer, som var bundet paa denne maate med 3 maaneders opsigelse, blev derefter enige om at opsi disse kontrakter og bemyndige foreningens tillidsmænd til paa sine vegne at opsi kontrakterne. Dette blev meddelt dampskibsekspeditorerne i skrivelse av 10. septbr., saaledes at kontraktsforholdet med den enkelte arbeider skulde være løst den 10. decbr. d. a. Samtidig erklærte bryggearbeiderne, at de fremdeles — efter den 10. december — var villig til at arbeide paa de betingelser, som er anført i den kollektive overenskomst. I anledning herav fik sekretariatet paany en skrivelse fra arbeidsgiverforeningens centralstyre, hvori bævdedes, at bryggearbeidernes optræden var brudd paa overenskomst og likeledes anmodedes sekretariatet at gi transportarbeiderforbundet og bryggearbeiderforeningen bestemt besked herom. Sekretariatet svarte arbeidsgiverforeningen i skrivelse av 3. oktober, at man ikke var enig med centralstyret i, at opsigelsen av enkeltmandskontrakter var brudd paa overenskomsten.

Dampskibsekspeditorerne søkte da ved lokkende avertissementer at hverve nye arbeidere, der skulde tiltræde den 10. december, den dag, da de gamle arbeideres enkeltmandskontrakter utløp. Bryggearbeiderne ansaa dette for et brud paa den kollektive overenskomst og enkeltmandskontrakterne og nedla straks arbeidet. Til en begyndelse virket arbeidsstansningen meget effektivt og vilde vistnok endt med fordel for arbeiderne, hvis organisationsforholdene ved bryggerne hadde været anderledes ordnet. Konflikten viste det uholdbare i, at Kristiania bryggearbeideres organisation er opstykket i flere foreninger. De vanskeligheter, som derved opstod, var for en stor del aarsaken til det nederlag, som Kristiania yngre bryggearbeiderforening led. Og det bør være bryggearbeidernes første opgave at opta arbeidet for en rekonstruktion av organisationen ved bryggerne, saa der kan bli mere enhet i bestræbelserne og mere kraft i ledelsen.

Det viste sig imidlertid, at dampskibsekspeditørernes avertissement hadde virket. Der indløp daglig ansøkninger om at erholde plads ved kontoret, og efter sigende var der inkommet henimot 500 ansøkninger. Den 8. november indkaldte forbundet repræsentanter for de forskjellige avdelinger langs kysten til konferanse ang. situationen, men noget resultat kom der vistnok ikke ut av den konferanse. Ialfald fortsatte konflikten som hittil, uten at yderligere arbeidsstansning blev iverksat. Foruten Kr.a yngre bryggearbeiderforening er der ved Kristiania brygger endnu 4 foreninger tilsluttet Norsk havne- og transportarbeiderforbund. Forbundsstyret besluttet, at alt arbeide ved bryggerne skulde stanses fra 16. november, men ved avstemning i foreningerne viste det sig, at der ikke var nogen stemning herfor. Der blev under konflikten gjentagende forsøkt mægling. Først forsøkte statsminister Gunnar Knudsen at mægle; men arbeidsgiverne fremkom herunder med et „tilbud“, som var av den natur, at de selv dagen efter maatte ta avstand herfra. Senere forsøkte hr. advokat Ludvig Meyer at mægle, men heller ikke dette førte til noget efter arbeidernes mening akseptabelt resultat. Da stillingen paa grund av de mange streikbrytere imidlertid blev uholdbar, besluttet Kr.a yngre bryggearbeiderforening i møte 18. november at hæve streiken, efterat den hadde paagaat i 16 dage.

Norsk skrædderforbund.

Uten arbeidsstans.

159. **Drammen.** Den gjældende overenskomst blev av forbundet opsagt til utløp 1. mai. Ved forhandling opnaaddes enighet om en ny overenskomst. Arbeidstid 60 timer pr. uke, mindsteløn 21 kr. pr. uke (tidl. 20 kr.), 15 pct. forhøielse paa akkordpriserne. Avsluttedes 1. mai. Uopsigelig til 1. mai 1911. Omf. 33 arbeidere.

160. **Kristiansand S.** Den gjældende overenskomst blev opsagt av forbundet til 1. mai. Ved forhandling opnaaddes ny overenskomst. Arbeidstid 60 timer pr. uke, mindsteløn 20 kr. pr. uke (tidl. 18 kr.), 15 pct. forhøielse paa akkord. Uopsigelig i 2 aar. Omf. 20 arbeidere.

161. **Arendal.** Den gjældende overenskomst blev av forbundet opsagt til 1. april. Ny overenskomst gjennemførtes ved forhandling. Arbeidstid 60 timer pr. uke, mindsteløn 22 kr. (tidl. 20 kr.), 12 pct. forhøielse paa akkord. Avsluttet 24. april. Uopsigelig i 2 aar. Omf. 30 arbeidere.

162. **Tønsberg.** Den gjældende overenskomst blev av forbundet opsagt til utløp 1. april. Ny overenskomst gjennemførtes ved forhandling. Arbeidstid 60 timer pr. uke, mindsteløn 21 kr. (tidl. 20 kr.), 12 pct. forhøielse paa akkord. Uopsigelig i 2 aar. Omf. 24 arbeidere.

Norsk bokbinderforbund.

Uten arbeidsstans.

163. **Kristiania.** Den gjældende overenskomst blev av forbundet opsagt til utløp 1. september. Ved forhandling opnaaddes enighet om

ny overenskomst. Av den nye tarifs hovedbestemmelser kan nævnes at den ukentlige arbeidstid er nedsat fra 56½ til 54 timer. For overtid betales et tillæg til den almindelige løn av 40 pct. fra kl. 7—10 aften og for alt andet overarbeide 75 pct. Mindstelønnen er hævet fra 22 til 25 kroner uken for svende 3 aar efter læretidens utløp. Kvindelige arbeidere faar en mindsteløn av 14 kroner, naar de har arbeidet i faget i 3 aar. Ogsaa for de første aar, læreaarene, er mindstesatser vedtat. Styktarif med noget forhøiede priser er vedtat for de kvindelige arbeidere, mens styktarif for svendenes vedkommende er forutsat at skulle være istandbragt inden 1. juli 1909. Alle arbeidere, saavel styk- som ukearbeidere, skal ha 3 dages sommerferie med bibehold av løn. Samtidig med tariffens ikrafttræden har mestrene vedtat en lær- lingseskala. Tariffen er uopsigelig til 1. september 1912. Omf. 400 arbeidere.

164. **Skien og Porsgrund.** I september fremsatte forbundet krav om gjennomførelse av overenskomst i Skien og Porsgrund. Ved forhandling opnaaddes enighet om en saadan. Arbeidstiden er fastsat til 54 timer pr. uke, mindsteløn for utlærte arbeidere det første aar 20 kr., andet aar 23 kr. og derefter 25 kr. Endvidere er gjennomført mindsteløn for kvinder og lærlinge. Svende, som tidligere hadde 25 kr. og derover faar et tillæg av 10 pct. 8 dages sommerferie uten fratræk i lønnen er fastsat i tariffen. Uopsigelig til 1. september 1911. Omf. 16 arbeidere.

Norsk slagter- og pølsemakerforbund.

Uten arbeidsstans.

165. **Svanevikens pøsefabrik, Bergen.** I mars fremsatte forbundet krav om gjennomførelse av overenskomst ved Svanevikens pøsefabrik. Enighet opnaaddes ved forhandling. Arbeidstid 60 timer pr. uke, timeløn fra 25—38 øre. Der opnaaddes et alm. tillæg av 2 kr. pr. uke og yderligere 2 kr. fra 15. oktober for de lavest lønnede. Uopsigelig til 31. december 1909. Omf. 12 arbeidere.

Med arbeidsstans.

166. **Stavanger.** Den i forrige beretning omtalte streik blandt slagterne i Stavanger paagik fra 2. december 07 til 10 februar 08, hvorefter konflikten hævedes uten resultat. I understøttelse utbetalte landsorganisationen kr. 599.00. Omf. 8 arbeidere.

Tricotagearbeiderskernes forbund.

Uten arbeidsstans.

167. **Stavanger.** Forbundets avdeling i Stavanger fremsatte krav om gjennomførelse av tariffmæssige arbeidsvilkaar. Efter længere tids forhandlinger og efterat pladsene hos den største fabrikant var opsagt opnaaddes enighet om overenskomst. Arbeidstiden sattes til 55 timer pr. uke. Der opnaaddes en lønsforhøielse fra 15—20 pct., likesom arbeidsforholdene idethele regulertes til det bedre. Avsluttedes 4. december. Uopsigelig til 1. oktober 1910. Omf. 40 arbeidere.

De enkeltvis tilsluttede foreninger.

Uten arbeidsstans.

168. **Fredriksværns repslagerforening.** Foreningen fremsatte i januar krav om gjennomførelse av overenskomst om arbeidsvilkårene. Enighet oppnaaddes ved forhandling. Arbeidstiden sattes til 60 timer pr. uke, timeløn 31½ øre (tidl. 30 øre), garantert timeløn ved akkord, minst 32½ øre pr. time. Desuten oppnaaddes i tillæg paa akkordpriserne ca. 10 pct. Avsluttedes i januar og er uopsigelig til 31. december 1910. Omf. 12 arbeidere.

169. **Kristiania korkskjærerforening.** Foreningen opsa den gjældende overenskomst til utløp 15. juli. Fabrikanterne oversendte saken til arbeidsgiverforeningen og forhandlinger optoges mellem Kristiania distriktsstyre av N. A. og sekretariatet. Enighet oppnaaddes om en overenskomst, der vedtoges av parterne. Arbeidstiden sattes til 59 timer pr. uke, timearbeide betales med 50 øre pr. time, akkordpriserne forhøiedes med gjennemsnittlig ca. 9 pct., kvindelige arbeidere (sorterersker) erholdt en ukentlig løn av kr. 6.00 det første aar, 2det aar 8 kr., 3die aar 10 og derefter 11 kr. pr. uke. Overtidsarbeide fik et tillæg av 25, 50 og 100 pct. Avsluttedes 15. juli og er uopsigelig til 1. juli 1911. Omf. 91 arbeidere.

170. **Logarvernes forening, Kristiania.** I mai fremsatte foreningen krav om gjennomførelse av **tarifmæssige** arbeidsvilkår i garverfaget. Enighet oppnaaddes ikke ved de mellem svendene og mestrene førte forhandlinger, hvorfor saken av garvermestrenes faggruppe oversendtes arbeidsgiverforeningen til videre behandling. Forhandlinger optoges saa mellem sekretariatet og N. A. distriktsstyre. Efterat pladsene var opsagt lykkedes det forhandlerne at enes om et forslag, der vedtoges av parterne. Der var tidligere ingen ordentlig tarif i faget, kun en avtale om løn. I den nye overenskomst fastsattes arbeidstiden til 59 timer pr. uke, mindsteløn for svende og specialarbeidere kr. 23.00, fuld betaling for indtræffende helligdage, tillæg for overarbeide 25, 50 og 100 pct. Desuten erholdt samtlige arbeidere et lønstillæg av 1 kr. pr. uke, og for de arbeidere som hadde under 24 kr. pr. uke 1. mai 1908 yderligere 1 kr. i tillæg fra 1. januar 1909. Avsluttedes 9. juli. Uopsigelig til 1. mai 1911. Omf. 73 arbeidere.

Med arbeidsstans.

171. **Stukkaterernes fagforening, Kristiania.** Den gjældende overenskomst blev av foreningen opsagt til utløp 1. april. Ved de første forhandlinger oppnaaddes ikke enighet, hvorfor pladsene blev opsagt og arbeidet nedlagt den 7. mai. Efter 10 dages arbeidsstans oppnaaddes enighet om ny overenskomst. Arbeidstiden sattes til 60 timer pr. uke, timeløn 55 og 60 øre (tidl. 55), forhøielse av akkordpriserne. Uopsigelig til 1. april 1911. Omf. 21 arbeidere. I understøttelse utbetaltes 121 kr., hvorav fra landsorganisationen 67 kr.

172. **Tobaksarbeidernes forening, Kristiania.** Foreningen fremsatte i september krav om lønstillæg ved J. A. Tiedemanns tobaksfabrik.

Ved forhandling enedes man om et tillæg av kr. 1.50 pr. uke for mandlige dagarbeidere, for kvindelige dagarbeidere forhøiedes lønnen med henholdsvis 30 og 60 øre pr. uke. Overenskomsten gjælder til 15. september 1909. Omf. ca. 40 arbeidere.

173. **Fyrstikarbeidernes forening, Kristiania.** Omtalt foran under post 3.

*

De foran omtalte 173 lønsbevægelser omfatter ialt 16,605 arbeidere.

Voldgiftskjendelser 1908.

Norsk arbeidsmandsforbund.

1. **Katfos cellulosefabrik.** Den 6. januar sattes voldgiftsret i anl. tvist ved Katfos cellulosefabrik.

Følgende spørsmål forelaa:

1. Var det ved opprettelse av den mellem Katfos cellulosefabrik og Norsk arbeidsmandsforbund nu bestaaende overenskomst forutsat, at produktionen vilde økes til den nuværende høide? og at der i renseriet trænges mere hjælp?

2. Hjemler overenskomsten Katfos cellulosefabrik ret til at paalægge renserilaget utgifter til en ekstra mand, der indsættes av fabrikken?

Voldgiftsretten avga til spørsmålene følgende enstemmige besvarelse:

Til 1. Det var ved istandbringelsen av overenskomsten av 17. december forutset, at produktionen vilde økes, men ikke til den nuværende høide, idet man dengang kun hadde for øie anskaffelse av en ny dampkjedel og ny stoffinge, ikke derimot den senere indførte forkortede kokemetode. Der var overensstemmende hermed stillet i utsigt en forøkelse av ukeproduktjonen (171 tons) med 10—15 tons mot nu opnaadd samlet produktion ca. 200 tons.

Til 2. Fabrikken ansees ikke berettiget til at forandre satserne saaledes, at arbeiderne ikke helt ut faar den indtægtsforøkelse, som er en følge av, at der er anskaffet ny dampkjedel og ny stoffinge. Kun under betingelse av, at arbeiderne helt ut beholder denne indtægtsforøkelse er fabrikken berettiget til at paalægge renserilaget utgifterne til en av fabrikken ansat ekstramand.

Retten bestod av E. Hagerup Bull (opmand), Cath. Bang, Th. Sommerfeldt, Joh. Fr. Lied, P. Fjeld, Joh. L. Andersen, og Joh. Karlgren.

2. **Sulitjelma.** I begynnelsen av aaret opstod tvist om forstaaelsen overenskomsten mellem forbundet og Sulitjelma aktiebolags gruber, hvorefter voldgiftsret blev nedsat den 10. april i Trondhjem.

Følgende forelaa til behandling:

1. Arbeiderne i Smeltehytten mente sig berettiget til de i overenskomsten fastslaaede procenttillæg for helligdagsarbeide, mens bolaget holdt paa at dette arbeide, som var ordinært, ikke berettiget til procenttillæg. Arbeidet i hytten maatte nemlig drives kontinuerlig saavel son- som virkedage og var der av den grund indført 8-timers skift.

I dette spørsmål fik bolaget rettens enstemmige medhold.

2. Bolaget hadde ved flere anledninger slaaet 2 eller flere akkorder i løpet av 1 maaned sammen og utlønnet overet. Dette fandt grubearbeiderne sig misfornøiet med, idet det ofte indtraf, at den ene akkord var saa daarlig, at arbeiderne paa langt nær tjente den garanterte mindsteløn, mens den anden kunde gi et bra overskud; men ved at slaa begge akkorder sammen, tjente de saavidt mindstelønnen paa begge akkorder tilsammen. Arbeiderne forlangte derfor at hver akkord skulde opgjøres for sig og at mindstelønnen skulde være garantert i hver enkelt akkord.

Spørsmålet var av principiel natur. Arbeidsgivernes repræsentanter i voldgiftsretten stemte for bolagets opfatning. Arbeiderne fik dog i dette spørsmål medhold, idet opmanden sluttet sig til arbeidernes standpunkt.

Voldgiftsretten bestod av o.r.sakf. Bauch (opmand), direktør Getz, ingeniør Jürgens, Rich. Hansen og Ole Laula.

3. **Kiærs bruk, Fr.stad.** Den 4. novbr. sammentraadte voldgiftsret i anledning tvist ved Kiærs bruk, Fr.stad.

Tvisten omfattet følgende:

Kiærs bruk ved Fr.stad bestaar av 2 bruk, der sædvanligvis benævnes øvre og nedre bruk. Ved øvre bruk er imidlertid fra begyndelsen av 1907 igangsatt kassebordfabrikation for eksport, og denne er efterhvert utvidet paa samme tid som høvellastproduksjonen i samme forhold er gaat tilbake. Ved forhandlingerne sommeren 1907 for de 6 bruk i Fr.stad blev fastsat grundlaget for overenskomstene og satserne opsatt derefter. Ved den endelige ordning med tariffernes underskrift av arbeidsgiverforeningen og arbeidsmandsforbundet blev man paa forhaand enige om forhandlernes indtagne passus: „*Alle akkorder og lønninger, der ikke nedenfor er omhandlet, forblir uforandret.*“

Bruket foretok imidlertid lønsreduksjon ved kassefabrikken, idet der hævdedes, at denne stod utenfor overenskomsten. Arbeiderne protesterte herimot, og saken kom til forhandling og voldgift.

Hovedgrunlaget, som arbeidsgiverne bygget sin fremstilling paa, var, at der før den almindelige overenskomsts indgaaelse skulde være avtalt, at kassebordfabrikken ikke skulde omfattes av overenskomsten.

Voldgiftsret sammentraadte den 4. november. Efter en række møter avsa retten kjendelse i medhold av arbeidernes opfatning, idet bruket ikke kunde avgi noget bevis for sin paastand om, at der var indgaaet avtale om, at kassebordfabrikken ikke skulde omfattes av overenskomsten. Et av rettens medlemmer var ikke enig i kjendelsen.

Voldgiftskjendelsen var av stor betydning. Ved kassebordfabrikken arbeider 200 mand, der vilde faa avslag i akkordsatsen, hvis bruket hadde faa medhold. Retten bestod av assessor Christiansen (opmand), Einar W. Egeberg, Cæsar Bang, B. M. Kopperud, G. Sethil, Sverre Iversen og B. Erichsen.

Norsk jern- og metalarbeiderforbund.

4. Utover vaaren blev endel verksteder indmeldt i arbeidsgiverforeningen, og som følge herav blev der forhandlinger om, hvorvidt og paa hvilke betingelser disse skulde tiltræde apriloverenskomsten. Bl. a.

gjaldt det endel specialfabrikker, som man mente stod i en saadan stilling, at der kunde være behov for særskilte mindstelønsbestemmelser i henhold til overenskomstens § 4. Da man ikke kom til enighet om forstaaelsen herav, forlangte arbejdsgiverforeningen nedsat en voldgiftsret til paadømmelse av stridspunkterne. Voldgiftsretten blev sat den 31. mars.

Efter en række møter avsa voldgiftsretten enstemmig kjendelse, hvorav vi refererer et kort utdrag.

Følgende spørmaal er forelagt voldgiftsretten:

- 1 a. Hvad forstaaes ved den i § 4 i overenskomsten av 15. april 1907 benyttede betegnelse „enkelte specialgrupper og fabrikker“, og kan § 4 finde anvendelse for nogen av de i § 21 nævnte bedrifter?
- 1 b. Er bedrifterne A. P. Foss og Viig & Vraalsen av en saadan art, at overenskomstens § 4 her kan komme i anvendelse?
- 1 c. Hvorledes er sidste punktum i § 4 at forstaa?
2. Hvorledes er § 5 og § 22 i overenskomsten av 15. april 1907 at forstaa med hensyn til spørmaalet om lønstillæg for arbeidere i bedrifter, som indmelder sig i Norsk arbejdsgiverforening efter overenskomstens ikrafttræden?

Besvarelse:

Ad spørmaal 1 a:

Den i overenskomsten av 15. april 1907 § 4 benyttede betegnelse „enkelte specialgrupper og fabrikker“ er saaledes at forstaa, at hvor arbeidets specielle art eller specielle forhold, hvorunder arbeidere befinder sig, eller som vedrører den enkelte fabrik, gjør det rimelig eller nødvendig, aapner paragraffen adgang til at fastsætte særskilte mindstelønssatser for enkelte specialgrupper av arbeidere eller for enkelte fabrikker. § 4 kan ogsaa finde anvendelse for de i § 21 nævnte fabrikker.

(Første del av 1 a gik væsentlig i retning av arbejdsgivernes opfatning, mens sidste del gav arbeiderne helt ut medhold i deres paastand.)

Ad spørmaal 1 b:

Nei. Jfr. det i præmisserne uttalte.

I præmisserne anføres bl. a.: Inden retten har ogsaa været vakt spørmaal om, hvorvidt der er adgang til efter § 4 at anordne særskilte mindstelønssatser for vegtarbeidere, som selvstændig kan utføre de i faget forekommende særlig vanskelige arbeider (jfr. den tidligere tarifs §§ 1—3. Dette spørmaal er imidlertid ikke forelagt for retten og har som følge derav heller ikke været gjenstand for særlig procedure eller bevisførsel. Retten har derfor ikke fundet sig beføiet til at avgjøre det. Det staar saaledes fremdeles aapent.

(Her fik arbejdsgivernes opfatning medhold med den i præmisserne nævnte reservation.)

Ad spørmaal 1 c:

§ 4 sidste punktum er saaledes at forstaa, at hvis parterne ikke

kommer til enighet om mindstelønssatsernes størrelse, kan hvemsomhelst av dem kræve denne fastsat ved voldgift.

(Arbeidernes opfatning fik her fuldt ut medhold av voldgiftsretten.)

Ad spørsmåal 2:

Lønstillæg ved nytiltrædende bedrifter blir at tilstaa, hvis de tidligere lønninger ikke staar i rimelig forhold til de efter § 5 forhøiede lønninger ved de i arbeidsgiverforeningen før staaende bedrifter, og tillægget blir i tilfælde at fastsætte saaledes, at dette forhold tilveiebringes.

(Voldgiftsrettens avgjørelse i dette spørsmåal gik væsentlig i retning av arbeidernes opfatning.)

Voldgiftsretten bestod av E. Hagerup-Bull (opmand), S. Nergaard, I. C. Roshauw, A. Nilsen, Gunnar Ousland, H. Østerholt og G. A. Eklund.

Tabel I.

Over-

over de tilsluttede organisationers medlemsforhold samt indbetalt ekstrakontin-

	Organisation	Antal afdelinger	Antal medlemmer	
			Heltbetalende	Halvtbetalende
1	Norsk arbejdsmandsforbund	262	18025	2625
2	— jern- og metalarbejderforbund	73	6448	1070
3	— træarbejderforbund	35	2040	60
4	— centralforening for boktrykkere	30	1145	482
5	— havne- og transportarbejderforbund	13	1306	—
6	— formerforbund	22	832	95
7	— skotøiarbejderforbund	14	787	103
8	— murerforbund	22	861	—
9	— stenhuggerforbund	30	562	32
10	— møbelsnekkerforbund	18	484	26
11	— baker- og konditorforbund	21	590	—
12	— malerforbund	13	298	6
13	— bokbinderforbund	6	224	168
14	— slagter- og pølsemakerforbund	2	48	—
15	Kr.a sporvejsfunktionærers forening	1	140	—
16	Tricotagearbejdernes forbund	1	—	107
17	Fyrstikarbejdernes forening	1	83	—
18	Cigararbejdernes —	1	32	25
19	Hattearbejdernes —	1	39	21
20	Sukkervarearbejdernes —	1	25	30
21	Korkeskjærernes —	1	37	8
22	Kristiania repslagerforening	1	16	21
23	Logarvernes —	1	30	—
24	Kr.a hanskemaker —	1	28	—
25	Holmenkolbanens —	1	25	—
26	Hanskesyerskernes —	1	—	25
27	Stukkatorernes —	1	21	—
28	Følgildernes fagforening, Kristiania	1	16	3
29	Fredriksværens repslagerforening	1	10	—
30	Hvitgarvernes forening	1	10	—
Tilsammen		577	34163	4907

sigt

gent til landsorganisationen og mottat streikeunderstøttelse av samme i 1907.

31. december					
Tilsammen	Indbetalt streikekontingent	Utbetalt streikeunderstøtt.	Streikekonting. netto	Streikeunderstøtt. netto	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
20650	141307,20	249822,00	—	108514,90	1
7518	69153,20	17238,00	51915,20	—	2
2100	17505,00	22086,76	—	4581,76	3
1627	15306,85	571,99	14734,86	—	4
1306	—	—	—	—	5
927	9418,80	584,00	8834,80	—	6
890	7190,50	4644,00	2546,50	—	7
861	6812,00	5324,00	1488,00	—	8
594	5302,50	220,00	5082,50	—	9
510	4997,00	800,00	4197,00	—	10
590	3818,00	—	3818,00	—	11
304	3627,40	682,70	2944,70	—	12
392	3001,05	768,00	2233,05	—	13
48	—	304,00	—	304,00	14
140	1479,40	—	1479,40	—	15
107	242,00	—	242,00	—	16
83	967,60	—	967,60	—	17
57	675,50	—	675,50	—	18
60	537,90	—	537,90	—	19
55	455,15	—	455,15	—	20
45	469,50	—	469,50	—	21
37	336,75	—	336,75	—	22
30	248,80	—	248,80	—	23
28	310,70	45,33	265,37	—	24
25	—	—	—	—	25
25	172,35	—	172,35	—	26
21	147,60	—	147,60	—	27
19	152,10	—	152,10	—	28
10	132,20	—	132,20	—	29
10	102,00	—	102,00	—	30
39070	293869,05	303090,78			

Tabel II.

Samlet

over organisationernes medlemsantal, indtægter

	Organisationer	Samlet medlemsantal (ifølge tab. I)	Kassebeholdning fra forrige aar	Samlet aarsindtægt
			Kr.	Kr.
1	Norsk arbejdsmandsforbund	20650	52538,54	572637,33
2	— jern- og metalarbejderforbund . . .	7518	215002,12	299771,73
3	— træarbejderforbund	2100	16173,41	54453,66
4	— centralforening for boktrykkere . .	1627	78279,57	90333,31
5	— havne- og transportarbejderforbund	1306	1039,06	9291,53
6	— formerforbund	927	35201,01	35788,31
7	— skotøiarbejderforbund	890	4940,16	17332,64
8	— murerforbund	861	10317,84	19948,45
9	— stenhuggerforbund	594	630,30	16904,72
10	— baker- og konditorforbund	590	—	25179,11
11	— møbelsnekkerforbund	510	6571,35	14029,81
12	— malerforbund*)	304	—	—
13	— bokbinderforbund	392	7486,03	6946,93
14	— slagter- og pølse-makerforbund . .	48	—	801,85
15	Kristiania sporvejsfunktionærers forening.	140	1086,58	2113,75
16	Tricotagearbejderskernes forbund, Kr.a.	107	299,43	758,24
17	Fyrstikarbejdernes forening — . . .	83	1998,19	1648,50
18	Cigararbejdernes — — . . .	57	2098,85	1566,76
19	Hattearbejdernes — — . . .	60	1942,65	1393,91
20	Sukkerwarearbejdernes — — . . .	55	1495,26	1080,47
21	Korkeskjærernes — — . . .	45	169,45	1234,15
22	Kr.a. replagerforening — — . . .	37	381,70	697,67
23	Logarvernes forening. — — . . .	30	2448,41	846,00
24	Kr.a. hanskemakerforening — — . .	28	1412,70	1500,85
25	Holmenkolbanens forening*) — — . .	25	—	—
26	Hanskesyerskernes — — . . .	25	1211,61	381,61
27	Stukkatorernes — — . . .	21	44,12	281,05
28	Forgyldernes fagforening, — — . .	19	306,48	422,62
29	Fredriksværens replagerforening	10	13,90	226,00
30	Hvitgarvernes forening	10	158,22	247,40
	Tilsammen	39070	443246,94	1177818,36

*) Oplysninger mangler.

oversigt

og udgifter samt formue i 1907.

Samlet aarsudgift	Kassebeholdning 31. december 1907				
	Administrations- kassen	Streike- kassen	Andre kasser	Tilsammen	
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
415265,36	14159,69	132222,72	63528,10	209910,51	1
223747,41	6188,11	148330,54	136507,79	291026,44	2
44738,87	2004,65	9445,49	14438,06	25888,20	3
71200,58	5662,92	29130,32	62619,06	97412,30	4
7399,21	178,83	1397,50	1355,05	2931,38	5
20463,58	1416,87	30810,18	18298,69	50525,74	6
14656,96	10,85	596,25	7008,74	7615,84	7
14817,83	2318,91	7855,21	5274,34	15448,46	8
13756,58	—	3778,44	—	3778,44	9
22228,00	—	2951,11	—	2951,11	10
12309,98	15,16	4452,37	3823,65	8291,18	11
—	—	—	—	—	12
6608,20	1431,53	1820,92	4572,31	7824,76	13
630,60	8,08	31,12	132,05	171,25	14
2247,35	581,08	371,90	—	952,98	15
437,67	459,62	160,38	—	620,00	16
1798,50	730,72	875,65	241,82	1848,19	17
1095,00	—	1397,61	1173,00	2570,61	18
1089,46	293,68	686,43	1266,99	2247,10	19
1075,67	—	278,73	1221,33	1500,06	20
1145,80	172,30	85,50	—	257,80	21
536,91	179,31	363,15	—	542,46	22
634,86	550,60	744,16	1364,79	2659,55	23
1516,54	286,29	857,96	252,76	1397,01	24
—	—	—	—	—	25
291,65	119,38	1056,17	126,02	1301,57	26
231,44	57,03	36,70	—	93,73	27
306,09	—	113,90	309,11	423,01	28
150,85	—	—	89,05	89,05	29
185,18	98,84	121,60	—	220,44	30
880566,13	36924,45	379972,01	323602,71	740499,17	

Tabel III.

Specifiseret
over de tilsluttede organi-

	Organisation	Streiker inden vedk. organisation indenlands	Streiker utenlands	Streiker inden andre forbund gjennem landsorg. (netto)	Relse- understøttelse	Arbidsledigheds- understøttelse	Syke- understøttelse	Begravelses- bidrag
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1	N. arbejdsmandsforbund .	368920,57	—	—	—	—	—	—
2	- jern- og metalarb.forb.	38867,26	135,00	51915,20	—	16020,90	82278,40	1820,00
3	- træarbejderforbund . .	28015,06	—	—	—	7209,91	—	—
4	- centralf. f. boktrykkere	7492,12	161,10	14734,86	2671,20	7501,00	19977,68	1125,00
5	- havne- & transp.arb.f. .	—	—	—	—	—	—	5821,86
6	- formerforbund	658,50	200,00	8834,80	619,59	385,90	—	—
7	- skotøiarbejderforbund .	6314,50	—	2546,50	111,71	622,20	—	—
8	- murerforbund	7500,84	—	1488,00	—	—	—	—
9	- stenhuggerforbund . . .	356,90	—	5082,50	—	—	—	—
10	- baker- & konditorforb..	—	—	3818,00	—	6944,00	—	4234,00
11	- møbelsnekkerforbund . .	1300,56	—	4197,00	250,00	1716,34	1327,34	—
12	- malerforbund*)	—	—	—	—	—	—	—
13	- bokbinderforbund	1666,83	100,05	2233,05	50,00	832,00	—	—
14	- slagter- & pølsemakerf.	484,00	—	—	—	—	—	—
15	Kr.a sporvejsfunkt. forening	—	—	1479,40	—	—	—	—
16	Tricotagearb.skernes do.	—	—	242,00	—	—	—	—
17	Fyrstikarbejdernes do.	—	—	967,60	—	—	—	—
18	Cigararbejdernes do.	—	—	675,50	67,00	—	—	—
19	Hattearbejdernes do.	—	35,00	537,90	5,00	—	80,00	20,00
20	Sukkervarearb.s do.	—	—	455,15	—	44,60	172,30	—
21	Korkeskjærernes do.	—	—	469,50	45,00	55,00	—	—
22	Kr.a repslugerforening . .	—	—	336,75	—	—	—	—
23	Logarvernes forening . . .	—	—	248,80	16,00	—	83,05	—
24	Kr.a hanskemakeforening	146,67	13,50	263,37	70,00	63,00	—	—
25	Holmenkolbanens do. *)	—	—	—	—	—	—	—
26	Hanskesyerskernes do.	—	—	172,35	—	—	—	—
27	Stukkatorernes do.	—	—	147,60	—	—	—	—
28	Forgyldernes do.	—	—	152,10	—	—	72,00	10,00
29	Fr.værns repslugerforening	—	—	132,20	—	—	—	—
30	Hvitgarvernes forening . .	—	—	102,00	4,00	—	—	—
	Tilsammen	461723,81	644,65	101234,13	3909,50	41394,84	103990,77	13030,86

*) Oplysninger mangler.

oversigt

sationers udgifter i 1907.

Invalide- understøttelse	Forsikrings- bidrag	Priv. bidrag til nødl. kolleger	Fagblade	Agitation	Retsbøj	Landsmøter etc.	Trykning og kontorudgifter	Andre udgifter	Tils. aarsudgift	
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
—	6200,00	—	3743,92	8925,63	320,00	906,05	12096,18	14151,01	415265,36	1
—	5700,00	—	2368,10	385,54	141,50	3569,75	2674,20	17871,56	223747,41	2
—	—	—	244,50	490,97	279,50	1374,02	2911,82	4213,10	44738,87	3
790,00	4115,00	—	3735,43	2145,49	—	1119,00	272,97	5359,73	71200,58	4
—	—	112,00	327,11	221,00	—	544,57	65,45	307,22	7399,21	5
468,00	3655,50	—	267,25	81,44	—	2018,55	602,08	2671,97	20463,58	6
—	1175,00	—	—	—	—	800,00	—	3087,05	14656,96	7
—	1800,00	—	227,00	841,40	306,86	—	234,73	2419,00	14817,83	8
—	—	—	—	244,89	—	408,52	282,07	7381,70	13756,58	9
150,00	—	—	—	—	—	—	—	7062,00	22228,00	10
—	—	—	—	326,20	—	1421,99	805,00	965,55	12309,98	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12
—	194,20	—	450,75	60,00	—	—	53,50	967,82	6608,20	13
—	—	20,00	—	15,00	—	—	—	111,60	630,60	14
—	—	230,50	—	130,00	—	86,40	33,00	288,05	2247,35	15
—	—	—	—	—	—	—	7,05	188,62	437,67	16
—	—	—	—	15,00	—	35,00	—	780,00	1798,50	17
—	—	—	—	—	—	—	—	352,50	1095,00	18
—	—	143,25	51,20	—	—	—	110,25	106,86	1089,46	19
—	—	—	—	5,50	—	32,00	17,00	349,07	1075,67	20
—	—	—	—	10,00	—	24,00	25,24	517,06	1145,80	21
—	—	—	—	—	—	—	—	200,16	536,91	22
—	—	—	—	—	—	55,00	—	232,01	634,86	23
—	—	—	—	5,00	—	20,00	5,60	927,40	1516,54	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	8,00	—	—	—	111,30	291,65	26
—	—	—	—	—	—	—	—	83,84	231,44	27
—	—	—	—	—	—	—	—	71,99	306,09	28
—	—	—	—	—	—	31,10	—	18,65	150,85	29
—	—	—	—	—	—	—	—	48,08	185,18	30
1408,00	22839,70	505,70	11415,26	13911,11	1047,86	12447,95	20196,14	70865,80	880566,13	

Tabel IV.

Specifiseret oversigt
over de tilsluttede organisationers indtægter i 1907.

	Organisation	Ordinær kontingent og ind- trædelses- avgift	Ekstra- kontingent	Tilskud fra landsorg.	Andre indtægter	Tils.	
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
1	Norsk arbejdsmandsforb...	226888,05	176102,80	108514,80	61131,68	572637,33	1
2	— jern- og metalarb.f. .	289997,45	—	—	9774,28	299771,73	2
3	— træarbejderforbund . .	33161,80	—	4581,76	16710,10	54453,66	3
4	— centralf. for boktr. . .	82698,91	5844,20	—	1790,20	90333,31	4
5	— havne- og transp.arb.f.	8991,53	—	—	300,00	9291,53	5
6	— formerforbund	24603,93	10131,92	—	1052,46	35788,31	6
7	— skotøiarbejderforbund	11984,17	3921,32	—	1427,15	17332,64	7
8	— murerforbund	6673,70	12409,50	—	865,25	19948,45	8
9	— stenhuggerforbund . .	9023,96	5915,10	—	1965,66	16904,72	9
10	— baker- og konditorf.b.	23394,53	—	—	1784,58	25179,11	10
11	— møbelsnekkerforbund	11343,55	2261,60	—	424,66	14029,81	11
12	— malerforbund ¹⁾	—	—	—	—	—	12
13	— bokbinderforbund . . .	5722,70	537,25	—	686,98	6946,93	13
14	— sl- og pølse-makerf.b.	398,10	99,75	304,00	—	801,85	14
15	Kr.a sp.veisf.nærers foren.	1624,25	259,00	—	230,50	2113,75	15
16	Tricotagearb.skernes —	625,85	—	—	132,39	758,24	16
17	Fyrstikarbejdernes —	1260,30	238,20	—	150,00	1648,50	17
18	Cigararbejdernes —	713,90	613,60	—	239,26	1566,76	18
19	Hattearbejdernes —	1183,90	—	—	210,01	1393,91	19
20	Sukkervarearbejdernes —	949,25	80,00	—	51,22	1080,47	20
21	Korkeskjærernes —	791,15	443,00	—	—	1234,15	21
22	Kr.a rebslager —	360,92	336,75	—	—	697,67	22
23	Logarvernes —	826,00	—	—	20,00	846,00	23
24	Kr.a handskemaker —	1062,60	—	—	438,25	1500,85	24
25	Holmenkolbanens ¹⁾ —	—	—	—	—	—	25
26	Handskesyerskernes —	338,65	—	—	42,96	381,61	26
27	Stukkarørernes —	112,20	134,20	—	34,65	281,05	27
28	Forgyldernes —	410,40	—	—	12,22	422,62	28
29	Fr.værns rebslager —	155,25	70,75	—	—	226,00	29
30	Hvitgarvernes —	144,70	102,70	—	—	247,40	30
	Tilsammen . . .	745441,70	219501,64	113400,56	99474,46	1177818,36	

¹⁾ Oplysninger mangler.

Tabel V.

Oversigt

over kontingentens størrelse og fordeling i de tilsluttede organisationer.

	Organisation	Kontingentens størrelse pr. uke	Kontingentens ford. paa de forskj. kasser						
			Reservekassen	Admini- tions- kassen	Reise- og arb.s- ledigheds- kassen	Sykekassen	Forsikrings- kassen	Invalide- kassen	
1	Norsk arbejdsmandsforbund	0,35 0,23	0,30 ¹⁾ 0,18	— —	— —	— — ²⁾	0,05 0,05	— —	1
2	— jern- og metalarbejderforbund	0,93 0,69	0,30 0,20	0,08 0,08	0,12 0,10	0,35 0,25	0,08 0,06	— —	2
3	— træarbejderforbund	0,39 0,65	0,10 0,25	0,06 0,10	0,07 0,15	0,14 0,10	0,02 0,05	— —	3
4	— træarbejderforbund	0,35 0,20	0,13 ^{1/2} 0,08	0,05 ^{1/2} 0,03	0,08 ^{1/2} 0,04	0,05 ^{1/2} 0,03	0,02 0,02	— —	3
4	— centralforening for boktrykkere	1,40 0,50	0,35 0,10	0,10 0,10	0,35 0,15	0,40 0,15	0,15 —	0,05 —	4
5	— havne- og transportarbejderforbund	0,35 0,10	0,10 0,08	0,10 0,02	— —	0,15 —	— —	— —	5
6	— malerforbund	0,75 ³⁾ 0,80	0,30 0,30	0,15 0,10	— 0,15	0,30 0,10	— 0,15	— —	6
7	— Norsk formerforbund	0,40 0,35	0,15 0,15	0,05 0,08	0,08 0,12	0,05 —	0,07 —	— —	7
8	— Norsk skotøiarbejderforbund	0,23 0,60 ⁴⁾	0,08 0,25	0,08 0,15	0,07 —	— 0,10	— 0,10	— —	8
9	— murerforbund	0,35 0,20	0,25 0,15	0,10 0,10	— —	— —	— —	— —	9
10	— stenhuggerforbund	0,30 0,15	0,12 0,06	0,10 ⁵⁾ 0,05	— —	— —	0,08 0,04	— —	10
11	— skrædderforbund	0,60 0,30	0,20 0,10	0,15 0,08	0,25 ⁶⁾ 0,12	— —	— —	— —	11
12	— baker- og konditorforbund	0,60 0,35	0,25 0,13	0,10 0,10	0,25 ⁶⁾ 0,12	— —	— —	— —	12
13	— møbelsnekkerforbund	0,55 0,27	0,20 0,10	0,10 0,05	0,15 0,07	— —	0,10 0,05	— —	13
14	— bokbinderforbund	0,40 0,35	0,15 0,15	0,15 0,10	0,10 ⁶⁾ —	— —	— —	— —	14
15	— Slakter- og pølse-makerforbund	0,25 ⁷⁾ 0,25	0,15 0,15	0,05 0,10	— —	— —	0,05 —	— —	15
16	Kr.a sporvejsfunktionærers forening	0,25 0,40	0,15 0,20	0,05 0,10	— 0,10	— —	— —	— —	16
17	Tricotagearbejdernes forening	0,35 0,15	0,15 0,10	0,10 0,05	— —	— —	— —	— —	17
18	Hattearbejdernes forening, Kr.a	0,50 0,25	0,20 0,10	0,10 0,05	0,10 0,05	— —	— —	— —	18
19	Kr.a cigararbejderes forening	0,35 0,15	0,15 0,10	0,10 0,05	0,10 —	— —	— —	— —	19
20	Sukkervarearbejdernes forening, Kr.ania	0,50 0,25	0,20 0,10	0,10 0,05	0,10 0,05	0,10 —	— —	— —	20
21	Korkeskjærernes forening, —	0,50 0,30	0,15 0,08	0,25 0,17	0,10 0,05	— —	— —	— —	21
22	Rebslagernes —	0,25 0,15	0,15 0,10	0,10 0,05	— —	— —	— —	— —	22
23	Holmenkolbanens —	0,20 ⁷⁾ 0,60	0,15 0,20	0,05 0,10	— 0,30	— —	— —	— —	23
24	Forgyldernes fagforening, —	0,20 0,25	0,15 0,15	0,05 0,10	— —	— —	— —	— —	24
25	Stukkatorernes fagforening, —	0,20 0,15	0,15 0,10	0,05 0,05	— —	— —	— —	— —	25
26	Fredriksvæns rebslagerforening	0,25 0,15	0,15 0,10	0,10 0,05	— —	— —	— —	— —	26
27	Seilmakersvendenes forening, Bergen	0,50 0,25 ⁷⁾	0,15 0,15	0,35 0,10	— —	— —	— —	— —	27
28	Kr.a elektr. sporvejsfunktionærers foren.	0,35 0,20	0,15 0,10	0,10 0,05	0,10 0,05	— —	— —	— —	28
29	Tobaksarbejdernes forening, Kr.a	0,40 0,30	0,15 0,20	0,25 0,10	— —	— —	— —	— —	29
30	Aalesund og omegns fiskerforening	0,30 0,15	0,20 0,10	0,10 0,05	— —	— —	— —	— —	30
31	Norsk skind- og læderindustriarb.forb. ⁸⁾	0,30 0,15	0,20 0,10	0,10 0,05	— —	— —	— —	— —	31

¹⁾ Herav utredes ogsaa administration, agitation etc. ²⁾ Forbundets sykekasse er ikke obligatorisk.³⁾ Kontingent svares i 27 uker pr. aar. ⁴⁾ I tidsrummet novbr.—mars er kontingenten 35 ore pr. uke og fordeles med 25 ore paa streikekassen og 10 ore paa sykekassen. ⁵⁾ Herav utredes og aa reiseunderst.⁶⁾ Herav ydes ogsaa sykehjælp. ⁷⁾ I 48 uker i aaret. ⁸⁾ Forbundet træder i virksomhet 1. jan. 09 og er da nnet av logarvernes, handskemakernes, handskesyverskernes og hvidgarvernes foreninger.

Tabel VI.

Over-

over de tilsluttede organisationers medlemsforhold samt indbetalt ordinær og ekstra-

	Organisation	Antal afde- linger	Antal medlemmer 31. december		
			Helt- betalende	Halvt- betalende	Tilsammen
1	Norsk arbejdsmandsforbund	298	21506	3769	25275
2	— jern- og metalarbejderforbund .	81	6809	1006	7815
3	— træarbejderforbund	41	2240	60	2300
4	— centralforening for boktrykkere	34	1255	516	1766
5	— havne- og transportarb.forbund	13	1143	116	1259
6	— skotøiarbejderforbund	18	1001	160	1161
7	— malerforbund	17	958	10	968
8	— formerforbund	23	884	135	1019
9	— murerforbund	24	938	—	938
10	— stenhuggerforbund	35	827	100	927
11	— baker- & konditorforbund . . .	24	650	—	650
12	— møbelsnekkerforbund	20	600	20	620
13	— skrædderforbund	15	516	110	626
14	— bokbinderforbund	6	244	312	556
15	— slagter- og pølsemakerforbund	4	130	5	135
16	Kr.a sporvejsfunktionærs forening .	1	156	—	156
17	Tricotagearbejderkernes forening .	2	—	116	116
18	Kr.a cigararbejderes forening . . .	1	118	154	272
19	Hattearbejdernes forening, Kr.a . .	1	41	41	82
20	Korkskjærernes forening —	1	44	17	61
21	Kr.a elektr. sporvejsforening	1	73	—	73
22	Sukkervarearbejdernes forening, Kr.a.	1	30	45	75
23	Logarvernes forening, Kr.a	1	52	—	52
24	Kr.a repslagerforening	1	13	24	37
25	Handskesyerskernes forening, Kr.a .	1	—	30	30
26	Kr.a handskemakerforening	1	28	—	28
27	Forgyldernes fagforening, Kr.a . . .	1	16	5	21
28	Holmenkolbanens forening, Kr.a . . .	1	22	—	22
29	Stukkatorernes forening, Kr.a	1	17	—	17
30	Fredriksvørns rebslagerforening . . .	1	13	—	13
31	Seilmakersvendenes forening, Bergen.	1	12	—	12
32	Hvitgarvernes forening, Kr.a	1	10	—	10
33	Tobaksarbejdernes forening, Kr.a . .	1	31	14	45
34	Aalesund & omegns fiskerforening . .	1	74	—	74
35	Læder- & remarb.s forening ¹⁾ , Kr.a .	—	—	—	—
36	Fyrstikarbejdernes forening ²⁾ , —	—	—	—	—
Tilsammen		673	40446	6765	47211

¹⁾ Ophørt. — ²⁾ Overgaat i Arbejdsmandsforbundet.

sig

kontingent til landsorganisationen og mottat streikeunderstøttelse av samme i 1908.

Indbetalt kontingent			Utbetalt streikeunder- støttelse	Kontingent (netto)	Streikeunder- støttelse (netto)	
Ordinær	Ekstra	Tilsammen				
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
84514,09	45965,00	130479,09	95828,50	34650,59	—	1
27785,75	16952,00	44737,75	5727,50	39010,25	—	2
8348,19	4430,00	12778,19	20046,00	—	7267,81	3
5613,97	3367,50	8981,47	199,50	8781,97	—	4
5128,03	2839,25	7967,28	7125,00	842,28	—	5
3951,50	2326,25	6277,75	21921,00	—	15643,25	6
3966,78	1897,50	5864,28	9082,00	—	3217,72	7
3654,66	2120,00	5774,66	21,00	5753,66	—	8
3503,50	1435,50	4939,00	8782,00	—	3843,00	9
3474,16	2111,25	5585,41	—	5585,41	—	10
2240,70	1290,00	3530,70	—	3530,70	—	11
2169,36	1171,25	3340,61	3203,50	137,11	—	12
2065,82	1219,75	3285,57	—	3285,57	—	13
1357,17	833,00	2190,17	—	2190,17	—	14
315,04	150,00	465,04	295,00	170,04	—	15
537,25	308,00	845,25	—	845,25	—	16
219,60	140,00	359,60	—	359,60	—	17
362,55	193,50	556,05	—	556,05	—	18
207,04	110,25	317,29	—	317,29	—	19
238,55	173,50	412,05	—	412,05	—	20
175,00	151,50	326,50	—	326,50	—	21
195,34	100,00	295,34	—	295,34	—	22
238,70	151,00	389,70	287,00	102,70	—	23
100,86	41,50	142,36	—	142,36	—	24
59,40	37,50	96,90	—	96,90	—	25
109,55	65,50	175,05	—	175,05	—	26
72,20	44,75	116,95	—	116,95	—	27
89,25	50,00	139,25	—	139,25	—	28
85,05	—	85,05	639,00	—	553,95	29
53,35	37,00	90,35	—	90,35	—	30
29,40	25,00	54,40	—	54,40	—	31
38,50	24,00	62,50	—	62,50	—	32
39,57	—	39,57	—	39,57	—	33
59,50	—	59,50	—	59,50	—	34
7,03	30,00	37,03	—	37,03	—	35
455,47	328,75	784,22	—	784,22	—	36
161461,88	90120,00	251581,88	173157,00			

Ekstrakt av Arbeidernes faglige landsorganisations regnskap

Indtægt:

Kassebeholdning fra forrige aar		kr. 33,508.72
Norsk arbeidsmandsforbund, . . . ordin. og ekstr. kont	kr. 130,479.09	
— jern og metalarbeiderforbund,	44,737.75	
— træarbeiderforbund	12,778.19	
— centralf. for boktrykkere	8,981.47	
— havne- og transportarb.forbund	7,967.28	
— skotøiarbeiderforbund	6,277.75	
— malerforbund	5,864.28	
— formerforbund	5,774.66	
— murerforbund,	4,939.00	
— stenhuggerforbund	5,585.41	
— baker- & konditorforbund	3,530.70	
— møbelsnekkerforbund	3,340.61	
— skrædderforbund	3,285.57	
— bokbinderforbund	2,190.17	
— slagter- & pølsemakerforbund	465.04	
Tricotagearbeider skernes forbund,	359.60	
Kr.a sporveisfunktionærs forening	845.25	
Fyrstikarbeidernes forening	784.22	
Cigararbeidernes forening	556.05	
Hattemakerernes forening	317.29	
Korkskjærernes	412.05	
Kr.a elektr. sporveisforening	326.50	
Logarvernes forening	389.70	
Sukkervarearbeidernes forening	295.34	
Kr.a repslagerforening	142.36	
Handskemakernes forening	175.05	
Forgyldernes fagforening, Kr.a.	116.95	
Holmenkolbanens forening	139.25	
Handskesyerskernes forening	96.90	
Fr.værns repslagerforening	90.35	
Stukkatorernes fagforening	85.05	
Hvitgarvernes forening	62.50	
Aalesund & omegns fiskerforening	59.50	
Seilmakersvendenes foren., Bergen	54.40	
Tobaksarbeidernes forening	39.57	
Læder- & remarbeidernes forening	37.03	
		" 251,581.88
Norsk baker- & konditorforbund restance, for 1907	kr. 1,000.00	
Renter	2,449.76	
Salg av den internationale beretning for 1906	3,193.16	
		" 6,642.92

Transport kr. 291,733.52

for tidsrummet 1. januar til 31. december 1908.

Utgift:

Kontorrekvisita	kr.	168 43
Porto, telefonsamtaler, telegrammer og fragt	"	206.14
Abonnement	"	198.83
Bokbinderarbeide	"	273.45
Inventar	"	544.43
Trykning	"	1,165.50
Husleie, belysning, rengjøring	"	790.57
Bevilgninger	"	168.75
Revisionshonorar	"	120.00
Sekretariatshonorar	"	547.00
Hovedstyremøter	"	40.50
„Meddelelsesbladet“	"	1,463.03
Lønninger	"	3,190.00
Oversættelse	"	110.00
Reiser	"	1,264.25
Telefonavgift	"	80.00
Juridisk assistance	"	65.00
Forhandlinger	"	139.58
Annoncer	"	42.67
Forskjellige utgifter	"	139.72
4de internationale beretning for 1906	"	2,769.70
Agitation	"	739.20
Arbeiderbevægelsens arkiv	"	1,750.00
Laan til Folkets hus	"	5,000.00

kr. 20,976.75

Streikebidrag:

Norsk arbeidsmandsforbund:

Labro træsliperi	kr.	2,373.00
Menstad bruk	"	6,335.00
Skiens aktiemølle	"	616.00
Mandalsgatens høvleri	"	2,058.00
Murarbeiderne i Stavanger	"	408.00
Trondhjems cementstøperi	"	189.00
Jordans fabrik, Kristiania	"	840.00
Drammens bruks- og tomtearb.forening	"	13,658.00
Lockouten ved Aamdals verk	"	6,832.00
Viking galogefabrik	"	1,300.00
Totens cellulosefabrik	"	2,646.00
Hurum cellulosefabrik	"	1,848.00
Katfos cellulosefabrik	"	3,927.00
Mjøndalens cellulosefabrik	"	3,276.00
Sydvaranger	"	4,347.00
Glengshølenes dampsag	"	2,400.00
Heggernes mølle, Bergen	"	2,882.00
Nordenfjeldske sprængstoffabrik	"	3,452.00
Bygningskonflikten i Kristiania	"	3,619.00
Tekstilarbeiderkonflikten i Kristiania	"	18,746.50
Fetsund lændse	"	7,889.00
Skiens sten-, jord- og cementarb.foren.	"	1,476.00
Narvik-konflikten	"	1,448.00
Grubearbeiderne i Foldalen	"	2,466.00
— i Salangen	"	560.00
Træarbeiderkonflikten i Trondhjem	"	237.00

kr. 95,828.50

Transport kr. 95,828.50 kr. 20,976.75

Indtægt:

Transport kr. 291,733.52

Transport kr. 291,733.52

Utgift:

		Transport	kr. 95,828.50	kr. 20,976.75
Norsk jern- og metalarbeiderforbund:				
Konflikten i Vestfjorddalen	kr.	386.00		
Lockouten ved Magnor	"	487.50		
Nordenfjeldske sprængstoffabrik	"	84.00		
Bygningskonfl. i K.r.a (blikkenslagerne)	"	4,157.00		
Tekstilarbeiderkonflikten i K.r.a.	"	74.00		
Narvik-konflikten	"	539.00		
			5,727.50	
Norsk træarbeiderforbund:				
Tømmerne i Stavanger	kr.	49.00		
Bødkerne i Kristiania	"	42.00		
Konflikten i Vestfjorddalen	"	84.00		
Tømmerne i Fredrikstad	"	910.00		
Træarbeiderne i Trondhjem	"	4,977.00		
Bygningskonflikten i K.r.a	"	6,595.00		
Bødkerne i Bergen	"	7,235.00		
Narvik-konflikten	"	154.00		
			20,046.00	
Norsk centralforening for boktrykkere:				
Typograferne i Stenkjær	"	199.50		
Norsk havne- og transportarbeiderforbund				
			7,125.00	
Norsk skotøiarbeiderforbund:				
Skotøiarbeiderne i Bergen	kr.	9,747.50		
Skomakerne i Fredrikstad	"	1,176.00		
— i Stavanger	"	10,997.50		
			21,921.00	
Norsk malerforbund:				
Malerne i Fredrikstad	kr.	468.00		
Bygningskonflikten i K.r.a	"	7,368.00		
Malersvendene i K.r.a	"	896.00		
— i Stavanger	"	350.00		
			9,082.00	
Norsk formerforbund:				
Narvik-konflikten	"	21.00		
Norsk murerforbund:				
Murerne i Aalesund	kr.	32.00		
— i Stavanger	"	364.00		
— ved Totens cellulosefabrik	"	21.00		
Bygningskonflikten i K.r.a	"	8,274.00		
Murerne i Trondhjem	"	91.00		
			8,782.00	
Norsk møbelsnekkerforbund:				
Møbelsnekkerne i Trondhjem	kr.	306.00		
— i Gjøvik	"	72.00		
— i Fr.hald	"	130.00		
Nordenfjeldske sprængstoffabrik	"	21.00		
Møbelsnekkerne i Fredrikstad	"	19.00		
Bygningskonflikten i K.r.a	"	256.00		
Møbelsnekkerne i Skien	"	1,345.50		
— i Aalesund	"	289.00		
Træarbeiderkonflikten i Trondhjem	"	105.00		
Møbelsnekkerne i Arendal	"	660.00		
			3,203.50	
		Transport	kr. 171,936.00	kr. 20,976.75

Indtægt:

Transport kr. 291,733.52

Kr. 291,733.52

Status pr. 31.

A k t i v a:

Utestaaende fordringer:

Laan til Folkets hus	kr.	35,000.00
Norsk baker- og konditorforbund, rest. 07	"	1,600.00
Læder- og remarbeidernes forening, rest. 08	"	35,15

kr. 36,635.15

Inventarie-konto	"	2,300.00
----------------------------	---	----------

Kassebeholdning	"	96,599.34
---------------------------	---	-----------

kr. 135,534.49

Kristiania den 31. december 1908.

Regnskapet revideret

Kristiania den 16. januar 1908.

Tobias Olsen. D. Jensen.

U t g i f t:

	Transport	kr. 171.936.00	kr. 20.976.75
Norsk slagter- og pølsemakerforbund:			
Slagterne i Stavanger	„	295.00	
Logarvernes forening:			
Blokade hos Hilditsch.	„	287.00	
Stukkatorernes forening:			
Stukkatorerne i K.r.a	kr. 67.00		
Bygningskonflikten i K.r.a	„ 572.00		
		639.00	
Landsorganisationen i Finland (bidrag)	„ 1.000.43		
			kr. 174.157.43
			Kr. 195.134.18
Balance, kassebeholdning 31. december 1908	„	96.599.34	
			Kr. 291,733.52

december 1908.

P a s s i v a:

Pr. balance kr. 135,534.49

kr. 135,534.49

Ole O. Lian.

og befundet i orden.

Arthur Theting.

